

C.2

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษา ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

Development of Small and Micro Community Enterprise's Management
according to the economic self-sufficiency :

A Case Study Of Nanongtum District, Amploe Chumphare ,
Khonkaen Province.

คณะผู้วิจัย

จินตนา สมสวัสดิ์

อนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์

อารีย์ นัยพินิจ

.b13176405

.117774536

โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย ประเภทอุดหนุนทั่วไป
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และสำเร็จด้วยดี และผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ ต่อการพัฒนานิวาสานกิจชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มรายได้ และลดรายจ่าย ช่วยให้ประชาชนในชุมชนตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ ได้รับความร่วมมือจาก นางสมจิตต์ มะสันเทียะ นายกองดีการบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้ม นายแสงทอง สุวรรณภาพ นักพัฒนาชุมชน และผู้นำชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองหุ้ม ที่ให้ความร่วมมือในการจัดเวทีระดมสมอง เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนานิวาสานกิจชุมชน อย่างมีส่วนร่วมเพื่อให้การพัฒนานิวาสานกิจชุมชนยั่งยืนต่อไป

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยขอนแก่น และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ได้ให้ความร่วมมือ และความอนุเคราะห์ จนทำให้โครงการวิจัยนี้บรรลุผลสำเร็จทุกประการ

คณะผู้วิจัย

สิงหาคม 2553

คำนำ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชน ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และพัฒนารูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งจะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินทรัพย์ ที่เป็นทุนทางสังคมของชุมชน ให้เป็นสินค้าและบริการของชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในชนบทไทย และสร้าง "สมรรถนะชุมชน" ให้เข้มแข็งภายใต้การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์และการสร้างสถาบันวางแผนแบบใหม่ ต่อไป

คณะผู้วิจัยหวังว่า ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อย่างยั่งยืนต่อไป

คณะผู้วิจัย

สิงหาคม 2553

ชื่อโครงการ : การพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษา : ตำบล
นาหนองทุ่ม อำเภอลำดวน จังหวัดขอนแก่น
ผู้วิจัย : จันทนา สมสวัสดิ์ หัวหน้าโครงการ, อนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์ อารีย์ นัยพินิจ ผู้ร่วมโครงการ

บทคัดย่อ

การพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาแบบแผนการผลิต การบริโภค การกระจายรายได้และ ระดับปฏิบัติการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชน และพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประชากร คือ สมาชิกกลุ่มอาชีพ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการพัฒนากลุ่มอาชีพของชุมชน เครื่องมือที่ใช้วิจัยคือ เทคนิค SWOT และเทคนิค AIC ตลอดจนใช้แบบประเมินศักยภาพและแบบสอบถามระดับปฏิบัติการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ประกอบอาชีพหลัก คือ การทำถักรวม (ทำนา ทำสวน ทำไร่) มีรายได้จากการประกอบอาชีพหลักระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท รายได้จากการประกอบอาชีพเสริม 5,001 - 10,000 บาท ส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง แบบแผนการบริโภคและการใช้จ่ายประจำวันเกี่ยวกับการซื้ออาหารเพื่อบริโภคในครอบครัว พบว่า จ่ายเงินซื้อเป็นส่วนใหญ่เนื่องจากผลิตเองได้น้อยและสมาชิก ร้อยละ 2 ต้องซื้อทุกอย่างเพราะผลิตเองไม่ได้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการกู้ยืมเงินเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ โดยต้องการกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน

ผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีการปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ระดับน้อย ผลการวิเคราะห์ SWOT พบว่า ตำบลนาหนองทุ่ม มีจุดแข็ง คือมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และชาวบ้านยังมีวิถีชีวิตแบบชนบทดั้งเดิม จุดอ่อนคือแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ได้รับการพัฒนา เส้นทางคมนาคมไม่สะดวก และขาดการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ ซึ่งโอกาสในการพัฒนาคือมีหน่วยงานสนับสนุนและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้รับความนิยมนสูง และมีอุปสรรคคือแหล่งท่องเที่ยวบางส่วนอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ และผลการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนพบว่า มีศักยภาพค่อนข้างต่ำ อยู่ในช่วงต้องปรับปรุงถึงปานกลาง โดยมีปัญหาในประเด็นหลัก คือ 1) การจัดตั้งกลุ่มส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นแบบหลวม ๆ 2) ผลกระทบขาดการพัฒนา 3) ไม่มีความรู้ด้านการบริหารจัดการ โดยกลุ่มอาชีพเป็นวิสาหกิจใช้วัตถุดิบจากภายนอกชุมชน แบบพึ่งพาจากภายนอก ขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มส่งผลทำให้กลุ่มขาดแนวทางหรือความคิดเป็นของตนเอง ซึ่งจากการระดมความคิดเห็นแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยมีการจัดการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบทและอบรมให้ความรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นของที่ระลึก การจัดการการเงิน/บัญชี และการตลาด ให้ผู้นำกลุ่มอาชีพ ควรมีการ ส่งเสริมให้มีระเบียบกลุ่มอาชีพ และการจัดโครงสร้างองค์กรเพื่อให้การบริหารจัดการกลุ่มอาชีพแบบมีส่วนร่วมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนต่อไป.

Research title : Development of Small and Micro Community Enterprise's
 Management according to the economic self-sufficiency : A Case
 Study of Nanongtum District, Amploe Chumphare, Khonkaen Province.
 Researcher : Chintana Somsward, head of the project , Anurak Thongsokhowong,
 Areee Naiyapinit, Co-researcher.

Abstract

The purpose of this research was to study production plan, consumption, and income distribution. The level of implement according to the Philosophy of self-sufficiency economy of Community Enterprise, development of Community Enterprise Management for Eco-tourism. The population was occupational groups member and stakeholder in community of occupational groups development. SWOT Analysis, AIC Technique, Query of potential Assessment, and Questionnaire of the level of implement according to the self-sufficiency economy used as an instrument.

The finding revealed that the main occupation of members of the group was agriculture (i.e., grow rice, grow field crops, grow tree crops) which generated income from earned on a main occupation between 5,001 – 10,000 baht, Revenue from career enhancement 5,001 – 10,000 baht, the most of occupational group member showed at the medium level. Consumption planning and quotidian spending on food in family indicated that they spent money was largely due to less production. 2% of member had to buy everything because it did not produce. Majority of sample wanted to take loan for occupational capital. especially to take loan from the Housing Fund.

Overall implement according to the self-sufficiency economy of community enterprise's member indicated that the implement according to the self-sufficiency economy at a moderate level through a rather less level. From the SWOT analysis, it was founded that Na-Nongtoom sub-district strengths, which is the conservative destinations and the villagers could preserve their culture. The weaknesses are the following, the destinations is un-developed, the transportation is not good, and lack of the occupation group. the opportunitieş are the following, there are the supported organization, and the conservation tourism is populars. The threats are the followins, some of the sites locaded in the national park. With the result of potential evaluation, occupational groups are implementing at the low potential. They were at the moderate level through the improvement level which they found that the three main points. (1)the establishment of a loose group (2) lack of product development (3)lack of knowledge management. The Occupational groups was enterprises rely on raw materials from outside the community which were outside agencies such as local

... and companies input the import factor and as leading. The lack of ... of members that the result of a lack of guidelines or ideas as their own. ... transforming to develop occupational groups such a common opinion in the ... of occupational groups was knowledge development in the field of ... , finance, accounting, and marketing for head of occupational groups. The ... development, packaging, encouraged to organize occupational groups, and ... for organizational structure the occupational groups in a participatory ...

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	i
สารบัญ	ii
สารบัญภาษาไทย	iii
สารบัญภาษาอังกฤษ	iv
สารบัญ	vi
สารบัญตาราง	xi
สารบัญภาพ	x
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1-1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	1-1
1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย	1-2
1.4 การทบทวนวรรณกรรม/สารสนเทศ (information) ที่เกี่ยวข้อง	1-2
1.4.1 แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	1-2
1.4.2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการดำรงอยู่แบบเดิมของชาวชนบท	1-4
1.4.3 วิสาหกิจชุมชน	1-5
1.4.4 หลักการสำคัญของการวิจัยแบบมีส่วนร่วม	1-7
1.6 วิธีการดำเนินการวิจัย	1-12
1.6.1 การรวบรวมข้อมูล	1-13
1.6.2 การกำหนดขนาดตัวอย่าง	1-13
1.6.3 การสร้างแบบสอบถามและแบบประเมินศักยภาพ	1-13
1.6.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	1-14
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	1-14
1.8 นิยามศัพท์	1-14
บทที่ 2 วิธีการดำเนินวิจัย	2-1
2.1 การรวบรวมข้อมูล	2-1
2.1.1 การศึกษาจากเอกสาร	2-1
2.1.2 การกำหนดขนาดตัวอย่างการศึกษาระดับปฏิบัติการตามแนว	2-1
เศรษฐกิจพอเพียง	
2.1.3 การประเมินศักยภาพ	2-3
2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล	
2.2.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลระดับปฏิบัติการตามแนวเศรษฐกิจ	2-4
พอเพียง	
2.2.2 การประเมินศักยภาพของชุมชน	2-5
2.2.3 วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชน	2-6

สารบัญย่อ	
2.2.4 กำหนดกลยุทธ์และรูปแบบการพัฒนาวีสาหกิจชุมชน	2-7
บทที่ 3 สภาพทั่วไป	3-1
3.1 ประวัติความเป็นมา	3-1
3.2 สภาพภูมิประเทศ	3-1
3.3 โครงสร้างการถือครองที่ดินและการผลิต	3-2
3.4 ระบบการเพาะปลูก	3-2
3.5 โครงสร้างอาชีพของชุมชน	3-3
3.6 แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3-4
บทที่ 4 ผลการศึกษา	4-1
4.1 แบบแผนการผลิต การบริโภค และการกระจายรายได้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	4-1
4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	4-1
4.1.2 แบบแผนการผลิตของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	4-5
4.1.3 แบบแผนการบริโภคและค่าใช้จ่ายของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	4-6
4.1.4 การกระจายรายได้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	4-8
4.2 ระดับปฏิบัติการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชน	4-8
4.3 การพัฒนารูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชน	4-11
4.3.1 ผลการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค ของชุมชน	4-12
4.3.2 ผลการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน	4-16
4.3.3 การวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุ	4-17
4.3.4 แนวทางการพัฒนาวีสาหกิจชุมชนตำบลนาหนองทุ่ม	4-21
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	5-1
5.1 แบบแผนการผลิตและการกระจายรายได้ของวิสาหกิจชุมชน	5-1
5.2 ระดับปฏิบัติการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชน	5-2
5.3 แนวทางการพัฒนาวีสาหกิจชุมชน	5-3
5.4 ข้อเสนอแนะ	5-5
5.4.1 ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้	5-5
5.4.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	5-5

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สารบัญ	6-1
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แบบสอบถามและคุณภาพของแบบสอบถาม	ก-1
ภาคผนวก ข แบบประเมินศักยภาพของกลุ่มอาชีพ	ข-1
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมประชุมกลุ่มแบบมีส่วนร่วม	ค-1
ภาคผนวก ง ประวัติและสัดส่วนนักวิจัย	ง-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	ทะเบียนกลุ่มอาชีพ ประจำปี พ.ศ. 2552 องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนอง ทุ่ม อำเภอลำดวน จังหวัดขอนแก่น	2-2
3.1	โครงสร้างการถือครองที่ดินและการผลิตของตำบลนาหนองทุ่ม	3-2
3.2	โครงสร้างอาชีพของชุมชนตำบลนาหนองทุ่ม	3-3
4.1	เพศ อายุ และ สถานภาพสมรส ของกลุ่มตัวอย่าง	4-2
4.2	ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง	4-2
4.3	จำนวนสมาชิกในครอบครัว การอุปการะ และจำนวนแรงงาน	4-3
4.4	อาชีพหลักของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	4-4
4.5	รายได้จากอาชีพหลักของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	4-4
4.6	อาชีพเสริมและรายได้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	4-4
4.7	ฐานะทางการเงินความเพียงพอของรายได้และค่าใช้จ่าย	4-5
4.8	การใช้จ่ายประจำวันในการซื้ออาหารเพื่อบริโภคในครอบครัว	4-6
4.9	หนี้สินของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	4-7
4.10	แหล่งเงินทุนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	4-8
4.11	การแสวงหาทรัพยากรการผลิตอย่างเพียงพอ	4-8
4.12	การทำการเกษตรแบบผสมผสาน	4-9
4.13	การจัดพื้นที่ให้มีแหล่งน้ำเพียงพอตลอดทั้งปี	4-9
4.14	การรักษาระบบนิเวศและความสมบูรณ์ของดิน	4-10
4.15	การลดต้นทุนการผลิต	4-10
4.16	การแสวงหาความรู้ในการประกอบอาชีพ	4-11
4.17	การรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ	4-11
4.18	การจัดลำดับภาพรวมระดับการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ตามค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบ	4-12
4.19	เมตริก TOWS จากการวิเคราะห์ SWOT พื้นที่ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอลำดวน จังหวัดขอนแก่น	4-14
4.20	แบบสรุปผลการประเมินศักยภาพภาพวิสาหกิจชุมชน ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอลำ ดวน จังหวัดขอนแก่น	4-20
4.21	แผน/โครงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	4-25

สารบัญภาพ

ภาพ

หน้า

1. แผนผังเส้นทางรถท่องเที่ยวในตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น 4-16

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

รัฐบาลได้กำหนดนโยบายแก้ไขปัญหาคความยากจนของประชาชน บนพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งเป็นการยกระดับความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยการสนับสนุนให้ชุมชนใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากรภายในท้องถิ่น มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยมีการพัฒนาให้มีมูลค่าเพิ่ม สร้างเศรษฐกิจในระดับฐานราก และจะสามารถยกระดับความเป็นอยู่ของชุมชนให้ดีขึ้น ตลอดจนมีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลได้ตระหนักถึงแนวทางในการพัฒนาชุมชนโดยใช้กลยุทธ์ที่สำคัญคือ การให้ความสำคัญกับประชาชนในท้องถิ่น ระดับฐานรากโดยเน้น 3 มิติคือ (1) เน้นการพัฒนาคน (human development) (2) เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน (people participatory) และ (3) เน้นการเริ่มต้นที่ระดับ ฐานราก (grassroots level) อันได้แก่ ระดับหมู่บ้าน

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวไปในที่เป็นแหล่งธรรมชาติ โบราณสถาน ไปจนถึงชุมชนท้องถิ่น เพื่อชื่นชมและเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวจะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ เช่น หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ กองทุนชุมชน การพัฒนาอาชีพและมีมือแรงงาน ทดถกรมพื้นบ้าน เกษตรปลอดภัยจากสารพิษ เป็นต้น และการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะนำไปสู่การสร้างคุณภาพระหว่างการผลิตในภาคเกษตรกรรม กับการประกอบอาชีพเสริมของชาวบ้านที่เชื่อมโยงกับฐานทรัพยากรของชุมชน เพื่อให้สามารถสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชน และให้ชุมชนและท้องถิ่นต่างๆ พึ่งพาตนเองได้ โดยการส่งเสริมให้ชุมชนรวมกลุ่มกันประกอบการในแนวทาง “วิสาหกิจชุมชน” มีการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการการผลิต การแปรรูป และการตลาด ซึ่งการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจะสร้างเสถียรภาพและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดระบบสวัสดิการและความมั่นคงในการดำเนินชีวิตให้กับครอบครัวและชุมชน

จึงมีความจำเป็นต้องศึกษา แบบแผนการผลิต การบริโภค และการกระจายรายได้ของวิสาหกิจชุมชน ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและ รูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชน ที่เหมาะสม ซึ่งจะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินทรัพย์ ที่เป็นทุนทางสังคมของชุมชน ให้เป็นสินค้าและบริการของชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในชนบทไทย และสร้าง “สมรรถนะชุมชน” ให้เข้มแข็งภายใต้การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์และการสร้างสถาบันวางแผนแบบใหม่ ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) ศึกษาแบบแผนการผลิต การบริโภค และการกระจายรายได้ของวิสาหกิจชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2) ศึกษาระดับของการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชน

3) พัฒนารูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสม ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1) พื้นที่เป้าหมายของชุดโครงการวิจัย การพัฒนาชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อรองรับการท่องเที่ยว เชียงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนมีขอบเขตในชุมชนที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2) พื้นที่เป้าหมายของชุดโครงการ การพัฒนาชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ในปีงบประมาณ 2552 ได้เลือกชุมชน ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดขอนแก่น อยู่ห่างจากจังหวัดขอนแก่นเป็นระยะทาง 105 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 12 และ 201 (ถนนมิตรภาพ สายขอนแก่น-เลย) ผ่านกเค้าอยู่ทางด้านซ้ายมือของบ้านคางลาน ลักษณะของผานกเค้าเป็นภูเขาหินสีดำ มีต้นไม้ขึ้นปกคลุมอยู่ประปราย นอกจากนั้นยังมีผานสามยอด ถ้าสายแวง และถ้าพญานาคราช ดังรายละเอียดในข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ในบทที่ 3

1.4 การทบทวนวรรณกรรม/สารสนเทศ (information) ที่เกี่ยวข้อง

1.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระราชดำริสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงชีวิตและปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึง ความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน สำระสำคัญเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้

(1) ทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ “ทฤษฎีใหม่” มีหลักสำคัญให้เกษตรกรมีความพอเพียง โดยเลี้ยงตัวได้ในระดับชีวิตที่ประหยัดก่อน ทั้งนี้ต้องมีความสามัคคีในท้องถิ่น หมายความว่า เน้นให้เกษตรกรมีอาหารเพียงพอแก่การบริโภคตลอดปี มีสิ่งแวดล้อมดี สุขภาพอนามัย มีรายได้พอซื้อเครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตเพียงพอ เกษตรกรส่วนใหญ่ในพื้นที่ควรมีความพึงพอใจในชีวิตและความเป็นอยู่ที่คล้ายคลึงกัน มีความสามัคคีในชุมชน (อำพล เสนาณรงค์, 2539, น. 2) ซึ่งหลักสำคัญให้เกษตรกรมีความพอเพียงเลี้ยงตัวได้นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาแหล่งน้ำ

ขนาดเล็ก เช่น สระน้ำในไร่นาว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตของราษฎร จึงทรงคิดวิธีการกักเก็บน้ำเพื่อการเกษตร และวิธีการใช้น้ำกับดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยพระราชทานแนวพระราชดำริ “ทฤษฎีใหม่” ซึ่งการทำเกษตรกรรมตามแนวคิดทฤษฎีใหม่นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ขั้นตอน (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ,ม.ป.ป.,น.1-2) คือ

ขั้นตอนแรก เริ่มต้นด้วยการช่วยราษฎรให้มีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรอย่างพอเพียง โดยชี้ให้เห็นว่าน้ำเป็นปัจจัยสำคัญของเกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ถือครองโดยเฉลี่ยประมาณ 10 ถึง 15 ไร่ ให้มีการขุดสระน้ำประมาณร้อยละ 30 ของพื้นที่ที่มีความลึก 4 เมตร เพื่อจุน้ำประมาณ 19,000 ลูกบาศก์เมตร เพื่อใช้ในการเกษตร พื้นที่ที่เหลือแบ่งออกเป็นนาข้าว 5 ไร่ พืชไร่ พืชสวน 5 ไร่ ที่อยู่อาศัยและอื่นๆ 2 ไร่ หากดำเนินการตามทฤษฎีใหม่เกษตรกรจะเพียงพอที่จะเลี้ยงตัวเองได้ในระดับชีวิตที่ประหยัดก่อน กล่าวคือ สามารถผลิตข้าวพอกินตลอดปี มีการทำพืชไร่ หรือไม้ผล ซึ่งขั้นตอนนี้เกษตรกรจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก เช่นหน่วยราชการ มูลนิธิ และหน่วยงานเอกชน เพราะการลงทุนค่อนข้างสูง ทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่งหากนำมาปฏิบัติให้ถูกต้องแล้ว จะประสบความสำเร็จ ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรรายย่อยจะดีขึ้น หรือได้รับการพัฒนามากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เดิม

ขั้นตอนที่สอง เมื่อเกษตรกรรายย่อยได้พัฒนาถึงขั้นยังชีพ และหลุดพ้นจากการดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดเฉพาะครอบครัวไปวันหนึ่งๆ แล้ว เกษตรกรจะอยู่ในสภาพที่จะพัฒนาขั้นที่สูงขึ้นได้อีกต่อไป โดยการรวมพลังของเกษตรกรในรูปกลุ่ม หรือสหกรณ์ร่วมแรงในด้านต่างๆ ต่อไปคือ

1. การผลิต (พันธุ์พืช เครื่องมือดิน ชลประทาน ฯลฯ)
2. การตลาด (ลานตากข้าว ยุ้ง เครื่องสีข้าว การจำหน่ายผลผลิต ฯลฯ)
3. การเป็นอยู่ (กะปิน้ำปลา อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ)
4. สวัสดิการ (สาธารณสุข เงินกู้ ฯลฯ)
5. การศึกษา
6. สังคมและศาสนา

การรวมกลุ่มในด้านต่างๆ นั้น เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการต่อสู้แข่งขันหรือร่วมมือกับโลกภายนอก และสิ่งเหล่านี้แต่ละครัวเรือนไม่สามารถทำได้ตามลำพังต้องอาศัยการรวมกลุ่มเป็นสำคัญ การรวมกลุ่มนี้ไม่ใช่เรื่องที่เกษตรกรรายย่อยผู้ยากจนและมีการศึกษาน้อยจะทำได้โดยง่ายถึงแม้จะเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นแต่เกษตรกรขาดความรู้และหลักในการบริหารและการจัดการองค์กรต้องอาศัย “ความร่วมมือของหน่วยราชการ มูลนิธิ และเอกชน” เข้ามามีบทบาทในการช่วยจัดองค์กรทางสังคมให้กับชุมชนหลังจากที่ครัวเรือนได้พัฒนาถึงขั้นที่เลี้ยงดูตนเองได้แล้ว

ขั้นตอนที่สาม เมื่อครัวเรือนในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่เหนือระดับการยังชีพและมีการรวมตัวเป็นปึกแผ่นเพื่อดูแลตนเองในรูปของสหกรณ์แล้ว ทฤษฎีขั้นตอนที่สามที่จะทำให้อัตราฐานการครองชีพของเกษตรกรสูงขึ้นไปอีกนั่นก็คือ การให้กลุ่มสหกรณ์เหล่านี้ติดต่อกับภาคเอกชน (ธนาคารและบริษัท) ในเชิงธุรกิจ และในด้านการพัฒนาองค์กร โดยที่ทั้งฝ่ายเกษตรกรเองและภาคเอกชนต่างได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน กล่าวคือ เกษตรกรขายข้าวในราคาสูงโดยไม่ถูกกดราคา ธนาคารกับบริษัทซื้อข้าวบริโภคในราคาต่ำ เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคในราคาต่ำ และ

ธนาคารกับบริษัทสามารถกระจายให้แก่บุคลากรได้ทั่วประเทศ ซึ่งทรงชี้ให้ภาคเอกชน (ธนาคารและบริษัท) เห็นถึงแนวทางในการทำกิจกรรมเชิงธุรกิจกับเอกชนรายย่อยได้อย่างมีประโยชน์ร่วมกันทั้งองคาพยพ และเป็นการช่วยประเทศชาติพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในทางอ้อม แนวทางดังกล่าวนี้ก็คือ การดำเนินงานธุรกิจโดยผ่านการรวมพลังของเกษตรกรในรูปของสหกรณ์ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2540, น.6-10)

1.4.2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการดำรงอยู่แบบเดิมของชาวชนบท

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2538, น.35-37) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท โดยกล่าวถึงรูปแบบการดำรงอยู่แบบเดิมของชาวชนบทในวงค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน ซึ่งมีลักษณะดังนี้

ด้านเทคโนโลยี มีการพึ่งพาเทคโนโลยีก้าวหน้ามากขึ้น เช่น พันธุ์พืช ปุ๋ยเคมี ยากำจัดศัตรูพืช เครื่องจักรกลทางการเกษตร ยารักษาโรคสมัยใหม่ ฯลฯ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นเทคโนโลยีนำเข้ากันเป็นส่วนหนึ่งของภูมิปัญญาภายนอกชนบท ทั้งนี้เพื่อตอบสนองเป้าหมายทางเศรษฐกิจเป็นหลัก คือ เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพการผลิต แต่ขณะเดียวกันผลเสียที่เกิดขึ้นคือ การสูญหายไปตามลำดับของเทคโนโลยีพื้นบ้านซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเดิมที่ได้สะสมกันมาหลายปี เสียเอกลักษณ์และเสียศักดิ์ศรีความเป็นชนบท ยิ่งไปกว่านั้นเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่น่าเข้ามาโดยมิได้กลั่นกรองให้เหมาะสม มีผลกระทบเสียหายด้านอื่น เช่น มีค่าใช้จ่ายสูง รวมทั้งต้องพึ่งพาตลาดภายนอกและราคาแปรปรวน มีผลต่อการไม่คุ้มทุนหรือขาดทุน มีความไม่สอดคล้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดปัญหาการเสื่อมโทรมของธรรมชาติ รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่ดี

ด้านเศรษฐกิจ ปรับเปลี่ยนเป็นพึ่งพาเศรษฐกิจ “แบบการทำมาค้าขาย” มีผลให้เศรษฐกิจ “แบบทำมาหากิน” ซึ่งพึ่งตนเองแต่เดิมลดน้อยลง เศรษฐกิจแบบทำมาค้าขายมีวัตถุประสงค์หลักของการผลิตอยู่ที่การขายเพื่อรายได้และกำไรสูงสุด เป็นเศรษฐกิจแข่งขันและชิงความได้เปรียบเป็นหลัก เป็นเศรษฐกิจที่มีผลให้ชนบทต้องพึ่งพิงตลาดและราคาที่กำหนดจากภายนอกมากขึ้น ทั้งราคาผลผลิตที่จะขายและปัจจัยการผลิตที่จะซื้อ รวมทั้งพึ่งพิงแหล่งเงินทุนจากภายนอกที่จะต้องกู้มาเพื่อลงทุน เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงตลาดภายนอกซึ่งอาจเป็นตลาดต่างประเทศ มีผลให้ราคาผลผลิตที่จะขายและปัจจัยการผลิตที่จะต้องซื้อ รวมทั้งพึ่งพิงแหล่งเงินทุนจากภายนอกที่จะต้องกู้มาเพื่อลงทุน เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงตลาดภายนอกซึ่งอาจเป็นตลาดต่างประเทศ มีผลให้ราคาผลผลิตที่จะขายตกต่ำ มีผลต่อการขาดทุน การตกอยู่ในภาวะหนี้สินรุงรังทับทวี การขายที่ดินทำกินเพื่อชดใช้หนี้ รวมทั้งการดิ้นรนไปแสวงหางานทำที่อื่นนอกหมู่บ้าน ต่างจังหวัด ต่างประเทศ นอกจากต้องเผชิญปัญหาและความโดดเดี่ยวในต่างแดนแล้วยังพัวพันไปถึงปัญหาความไม่อบอุ่นหรือความแตกแยกของครอบครัวของตนในชนบท

ด้านทรัพยากร โดยที่เป้าหมายหลักอยู่ที่เศรษฐกิจแบบทำมาค้าขาย ธรรมชาติต่างๆ อันได้แก่ ที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ ถูกมองเป็นเพียงปัจจัยการผลิต เป็นทรัพยากรเพื่อการผลิต จึงเร่งรัดการใช้ประโยชน์ด้วยเทคโนโลยีก้าวหน้า เพื่อให้ได้ผลประโยชน์ตอบแทนเต็มที่หรือกำไรสูงสุด ผลก็คือ รูปแบบการมองธรรมชาติแบบการอยู่ร่วมกันลดน้อยลงตามลำดับ

ด้านจิตใจคน โดยที่เป้าหมายหลักอยู่ที่เศรษฐกิจแบบทำมาค้าขายเช่นกัน คนในชนบทจึงถูกมองเป็นแรงงาน เป็นปัจจัยการผลิต เป็นทรัพยากรมนุษย์ เพื่อการเจริญเติบโตการเศรษฐกิจการ

ให้คุณค่าของคนเปลี่ยนไปจากเดิม คือให้คุณค่าคนความมีคุณธรรมลดลง แต่ในขณะที่เดียวกันกลับให้คุณค่าของคนในความมีวิถุนมากขึ้น กล่าวได้ว่า ทิศทางก็คือ ความสับสนทางจิตใจระหว่างคุณธรรมกับคุณภาพด้านวัตถุ

ด้านสังคม มีความทันสมัยมากขึ้นทั้งในด้านความเป็นอยู่ การศึกษา การสาธารณสุข การสื่อสาร และคมนาคม แต่ในขณะที่เดียวกัน ประเพณีดั้งเดิมหลายประการถูกมองเป็นความคร่ำครึโบราณ

1.4.3 แนวคิดวิสาหกิจชุมชน

1) ความหมาย

วิสาหกิจชุมชน¹ (SMCE หรือ small and micro community enterprise) หมายถึง การประกอบการเพื่อการจัดการ “ทุน” ของชุมชน อย่างสร้างสรรค์ เพื่อตอบสนองการพึ่งตนเองและความพอเพียงของครอบครัวและชุมชน

ทุนของชุมชนไม่ได้หมายถึงทุนเงินตราเพียงอย่างเดียว แต่ครอบคลุมถึง คน ความรู้ ภูมิปัญญา ทรัพยากรตามธรรมชาติ และผลผลิตของชุมชน

การประกอบการในรูปวิสาหกิจของชุมชน เป็นการประกอบการที่เชื่อมโยงการผลิตทางการเกษตร การแปรรูป และการตลาด ของชุมชน เข้าเป็นกระบวนการเดียวกัน ไม่แยกส่วน และแบ่งบทบาท ให้กับกลุ่มคนที่มีทักษะหรืออาชีพเฉพาะที่แตกต่างกัน

การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน คือ การฟื้นฟูและพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชุมชนที่ถูกทำลายโดยการพัฒนาที่ผ่านมาโดยการพัฒนาคอนให้เป็นผู้ประกอบการ วางแผนประกอบการที่อยู่บนฐาน “ทุนชุมชน” และสร้างระบบเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลายกิจกรรมให้อยู่ในกระบวนการเดียวกัน

กิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแนวทางวิสาหกิจชุมชนมี 3 ระดับ คือ สร้างผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์เพื่อการพึ่งตนเองในระดับครัวเรือน สร้างผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์เพื่อพอกเพียงกับความต้องการระดับชุมชน และพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองสังคมภายนอกชุมชน

2) ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน

ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชนมีองค์ประกอบอย่างน้อย 7 ประการ คือ

- ก. ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการ
- ข. ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน
- ค. ริเริ่มสร้างสรรค์โดยชุมชนทำให้เกิดนวัตกรรม
- ง. ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานภูมิปัญญาสากล
- จ. ดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นระบบ
- ฉ. การเรียนรู้เป็นหัวใจของกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
- ช. การพึ่งตนเองเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุด

3) ประเภทของวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนมี 3 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 วิสาหกิจชุมชนทดแทนการพึ่งพาทภายนอกชุมชน หมายถึง กิจกรรมการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เน้นการลดรายจ่ายของเกษตรกรและชุมชน

¹ กลุ่มงานพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน สำนักพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ประเภทที่ 2 วิสาหกิจชุมชนพัฒนาผลผลิตและทรัพยากร หมายถึง ชุมชนผลิตทางการเกษตรและมีการประกอบการเพื่อนำผลผลิตและทรัพยากรมาสร้างผลิตภัณฑ์

ประเภทที่ 3 วิสาหกิจชุมชนบริการ หมายถึง การประกอบการที่เกิดจากทักษะ ภูมิปัญญา และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้บริการกับเกษตรกรในครอบครัว ชุมชน และบุคคลทั่วไป

1.4.4 หลักการสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

โดยหลักการนั้น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบของการวิจัยที่ประกอบไปด้วยกระบวนการค้นคว้าทางสังคม (Social Investigation) การให้การศึกษา (Education) และการกระทำหรือการปฏิบัติการ (Action) เพื่อที่จะให้กลุ่มผู้ถูกกดขี่หรือด้วยโอกาสในสังคมได้มีส่วนร่วมในการสร้างความรู้และทำความเข้าใจกับสภาพการณ์ที่ปรากฏอยู่ รวมทั้งเปิดพื้นที่ให้เรียนรู้และแก้ไขปัญหาร่วมกันระหว่างหลายฝ่าย อันเป็นการสร้างความรู้ให้กับสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไปในรายละเอียด พันธุ์ทิพย์ รามสูต อธิบายไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีหลักการสำคัญที่ให้ความเคารพต่อภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนระบบการสร้างความรู้ ซึ่งแตกต่างไปจากของนักวิชาการ โดยประกอบด้วย²

1) ปรับปรุงความสามารถและพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน ด้วยการส่งเสริมระดับนักศึกษาและพัฒนาความเชื่อมั่นให้เกิดการวิเคราะห์/สังเคราะห์สถานการณ์ปัญหาของเขาเอง ซึ่งเป็นการนำเอาศักยภาพเหล่านี้มาใช้ประโยชน์

2) ให้ความรู้ที่เหมาะสมแก่ชาวบ้าน ตลอดจนมีการนำไปใช้อย่างเหมาะสม

3) สนใจปรีดิ์ของคนชาวบ้าน โดย การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะช่วยเปิดเผยให้เห็นคำถามที่ตรงกับประเด็นปัญหา

4) การปลดปล่อยแนวความคิดเพื่อให้ชาวบ้านแต่ละคนยากจนค่อยโอกาสสามารถมองความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเสรี มองสภาพการณ์และปัญหาของตนเอง วิเคราะห์วิจารณ์ ตรวจสอบสภาพข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ส่วนเป้าหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นั้น อรุณรุ่ง บุนนันทพงศ์ ได้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้³

1) ชาวบ้าน ชุมชน ผู้ด้อยโอกาสจะตื่นตัว ได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้น สามารถคิดวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง มีความเชื่อมั่นในทางที่จะให้ความร่วมมือกันหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เพื่อก่อประโยชน์สูงสุด

2) ประชาชนได้รับการแก้ไขปัญห ผู้ด้อยโอกาสมีโอกาสมากขึ้น การจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ มีการกระจายอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งมีข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีต่อคนในชุมชน

² พันธุ์ทิพย์ รามสูต, การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม, (กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540), หน้า 60-63.

³ อรุณรุ่ง บุนนันทพงศ์. "ไม่ใช่เรื่องง่ายกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม," วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร 1 : 1 (มกราคม-มิถุนายน, 2549), หน้า 25

3) มีวิจัยและพัฒนาได้เรียนรู้จากชุมชน ได้ประสบการณ์การทำงานร่วมกับชุมชน อันก่อให้เกิดความเข้าใจอันดี และเกิดแนวคิดในการพัฒนาตนเองของนักวิจัยและพัฒนาอย่างแท้จริง

4) ผลงานวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที เนื่องจากได้ลงมือทำกิจกรรมโดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เกิดการผนึกกำลังร่วมกัน โดยที่ประชาชนเป็นผู้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ตลอดจนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของผลงานที่โครงการที่ดำเนินการอยู่

จากข้อมูลเบื้องต้นที่ได้รับจากชุมชน พบว่า ชุมชนมีความพร้อมและความตั้งใจในการร่วมพัฒนาจากหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ซึ่งหน่วยงานที่เข้าให้การช่วยเหลือได้คิดวิเคราะห์ประเด็นปัญหาจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ได้แนะนำและร่วมกับชุมชนในการพัฒนาตามแนวทางแต่ละโครงการ ทั้งนี้ แนวทางเหล่านั้นเป็นการจุดประกายแนวคิดจากบุคคลภายนอกชุมชนโดยส่วนใหญ่ เพื่อให้การพัฒนาชุมชนเป็นไปโดยสอดคล้องต่อความต้องการชุมชนและศักยภาพของชุมชนเอง จึงควรกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนร่วมคิด และสนับสนุนให้สมาชิกภายในชุมชนร่วมดำเนินการเพื่อชุมชนของตน โดยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) ด้วยเทคนิค A-I-C มีรูปแบบในการดำเนินงาน 3 ลักษณะ คือ (1) รูปแบบการวิจัยที่มีนักวิจัยหลักในการดำเนินงานในช่วงแรกและให้ความสำคัญกับชุมชนในการดำเนินการในช่วงต่อไป (2) รูปแบบการวิจัยที่เป็นการดำเนินการโดยชุมชน (3) รูปแบบที่มีการผสมผสานกันไปขึ้นอยู่กับความเหมาะสมตามสถานการณ์ เช่น การจัดกระบวนการวิจัย

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กัลยา มาลีวรรณ (2530) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ การศึกษาลักษณะงานส่งเสริมการเกษตรของนิคมสร้างตนเองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรมประชาสัมพันธ์ ” กล่าวถึง ปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมอาชีพการเกษตรในนิคมสร้างตนเอง เรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ปัญหาเรื่องการค้าแลกเปลี่ยนเพื่อการเกษตร สภาพดินขาดความอุดมสมบูรณ์ การตลาด และราคาผลผลิตตกต่ำ และสมาชิกนิคมสร้างตนเองไม่ยอมรับเทคโนโลยีใหม่ๆ

อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่นิคมสร้างตนเองได้แสดงความคิดเห็นเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไข ปัญหาเหล่านั้นเรียงตามลำดับ คือ ให้จัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร จัดสร้างระบบชลประทานอย่างจริงจัง อบรมให้ใช้ปุ๋ยบำรุงดิน ประสานงานกับกรมพัฒนาที่ดิน วางแผนปรับปรุงบำรุงดิน จัดให้มีการประกันราคาผลผลิต ประสานงานเอกชนให้รับซื้อผลผลิตในราคายุติธรรม และตั้งโรงงานแปรรูปผลผลิตการเกษตรในนิคมสร้างตนเอง และจัดให้มีการฝึกอบรมสมาชิกนิคมสร้างตนเองอย่างต่อเนื่อง

มนันยา เชยงิติ และ ฤาชัย วรอาภรณ์ (2534) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ การศึกษาปัญหาหนี้สินของเกษตรกรและสินเชื่อการเกษตรและแนวทางแก้ไข ” พบว่า ปัจจุบันระบบการเกษตรของไทยได้เปลี่ยนจากระบบการเกษตรเพื่อบริโภคในครัวเรือน มาเป็นระบบเพื่อการค้ามากขึ้น สินเชื่อการเกษตรจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้น เกษตรกรได้ใช้สินเชื่อส่วนใหญ่ไปในการผลิต ซึ่งมีปริมาณร้อยละ 74 - 76 ที่เหลือใช้บริโภคในครัวเรือน รายได้จากการขายผลผลิตในแต่ละปีจะถูกนำมาจัดสรรโดยเก็บไว้เพื่อใช้ในการยังชีพของครอบครัว และอีกส่วนหนึ่งเก็บออมไว้เพื่อใช้ลงทุนในปี

ต่อไป แต่โดยทั่วไปแล้วเกษตรกรมักมีรายได้ไม่พอจ่ายทางการเกษตรและรายจ่ายในครัวเรือน ทำให้ขาดเงินออมที่จำเป็นไปใช้ลงทุนในปีต่อไป หากเกษตรกรครัวเรือนใดไม่มีรายได้นอกเกษตรมาจุนเจือ ก็จะต้องกู้เงินมาใช้จ่ายลงทุน ถ้าปีใดรายได้ของเกษตรกรดีเนื่องมาจากผลผลิตและราคาจำหน่ายดี เกษตรกรก็สามารถชำระหนี้ได้ แต่ถ้าปีใดรายได้ต่ำเนื่องมาจากผลผลิตไม่ดี ราคาที่ได้รับต่ำ หรือประสบปัญหาแมลงศัตรูพืชอย่างใดอย่างหนึ่งเกษตรกรก็ไม่สามารถชำระหนี้ได้

จากผลงานวิจัยที่น่าเสนอมานี้แล้วจะเห็นได้ว่า เกษตรกรทั่วไปและสมาชิกนิคมสร้างตนเองซึ่งมีอาชีพหลักทางเกษตรกรรมนั้น มีบางส่วนประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพ โดยสามารถแก้ไขปัญหานี้สินและสามารถเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จประกอบด้วย การนำเงินสินเชื่อไปลงทุนอย่างแท้จริง การมีเงินทุนหมุนเวียนอย่างเพียงพอ มีความรู้ที่เหมาะสมในการประกอบอาชีพอย่างเพียงพอ ระดับการศึกษา ราคาผลผลิตสูง เนื้อที่ในการเพาะปลูก แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การใช้ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ การทำการเกษตรแบบครบวงจรและการได้รับการสนับสนุนจากสถาบันต่างๆทางด้านสินเชื่อ การอบรมให้ความรู้ ฯลฯ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีความเข้าใจอย่างเข้าถึงโดยปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วย

ทรงชัย ดิยานนท์ (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง" ผลการศึกษาพบว่าอาชีพของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลในด้านเศรษฐกิจพบว่า เกษตรกรต้องซื้ออาหารมาบริโภค เนื่องจากสามารถผลิตเองได้น้อย ภาวะสุขภาพส่วนใหญ่แข็งแรง การดูแลสุขภาพตนเองส่วนใหญ่จะไปพบแพทย์เมื่อเจ็บป่วยโดยที่ครอบครัวมีการใช้บัตรประกันสุขภาพ ในส่วนของความรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงพบว่าส่วนใหญ่รู้จักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวมในด้านความรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับสูง แต่มีการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับ น้อย ในภาพรวมของทัศนคติเกี่ยวกับการประกอบอาชีพทางการเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงต่อการสร้างความมั่นคงทางรายได้ของครอบครัว พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีทัศนคติเห็นด้วยมาก

พรรณี นุกุลคามและคณะ (2543) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชนศึกษา กรณีธุรกิจอุตสาหกรรมแปรรูปกล้วยในจังหวัดพิษณุโลก โดยแบ่งผู้ประกอบการธุรกิจออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ใช้วิธีการอบกล้วยด้วยตู้อบลังงานแสงอาทิตย์ (กลุ่มแม่บ้าน) และกลุ่มที่ทำ การผลิตด้วยตู้อบลังงานแสงอาทิตย์และตากโดยธรรมชาติ (ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน) ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มประสบความสำเร็จและสามารถประกอบธุรกิจได้ เนื่องจากปัจจัย 3 ประการ คือ กลุ่มมีความเข้มแข็งในการบริหารงานกลุ่ม ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และมีแหล่งวัตถุดิบหลายจังหวัดอยู่ใกล้แหล่งประกอบการ

รังสรรค์ ปิติปัญญา และคณะ (2543) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชนในประเทศไทย ใช้วิธีศึกษาแบบเจาะลึกธุรกิจชุมชนจำนวน 44 แห่ง กระจายอยู่ในภาคเหนือ ภาค ตะวัน ออกเฉียงเหนือ กลางและใต้ ภาคละ 5 แห่งและอยู่ในภาคตะวันออก 8 แห่ง นอกจากนั้น เป็นกรณีศึกษา เครือข่ายธุรกิจชุมชนอีก 5 แห่ง ซึ่งกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ผลการศึกษา ชี้ว่า ทั้งปัจจัยภายในและภายนอกมีผลต่อการพัฒนาหรือความสำเร็จของธุรกิจชุมชน/เครือข่ายร่วมกัน

ปัจจัยภายในที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชน/เครือข่ายประกอบด้วยทรัพยากรมนุษย์ เงินทุน และระบบการจัดการ สำหรับปัจจัยภายนอก ปัจจัยที่สำคัญได้แก่ ลักษณะพื้นฐานของชุมชน องค์กรสนับสนุน และคู่ค้า ซึ่งการศึกษายังได้ข้อสรุปว่าการมีคู่ค้าที่ดีโดยเฉพาะคู่ค้ารายใหญ่ที่มีความต่อเนื่องเป็น ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาอย่างมาก

สุมาลี สันติพลวุฒิ และคณะ (2544) ศึกษาแนวทางในการวางแผนระดับชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษาดำบลเขาสามยอดและตำบลขนอนน้อย โดยมีกรอบแนวคิดว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องมีพื้นฐานมาจากการพัฒนาในระดับชุมชน และความยั่งยืนในระดับชุมชน ขึ้นอยู่กับคุณภาพชีวิตของประชาชนและความเข้มแข็งของชุมชน โดยคุณภาพของชีวิต ประกอบด้วย คุณภาพชีวิตด้านความจำเป็นพื้นฐาน ด้านชีวิตความเป็นอยู่ ด้านโอกาสในการดำรงชีวิต และด้านความสะดวกสบายในชีวิต ส่วนในด้านความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านทุนธรรมชาติปัจจัยด้านทุนมนุษย์ และปัจจัยด้านทุนการเงิน ผลการศึกษาพบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพชีวิตโดยรวมในระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิต ของประชาชนกลุ่มตัวอย่างในทั้ง 2 ชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านความเข้มแข็งพบว่าความเข้มแข็งของชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า แนวทางแก้ไขปัญหาอาชีพการเกษตรและชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกนิคมสร้างตนเองที่เป็นเกษตรกรรมระยะยาวจน โดยมีความรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่มีปัจจัยหลัก 6 ประการ คือ

- (1) มีอาหารเพียงพอต่อการบริโภคตลอดทั้งปี
- (2) มีสิ่งแวดล้อมที่ดี
- (3) มีสุขภาพอนามัยดี
- (4) มีรายได้พอซื้อสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต
- (5) มีความพึงพอใจในชีวิต
- (6) มีความสามัคคีในชุมชน

การนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติตามปัจจัยหลัก 6 ประการนี้ ย่อมทำให้สมาชิกนิคมสร้างตนเองมีความเป็นอยู่อย่างมีความสุข และการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 7 กิจกรรม จะทำให้สมาชิกนิคมสร้างตนเอง สามารถสร้างความมั่นคงทางรายได้ให้แก่ครอบครัวซึ่งกิจกรรมหลัก 7 กิจกรรม ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

- (1) การแสวงหาทรัพยากรการผลิตอย่างพอเพียง
- (2) ทำการเกษตรแบบผสมผสานที่มีการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์หลายๆชนิดในพื้นที่ โดยมีทั้งการปลูกข้าว พืชไร่ ไม้ผล เลี้ยงปลา และเลี้ยงสัตว์ เพื่อการบริโภคในครอบครัวอย่างเพียงพอไม่ต้องซื้อจากภายนอก

- (3) จัดพื้นที่ดินให้เหมาะสม ให้มีแหล่งน้ำเพียงพอกับการผลิตตลอดทั้งปี
- (4) เกษตรกรมีการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินและระบบนิเวศวิทยา โดยวิธีทางธรรมชาติ

- (5) การลดต้นทุนการผลิตโดยงดใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมี ยาควบคุมวัชพืชและแมลงศัตรูพืชจากภายนอก และการใช้แรงงานคนและสัตว์แทนเครื่องจักร

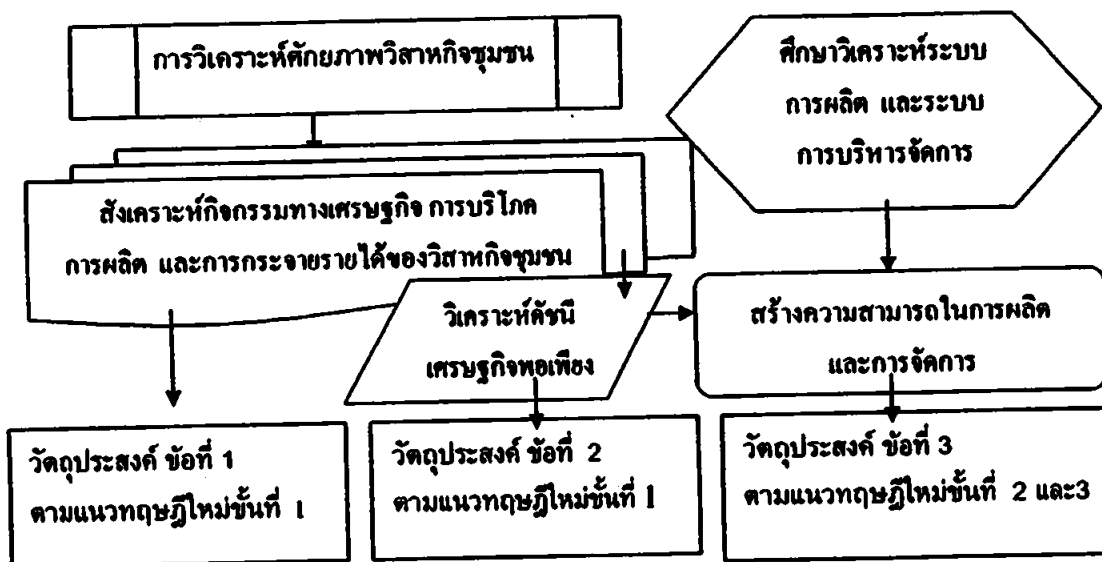
(6) การแสวงหาความรู้ในการประกอบอาชีพทางการเกษตร

(7) มีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ จึงใช้การปฏิบัติการ 7 ประการของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นฐานความคิด

1.6 วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแบบแผนการผลิต การบริโภค และการกระจายรายได้ของวิสาหกิจชุมชน ศึกษา ระดับของการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และ พัฒนารูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่ เหมาะสม เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participation Action research -PAR) ด้วยเทคนิค A-I-C โดยมีกรอบแนวคิด ดังนี้

1.6.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) โดยการศึกษาค้นคว้ารวบรวม ข้อมูลจากบทความ วารสาร สิ่งพิมพ์ เอกสาร หนังสือ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง
2. การศึกษาภาคสนาม(Field Study) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาระดับปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และการ ประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน และการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งโอกาสและอุปสรรค โดยการ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการทำ Focus Group ผู้บริหาร/ผู้นำชุมชน ผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1.6.2 การกำหนดขนาดของตัวอย่าง

ในการศึกษาระดับปฏิบัติการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยจะสุ่มตัวอย่างสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรชุมชนเป้าหมาย ที่ระดับนัยสำคัญ 90 % โดยใช้สูตร

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งกำหนดให้เท่ากับร้อยละ 10

1.6.3 สร้างแบบสอบถามและแบบประเมินศักยภาพ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามระดับปฏิบัติการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถาม ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ เพศ สถานภาพการสมรส อาชีพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การใช้จ่ายในการบริโภค รายได้ การออม หนี้สินและค่าใช้จ่าย และข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง กำหนดขอบเขตและเนื้อหาของแบบสอบถาม จากข้อสรุปข้อมูลที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษาวิจัยเป็นคำถามเกี่ยวกับการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการผลิต การประกอบอาชีพ และการกระจายรายได้ของวิสาหกิจชุมชน

ส่วนที่ 2 แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ซึ่งพัฒนาขึ้นจากกรมส่งเสริมการเกษตร และ สถาบันเพิ่มผลผลิต ตามแนวทางการจัดการคุณภาพโดยรวม(Total Quality Management)

1.6.4 การวิเคราะห์และประมวลผล

ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งต่าง ๆ และข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ประมวลผลด้วยวิธีทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชน ระดับปฏิบัติการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และศึกษารูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชน โดยการวิเคราะห์ประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค (SWOT) ขั้นตอนต่อไป นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพ และ SWOT มาวิเคราะห์ประมวลผลเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จุดโดยเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ การอภิปรายแก้ปัญหาโดยการจัดประชุมกลุ่มเฉพาะ (Focus Group) จากสมาชิกกลุ่มอาชีพ ผู้บริหารท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน ด้วยเทคนิคกระบวนการ A-I-C

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) แนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้

⁴ คู่มือการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ,สำนักงานเขานูการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร จาก www. ค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2553

2) สามารถพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การเป็น ผู้ประกอบการขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs) ต่อไป

1.8 นิยามคำศัพท์นิยามศัพท์เฉพาะ

การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายเดียวกันขององค์กรโดยความร่วมมือ ของสมาชิกภายในองค์กร โดยใช้ความสามารถของบุคคลและทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมกัน

กลุ่มอาชีพ หมายถึง การเข้าร่วมของคนที่ประกอบอาชีพเดียวกันหรือใกล้เคียงกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเพื่อการดำเนินงาน การทำกิจกรรมและการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกิจการต่าง ๆ ภายในกลุ่ม

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กลุ่มกิจการของชุมชนในการผลิต แปรรูป จำหน่ายผลิตภัณฑ์ ที่สมาชิกภายในกลุ่มมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการโดยชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ ดำเนินการ และผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชนโดยใช้วัตถุดิบ ทรัพยากร หุน แรงงานในชุมชน เป็นพลัง รวมทั้งยังมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม มีวิถีชีวิตและรวมตัวประกอบกิจการไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลหรือมาเป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และการพึ่งพาตนเอง

ความยั่งยืน หมายถึง ความสามารถในการดำเนินกิจการและกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มอาชีพ ด้วยดีโดยปราศจากปัญหาและอุปสรรค อันจะทำให้เกิดความแตกแยกภายในกลุ่ม

บทที่ 2 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแบบแผนการผลิต การบริโภค และการกระจายรายได้ของวิสาหกิจชุมชน ศึกษากระบวนการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนารูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสม การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการสำรวจระดับปฏิบัติการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีระเบียบวิธีการวิจัย ดังนี้

2.1 การกำหนดขนาดตัวอย่าง

2.1.1 การกำหนดขนาดตัวอย่างการศึกษาระดับปฏิบัติการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

การสำรวจระดับปฏิบัติการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชน ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครัวเรือนของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ตำบลนาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น ซึ่งในปี 2552 มีทะเบียนกลุ่มอาชีพ จำนวนทั้งสิ้น 19 กลุ่มอาชีพ¹ ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-1 ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้เลือกกลุ่มอาชีพที่จดทะเบียนกับทางราชการ และยังคงดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน 5 กลุ่ม คือ กลุ่มสตรีสหกรณ์ กลุ่มเย็บผ้า กลุ่มทำวิถัฒม กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ดและกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยกำหนดขนาด กลุ่มตัวอย่าง กรณีทราบจำนวนประชากร โดยค่าความคาดเคลื่อนที่กำหนดให้ที่ระดับความเชื่อมั่น 90% ใช้สูตร Taro Yamane

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = จำนวนตัวอย่าง

N = จำนวนสมาชิกของกลุ่มอาชีพ

e = ค่าความคาดเคลื่อนที่กำหนดให้ที่ระดับความเชื่อมั่น 90%

$$n = \frac{150}{1 + 150(0.1)^2} = 60 \text{ ตัวอย่าง}$$

¹ พัฒนาการชุมชนตำบลนาหนองทุ่ม องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 2-1 ทะเบียนกลุ่มอาชีพ ประจำปี พ.ศ. 2552
องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม/องค์กรชุมชน	ที่ตั้ง	จำนวนสมาชิก (ครัวเรือน)	จำนวนทุนหมุนเวียน	หมายเหตุ
1	กลุ่มกระเช้าดอกไม้	55 ม.2 ต.นาหนองทุ่ม	20	2,000.-	
2	กลุ่มแม่บ้านห้วยอีเปาะ	56 ม.3 ต.นาหนองทุ่ม	18	4,000.-	
3	กลุ่มเย็บผ้า	ม.3 ต.นาหนองทุ่ม	12	9,000.-	
4	เครือข่ายกลุ่มสตรีทำวิกรม	453 ม.4 ต.นาหนองทุ่ม	30	95,000.-	
5	กลุ่มทอผ้า/ตัดเย็บ	564 ม.5 ต.นาหนองทุ่ม	9	8,000.-	
6	กลุ่มจักสานแข่งปลาทุ	ม.6 ต.นาหนองทุ่ม	50	ไม่มี	
7	กลุ่มทำวิกรมบ้านวังยาวน้อย	ม.7 ต.นาหนองทุ่ม	11	60,000.-	ดำเนินการ
8	กลุ่มผู้ปลูกพริก	39 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม	14	30,000.-	
9	กลุ่มเลี้ยงโคเนื้อ	39 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม	-	-	
10	กลุ่มแม่บ้านอาหารไทย	ม.9 ต.นาหนองทุ่ม	9	13,300.-	
11	กลุ่มทำวิกรม	187 ม.9 ต.นาหนองทุ่ม	5	45,000.-	
12	กลุ่มจักสาน	151 ม.10 ต.นาหนองทุ่ม	5	ไม่มี	
13	กลุ่มทอผ้า	149 ม.10 ต.นาหนองทุ่ม	15	8,000.-	
14	กลุ่มสตรีเย็บผ้า	ม.11 ต.นาหนองทุ่ม	15	-	ดำเนินการ
15	กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม	ม.11 ต.นาหนองทุ่ม	15	-	
16	กลุ่มสตรีบ้านวังศักดิ์	57 ม.13 ต.นาหนองทุ่ม	21	20,000.-	
17	กลุ่มสหกรณ์ทำปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด	55 หมู่ 2 ต.นาหนองทุ่ม	41		ดำเนินการอยู่
18	กลุ่มสตรีสหกรณ์	หมู่ที่ 5 ต.นาหนองทุ่ม	35		ดำเนินการอยู่
19	กลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	ม.11ต.นาหนองทุ่ม	33		เริ่มดำเนินการ

ที่มา : ทะเบียนกลุ่มอาชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

2.2 การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล จะดำเนินการ เป็น 3 ส่วน คือ

2.2.1 การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study)

การรวบรวมข้อมูลบริบทของชุมชน โดยการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากบทความ วารสาร สิ่งพิมพ์ หนังสือ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเอกสารของทางราชการ โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและรวบรวมข้อมูลทาง ด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน ในตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

2.2.2 การรวบรวมข้อมูลระดับปฏิบัติการ

การศึกษาระดับปฏิบัติการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในส่วนนี้ ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาของแบบสอบถาม จากข้อสรุปข้อมูลที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษาวิจัย จากหัวหน้าครัวเรือนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เนื้อหาของแบบสอบถามประกอบด้วย 7 ส่วน คือ

1) ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ของกลุ่มประชากรที่ศึกษา ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ต้องอุปการะเลี้ยงดู จำนวนสมาชิก ที่สามารถช่วยเป็นแรงงานในการทำงานในครอบครัว อาชีพหลักในปัจจุบัน รายได้ต่อเดือน ของครอบครัว อาชีพเสริม รายได้จากอาชีพเสริม ฐานะทางการเงิน รายได้ของครอบครัวเพียงพอกับการใช้จ่ายในแต่ละเดือนหรือไม่ ค่าใช้จ่ายในการประจำวันในการซื้ออาหารเพื่อการบริโภค ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพในแต่ละเดือน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ความต้องการกู้ยืมเงิน เหตุผลหลักในการกู้ยืมเงิน ความถี่ในการกู้ยืมเงิน แหล่งกู้ยืมเงิน จำนวนหนี้สินในปัจจุบัน จำนวนเงินออมต่อเดือน เหตุผลในการออม

2) ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคำถามเกี่ยวกับแบบแผนการผลิต การบริโภค การกระจายรายได้ของวิสาหกิจชุมชน การสนับสนุนทรัพยากรการผลิตอย่างเพียงพอ การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การจัดพื้นที่ให้มีแหล่งน้ำเพียงพอ การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน และระบบนิเวศวิทยาโดยวิถีการธรรมชาติ การลดต้นทุนการผลิต การได้รับความรู้ในการประกอบอาชีพทางการเกษตร การรวมกลุ่ม ของเกษตรกรในการประกอบอาชีพ

คำถามเป็นการเลือกตอบเพื่อวัดระดับการปฏิบัติกิจกรรมของประชากร แบ่งเป็นกลุ่มที่ปฏิบัติ และไม่ได้ปฏิบัติ โดยกำหนดเกณฑ์คะแนนดังนี้

- กลุ่มที่ไม่ได้ปฏิบัติ มีระดับคะแนน 0 คะแนน
- กลุ่มที่ปฏิบัติ กำหนดการให้คะแนนเป็น 3 ระดับ คือ
 - ปฏิบัติมาก มีระดับคะแนน 3 คะแนน
 - ปฏิบัติปานกลาง มีระดับคะแนน 2 คะแนน
 - ปฏิบัติน้อย มีระดับคะแนน 1 คะแนน

2.2.3 วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคของชุมชน (SWOT)

ในขั้นกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะรวบรวมข้อมูลจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส (SWOT) โดยจัดเวทีประชาคมระหว่างผู้บริหาร อบต. ผู้นำชุมชนและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

2.2.4 การรวบรวมข้อมูลศักยภาพกลุ่มอาชีพ

การประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนโดยใช้เครื่องมือตามแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยกรมส่งเสริมการเกษตร ตามแนวทางการจัดการคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management) ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย 7 ประเด็น คือ

ส่วนที่ 1 การประเมินกระบวนการ ประกอบด้วย 6 ประเด็น คือ ทิศทางวิสาหกิจ

ชุมชน การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การบริหารการตลาด การจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ

ส่วนที่ 2 การประเมินผลลัพธ์ ประกอบด้วย 1 ประเด็น คือ ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

2.3 ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

การศึกษาระดับปฏิบัติการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในส่วนนี้ ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

2.3.1 นำแบบสอบถามที่ได้ไปทำการศึกษานำร่อง (Pilot Study) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ในการทำการศึกษานำร่อง (Pilot Study) ดังกล่าวเพื่อทดสอบขั้นตอนต่าง ๆ ของการทำวิจัยและเพื่อค้นหาปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการทำวิจัย ตลอดจนเพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงขั้นตอนต่าง ๆ ก่อนที่จะลงมือทำการวิจัยจริง

2.3.2 หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อในแต่ละด้าน (Discriminant Power) โดยใช้ Item-total Technique โดยใช้เกณฑ์ $.05$ $r_{38} = .2$ ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) การปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ระหว่าง $0.318 - 0.670$ และความคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าอำนาจจำแนก(r) อยู่ระหว่าง $0.332 - 0.667$ (ตารางที่ 2-2 ภาคผนวก ก)

2.3.3 หาค่าความเชื่อมั่นรายด้านและทั้งฉบับ (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) (Cronbach, 1951 : 297-334) ซึ่งการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.833 และมีความเชื่อมั่นรายด้าน อยู่ระหว่าง $0.808 - 0.830$ และความคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.811 และมีความเชื่อมั่นรายด้าน อยู่ระหว่าง $0.773 - 0.810$ (ตาราง 2-2 ภาคผนวก ก)

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ศึกษาระดับปฏิบัติการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเป็นวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลจากการศึกษาวิเคราะห์ชุมชนและส่วนที่ 2 ประเมินศักยภาพของชุมชน ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค (SWOT) และ ส่วนที่ 4 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพ และ SWOT ประมวลเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จุดโดยเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม การอภิปรายถกปัญหา โดยจัดประชุมกลุ่ม(Focus Group) จากสมาชิกกลุ่มอาชีพ ผู้บริหารท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน ด้วยเทคนิคกระบวนการ A-I-C

2.4.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลระดับปฏิบัติการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ศึกษาจากแบบสอบถามระดับปฏิบัติการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง หลังจากได้รวบรวมและตรวจสอบความเรียบร้อยของข้อมูลที่ได้ในทุกคำถามแล้ว ประมวลผลและวิเคราะห์ โดย

1. หาค่าร้อยละ (Percentage) ของคำตอบในคำถามแต่ละข้อ

2.หาค่าเฉลี่ยน้ำหนักของความคิดเห็นของคำตอบในแต่ละข้อโดยการหาค่ามัชฌิมเลขคณิต (Mean)

3.หาค่าการกระจายน้ำหนักคำตอบ โดยการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.เกณฑ์ในการประเมินระดับการปฏิบัติกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ในตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ในแต่ละข้อคำถามได้กำหนดเกณฑ์ในการวัด โดยแบ่งเป็น การปฏิบัติ และไม่ปฏิบัติ ทั้งนี้ในการปฏิบัติได้แบ่งระดับการปฏิบัติออกเป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง และน้อย ส่วนการคำนวณในภาพรวมได้กำหนดเกณฑ์การวัดระดับการปฏิบัติจากค่าเฉลี่ย โดยการหาค่าพิสัย 3 ระดับ จากสูตร ดังนี้

$$\text{ช่วงความกว้างของชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{3} = \frac{3-1}{3} = 0.66$$

จำนวนชั้น

ค่าระดับคะแนน 1.00 - 1.66 บ่งชี้ถึง การปฏิบัติในระดับน้อย

ค่าระดับคะแนน 1.67 - 2.33 บ่งชี้ถึง การปฏิบัติในระดับปานกลาง

ค่าระดับคะแนน 2.34 - 3.00 บ่งชี้ถึง การปฏิบัติในระดับมาก

และกำหนดให้ค่าระดับคะแนน 0.00 - 0.99 หมายถึง ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรม

การคำนวณในภาพรวมเพื่อแบ่งกลุ่มที่มีการปฏิบัติกิจกรรม กำหนดเกณฑ์การวัดระดับการปฏิบัติจากค่าเฉลี่ย โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

ค่าระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม บ่งชี้ถึง การปฏิบัติในระดับน้อย

ค่าระดับคะแนนสูงกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ยรวม บ่งชี้ถึง การปฏิบัติในระดับมาก

2.4.2 วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชน (SWOT)

ในขั้นกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยการนำข้อมูลจากการประเมินศักยภาพแต่ละประเด็นมาพิจารณาร่วมกับผลการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคของแต่ละวิสาหกิจชุมชน (SWOT) ขั้นตอนต่อไปจะศึกษาสาเหตุของปัญหาของวิสาหกิจชุมชน โดยใช้แผนผังสาเหตุและผลหรือผังก้างปลา (Cause and Effect Diagrams) และขั้นตอนสุดท้ายจะสามารถกำหนดแผนดำเนินโดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร อบต. ผู้นำชุมชน และสมาชิกกลุ่มอาชีพ เพื่อให้เหมาะสมกับศักยภาพความพร้อมที่แท้จริง ดังรายละเอียดในขั้นตอนต่าง ๆ ต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ SWOT และ Matrix TOW Analysis²

แนวคิดการวิเคราะห์โอกาสทางการตลาด หรือ SWOT (ซึ่งย่อมาจาก Strengths, Weakness, Opportunities and Threat) นั้นเป็นการระบุถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด ซึ่งมีอิทธิพลต่อการกำหนดกลยุทธ์ การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน มีรายละเอียด ดังนี้

²ศิริวรรณ เจริญรัตน์ (2541) การบริหารการตลาดยุคใหม่ กรุงเทพฯ

(1) จุดแข็ง (Strengths) หมายถึง การวิเคราะห์การดำเนินงานภายใน เช่นการบริหาร การเงิน การตลาด การผลิต การวิจัย และพัฒนา เพื่อการพิจารณาถึงจุดแข็งของการดำเนินงานภายในกลุ่มอาชีพที่บรรลุความสำเร็จ จะกำหนดกลยุทธ์ของวิสาหกิจชุมชน โดยใช้ประโยชน์จากจุดแข็งจากการดำเนิน งานภายในเหล่านี้

(2) จุดอ่อน (Weaknesses) หมายถึง การวิเคราะห์การดำเนินงานภายในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การบริหาร การเงิน การตลาด การผลิต การวิจัย และพัฒนา ซึ่งกลุ่มอาชีพไม่สามารถกระทำได้ดี เพื่อพิจารณาถึงอุปสรรคที่มีต่อความสำเร็จของกลุ่ม ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อกลุ่มอาชีพทำการกำหนดกลยุทธ์ที่สามารถลบล้าง หรือปรับปรุงจุดอ่อนของการดำเนินงานภายในเหล่านี้ให้ดีขึ้น

(3) โอกาส (Opportunities) หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็น ประโยชน์ต่อการดำเนินงานของกลุ่ม ดังนั้น กลุ่มอาชีพจะต้องคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี การพัฒนาของคอมพิวเตอร์ และไบโอเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงของประชากร การเปลี่ยนแปลงค่านิยม และทัศนคติของพนักงาน และการแข่งขันจากต่างประเทศที่รุนแรงขึ้น เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้อาจทำให้ความต้องการของลูกค้าเปลี่ยนไป จะทำ ให้ผลิตภัณฑ์ บริการ และกลยุทธ์ของวิสาหกิจชุมชนต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

(4) อุปสรรค (Threats) หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่คุกคามต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน สภาพแวดล้อมภายนอกเหล่านี้ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี การแข่งขัน ความเข้มแข็งของคู่แข่ง อัตราก่อเก็บ และราคาน้ำมันที่สูงขึ้น เป็นต้น

ส่วนที่ 2 แผนผังสาเหตุและผลหรือผังก้างปลา (Cause and Effect Diagrams)

การสร้างแผนผังสาเหตุและผลหรือผังก้างปลา มี 6 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กำหนดประโยคปัญหาที่หัวปลา
2. กำหนดกลุ่มปัจจัยที่จะทำให้เกิดปัญหานั้นๆ
3. ระดมสมองเพื่อหาสาเหตุในแต่ละปัจจัย
4. หาสาเหตุหลักของปัญหา
5. จัดลำดับความสำคัญของสาเหตุ
6. ใช้นวทางการปรับปรุงที่จำเป็น

2.4.2 การประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน

การประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนโดยใช้เครื่องมือตามแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ตามแนวทางการจัดการคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management) ข้อมูลจากแบบประเมินซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย 7 ประเด็น สามารถนำข้อมูลที่ได้มาหาระดับศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน ได้ดังนี้

- ก. การกำหนดคะแนน 3 ระดับ คือ ดี ปานกลาง และต้องปรับปรุง
- ข. การหาคะแนนที่ห่างกันในแต่ละช่วงชั้น

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{3} = \frac{3-1}{3} = 0.66$$

ค. การกำหนดระดับช่วงคะแนนในแต่ละชั้น ได้ดังนี้

ค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 2.34-3.00 มีศักยภาพระดับ ดี

ค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.67-2.33 คะแนน มีศักยภาพระดับ ปานกลาง

ค่าระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.00-1.66 คะแนน ศักยภาพระดับ ต้องปรับปรุง

2.4.4 กำหนดกลยุทธ์และรูปแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

ในการวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการจัดประชุมกลุ่มเฉพาะเพื่อให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วม ดังนี้

ครั้งที่ 1 วันที่ 15 มีนาคม 2553 การชี้แจงชุดโครงการวิจัย ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้นำวิสาหกิจชุมชน ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรตำบลนาหนองทุ่ม

ครั้งที่ 2 วันที่ 2 เมษายน 2553 เพื่อศึกษาข้อมูลศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน โดยการจัดประชุมกลุ่มเฉพาะ (Focus group) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ผู้นำวิสาหกิจชุมชน และสมาชิก ทั้ง 5 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ กลุ่มสตรีสหกรณ์ กลุ่มเย็บผ้า กลุ่มวิกผม กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด และกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ครั้งที่ 3 วันที่ 7 พฤษภาคม 2553 จัดเวทีประชาคมเพื่อให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผู้บริหาร อบต. ผู้แทนจากอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ผู้แทนจากสำนักงานเกษตรตำบลนาหนองทุ่ม ในการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค ในการพัฒนา และระดมสมองแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2553 จัดอบรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีและแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ผู้เข้าร่วมอบรม ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผู้บริหาร อบต. ผู้แทนจากอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ผู้แทนจากสำนักงานเกษตรตำบลนาหนองทุ่ม

โดยนำข้อมูลจากการประเมินศักยภาพแต่ละประเด็นมาพิจารณาร่วมกับผลการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคของแต่ละวิสาหกิจชุมชน โดยใช้เครื่องมือเมตริกซ์ TOWS (Matrix TOWS Analysis) เพื่อการกำหนดกลยุทธ์และรูปแบบการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชน สามารถวิเคราะห์ได้ดังภาพที่ 2-1

	จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
โอกาส (Opportunities)	มีจุดแข็งและมีโอกาส	มีจุดอ่อนแต่มีโอกาส
อุปสรรค (Threats)	มีจุดแข็งแต่มีอุปสรรค	มีจุดอ่อน และมีอุปสรรค

ภาพที่ 2-1 ตาราง เมตริกซ์ TOWS

จากผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน (Strengths) (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) อุปสรรค (Threats) เพื่อประกอบการตัดสินใจกำหนดรูปแบบการพัฒนาและแผนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสมกับความพร้อม สภาพที่แท้จริง วิสาหกิจชุมชนมีความเข้าใจว่า ความต้องการที่แท้จริงของตนเองคืออะไร อะไรคือจุดอ่อนที่จะต้องได้รับการพัฒนา อะไรคือจุดแข็งหรือเป็นจุดที่เด่นของตนที่หากได้รับการส่งเสริมและพัฒนา จะสามารถส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ในด้านต่าง ๆ ไม่ที่จะเป็นการลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ หรือการขยายโอกาสในด้านต่าง ๆ แก่วิสาหกิจชุมชน ต่อไป

บทที่ 3 ศักยภาพเชิงพื้นที่ของตำบลนาหนองทุ่ม

เขตตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ทิศเหนือติดตำบลผานกเค้า อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย ทิศตะวันตกติดกับตำบลห้วยม่วงและตำบลภูผาม่าน อำเภอภูผาม่าน ทิศใต้ติดกับตำบลหนองเขียด อำเภอชุมแพ ทิศตะวันออกติดกับตำบลภูทอนและตำบลดงลาน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น ครอบคลุมพื้นที่ 173 ตารางกิโลเมตร (108,000 ไร่)

3.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชน

ประชาชนของตำบลนาหนองทุ่มส่วนใหญ่จะอพยพมาจากจังหวัดใกล้เคียงและจังหวัดอื่นๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดสกลนคร โดยอพยพมาทำอาชีพการเกษตรปลูกพืชไร่ ได้แก่ ข้าวโพด ถั่วต่างๆ เนื่องจากพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ ต่อมาทางราชการได้ประกาศให้พื้นที่ ที่ใช้ในการปลูกพืชไร่เป็น เขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ทำให้มีการอพยพจากบริเวณดังกล่าวมาตั้งหมู่บ้านใหม่อยู่นอกเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน บางส่วนไปรวมกับหมู่บ้านดั้งเดิม ซึ่งตั้งอยู่ก่อนแล้วนอกเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ตำบลนาหนองทุ่ม ขึ้นกับตำบลโนนหัน อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น และแยกจากตำบลโนนหัน เมื่อปี พ.ศ. 2506 มีทั้งหมด 15 หมู่บ้าน และได้มีการขยายหมู่บ้านเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนเป็น 17 หมู่บ้าน ในปี พ.ศ. 2531

3.2 สภาพภูมิประเทศ

จากแผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน 1: 50,000 ซึ่งจัดทำโดยกรมแผนที่ทหาร ปี พ.ศ. 2535 จำนวน 4 ระบาย ได้แก่ ระบาย 5342 - I (อำเภอภูกระดึง) , ระบาย 5342 - II (อำเภอคอนสาร) , ระบาย 5342 - III (อำเภอชุมแพ) , ระบาย 5342 - IV (อำเภอสีชมพู) สภาพพื้นที่ของตำบลนาหนองทุ่ม จำแนกออกได้ดังนี้

1) เขตพื้นที่ภูเขา อยู่ทางตอนเหนือของพื้นที่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาหินปูนในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่านและป่าสงวนดงลาน มีพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 25.86 ของพื้นที่ตำบลหรือประมาณ 26,431 ไร่ ในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน มีภูเขาที่สำคัญได้แก่ ผานกเค้า(Pha Nok Khao) ภูอำปู้(Phu Thampu) ภูสามยอด(Phu Sam Yot) ภูซ่มงเหลื่อม (Phu Sum Ngu Luam) เขาสามยอด(Khao Sam Yot) ผากวาง (Pha Khwang) ภูผักหนาม(Phu Phak Nam) ผาชำคุณ(Pha Sam Khun) ผาดอกจิก(Pha Dok Chik) โดยจุดที่สูงที่สุดอยู่ที่ยอดของผานกเค้า มีความสูง 896 ม.รทก. และในเขตป่าสงวนแห่งชาติดงลาน มีภูเขาที่สำคัญได้แก่ ผายาว(Pha Yao) ผาคันทุ้ง(Pha Khan Thung) ผาน้อย(Pha Noi) ภูซ่มหัวปลวก(Phu Sam Hua Puang) ภูซองลาน(Phu Song Lan) ภูผาพวง(Phu Pha Phung) ภูธรรมเนียม (Phu Thamniam) ภูผักเนา(Phu Phak Nao) ภูฮวก(Phu Huak)

2) เขตพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาดชัน เป็นพื้นที่หุบเขา อยู่บริเวณบ้านชำผักหนาม พื้นที่ทั้งหมดอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 3,000 ไร่

3) เขตพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาด อยู่บริเวณตอนกลางของพื้นที่ บางส่วนอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน และบางส่วนเป็นพื้นที่การเกษตรและที่อยู่อาศัย ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 60,000 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของพื้นที่

4) เขตพื้นที่ราบ อยู่บริเวณตอนใต้ของพื้นที่ เป็นพื้นที่การเกษตรและที่อยู่อาศัย ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 13,000 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นา และพื้นที่บริเวณริมลำห้วยต่างๆ ได้แก่ ลำห้วยตากว่าง ลำห้วยทราย ลำห้วยแด้ ลำห้วยชำแคน ลำห้วยหินลาด และลำห้วยแงะ

3.3 โครงสร้างการถือครองที่ดินและการผลิต

การใช้ที่ดินตำบลนาหนองทุ่มส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่านและป่าสงวนแห่งชาติดงลาน ครอบคลุมพื้นที่ 65,495 ไร่ ส่วนการถือครองที่ดินของตำบลนาหนองทุ่มทั้งหมดจำนวน 36,697 ไร่ (56%) ในพื้นที่ที่ถือครองมีการใช้พื้นที่แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ พื้นที่การเกษตร (81.8%) โดยพื้นที่การเกษตรทั้งหมด ใช้ทำนาปลูกข้าว(47.6%) ปลูกไม้เศรษฐกิจได้แก่ ไม้สัก ไม้ยูคาลิปตัส (15.8%) ไม้ผล เช่น ลำไย ส้มโอ และฝรั่ง(7.4%) และพืชไร่ อายุสั้นและอายุยาว ได้แก่ อ้อย ถั่วเหลืองและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ คิดเป็น ร้อยละ 3.2 และพืชผักอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 0.2 พื้นที่ที่อยู่อาศัย(4.9%) และพื้นที่อื่นๆ (13.2%) ดังแสดงในตารางที่ 3-1

ตารางที่ 3-1

โครงสร้างการถือครองที่ดินและการผลิตของตำบลนาหนองทุ่ม

หมู่ที่	บ้าน	พื้นที่ถือครอง (ไร่)	พื้นที่การเกษตร (ไร่)							ที่อยู่อาศัย (ไร่)	อื่นๆ (ไร่)
			นาข้าว	พืชไร่ อายุสั้น	พืชไร่ อายุยาว	พืชผัก	ไม้ผล	ไม้เศรษฐกิจ	รวม		
1	นาหนองทุ่ม	2,187	1,550	0	0	0	180	0	1,730	150	307
2	โนนทองกลาง	2,284	1,350	0	0	0	140	0	1,490	180	614
3	ห้วยอีเปาะ	2,814	1,364	115	0	0	248	240	1,967	200	647
4	วังยาวใหญ่	612	400	80	0	20	0	0	500	110	0
5	โนนขาด	4,064	2,230	48	0	0	218	1,338	3,834	150	80
6	โนนโก	3,125	1,185	225	0	0	130	990	2,530	84	511
7	วังยาน้อย	2,215	1,640	125	118	35	0	0	1,918	195	102
8	นาหนองทุ่ม	2,175	1,008	465	0	0	386	0	1,859	202	114
9	น้อยพัฒนา	4,118	1,880	315	365	0	198	1,000	3,758	76	284
10	สระแก้ว	3,635	1,960	780	0	0	280	520	3,540	65	30
11	ชำผักหนาม	3,437	840	262	583	25	678	0	2,388	155	894
12	น้อยพรสวรรค์	5,081	1,578	348	0	0	58	1,705	3,689	137	1,255
13	วังศักดิ์	950	650	20	50	0	182	0	862	88	0
	(ร้อยละ) รวม	(100) 36,687	(47.6) 17,462	(0.1) 2,748	(3.1) 1,286	(0.2) 115	(7.4) 2,661	(15.8) 5,793	(81.8) 30,015	(4.9) 1,674	(13.2) 4,958

ที่มา : สถิติข้อมูลรายตำบล กรมพัฒนาชุมชน

3.4 ระบบการเพาะปลูก

จากรายงานของสำนักงานเกษตรอำเภอชุมแพ (2547) พบว่า ระบบการเพาะปลูกพืชในพื้นที่ตำบลนาหนองทุ่ม สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 แบบ ได้แก่

- 1) ระบบการเพาะปลูกพืชเดี่ยว (Mono cropping) ได้แก่ ข้าวนาปี อ้อยโรงงาน ไม้ผล (ลำไย ฝรั่ง และอื่นๆ) ไม้ยืนต้น(ไม้สัก) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลืองฤดูฝน พืชหญ้าเลี้ยงสัตว์
- 2) ระบบการเพาะปลูกพืชแซม (Row intercropping) จะมีไม้ผลเป็นพืชหลักและแซมด้วยพืชไร่ ได้แก่ ลำไยแซมด้วยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หรือลำไยแซมด้วยถั่วเหลือง

3) ระบบการปลูกพืชหมุนเวียน (Crop rotation) จะมีข้าวนาปีเป็นพืชหลักในฤดูฝน ตามด้วยพืชไร่หรือพืชผัก ได้แก่ ข้าวนาปี-ถั่วฤดูแล้ง หรือข้าวนาปี-พืชผักฤดูแล้ง

4) ระบบไร่นาผสม (Mixed farm) เป็นการทำกิจกรรมทางการเกษตรหลายอย่างเพื่อตอบสนองต่อการบริโภคในครัวเรือน ตามแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ลดความเสี่ยงของราคาที่ไม่แน่นอน และความแปรปรวนของสภาพดินฟ้าอากาศ ซึ่งสามารถดำเนินการได้ทั้งในที่ลุ่ม และที่ดอน โดยพื้นที่ไร่นาผสมจะมีแหล่งน้ำในไร่นาอย่างพอเพียง

3.5 โครงสร้างอาชีพของชุมชน

และจากข้อมูลในตารางที่ 3-2 จะพบว่าประชากรของตำบลนาหนองทุ่มส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา คิดเป็นร้อยละ 37.9 รองลงมาทำอาชีพทำไร่ ทำสวน และประกอบอาชีพรับราชการ รับจ้างและอื่น ๆ ประมาณ 25%

ตารางที่ 3-2

โครงสร้างอาชีพของชุมชนตำบลนาหนองทุ่ม

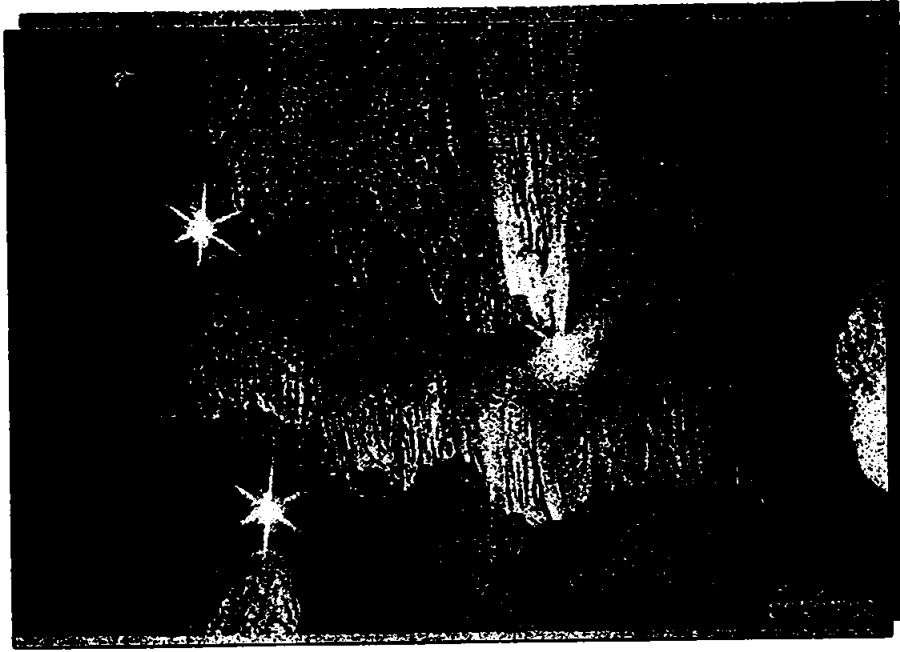
หมู่ที่	บ้าน	ครัวเรือนทั้งหมด	ประชากร	ทำไร่	ทำนา	ทำสวน	เลี้ยงสัตว์	ค้าขาย	รับจ้าง / บริษัท/ อื่น
1	นาหนองทุ่ม	262	869	30	150	70	15	12	25
2	โนนทองกลาง	101	359	3	75	3	9	2	25
3	ห้วยอีเปาะ	83	296	10	40	-	8	2	15
4	วังยาวใหญ่	227	678	50	135	101	5	4	90
5	โนนซาด	337	1,065	20	68	15	7	5	70
6	โนนโก	372	773	2	117	3	21	5	33
7	วังยาวน้อย	327	1,257	138	215	30	62	17	33
8	นาหนองทุ่ม	166	639	5	67	6	10	3	55
9	น้อยพัฒนา	190	710	24	64	22	10	7	11
10	สระแก้ว	115	460	30	60	7	2	3	0
11	ชำผักหนาม	170	585	160	60	30	20	7	128
12	น้อย พรสวรรค์	199	820	20	50	-	5	5	221
13	วังศักดิ์	124	509	-	111	6	6	3	12
(ร้อยละ) รวม				(18.9) 603	(37.9) 1,212	(9.2) 293	(6.6) 1,210	(2.3) 75	(25.1) 803

ที่มา : สถิติข้อมูลรายตำบล กรมพัฒนาชุมชน

3.6 แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลนาหนองทุ่ม

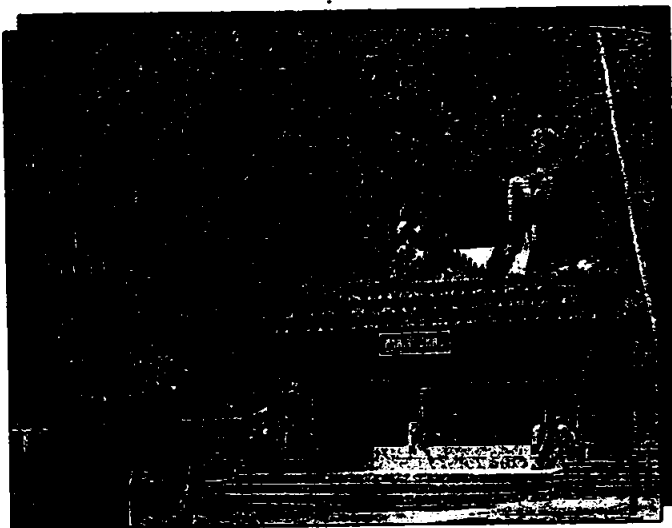
พื้นที่ในตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังนี้

รูปที่ 1 ถ้ำผาพวง

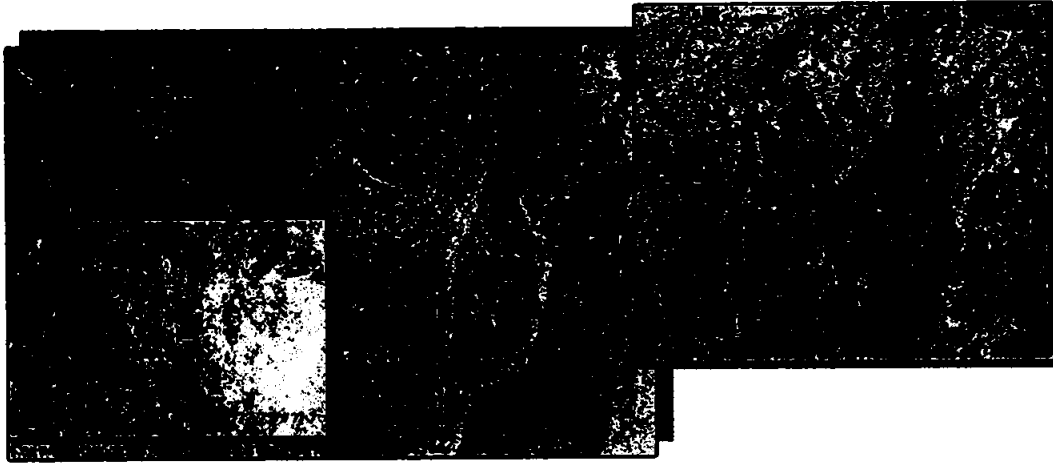
ถ้ำผาพวง ภายในถ้ำมีหินย้อยลงมาเป็นพวงๆ จากผนังเพดานถ้ำ แต่ก่อนยังไม่เป็นที่รู้จักกันมากนัก เพราะการเดินทางเข้าไปถึงไม่สะดวก ปัจจุบันมีถนนดินซึ่งตัดเข้าไปชั่วคราวใช้การได้เฉพาะในฤดูแล้ง ลักษณะภายในถ้ำมีหินงอก - หินย้อยสวยงามมาก ผนังเพดานถ้ำสามารถทะลุออกไปบนยอดเขาเป็นจุดชมวิวได้เป็นอย่างดี ปากถ้ำอยู่ที่สูง อากาศถ่ายเทได้ดี เหมาะสำหรับศึกษาธรรมชาติ พักผ่อนหย่อนใจเป็นอย่างยิ่ง

รูปที่ 2 ถ้ำปู่หลุบ

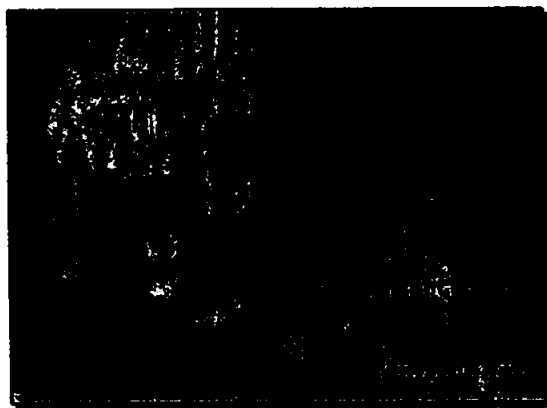
ถ้ำปู่หลุบ มีคำเล่าสืบต่อกันมาเกี่ยวกับถ้ำอันสวยงามนี้ว่า มีฤาษีตนหนึ่งนามว่า หลุบ มีวิชาอาคมแก่กล้า ใช้ถ้ำแห่งนี้เป็นที่บำเพ็ญภาวนาจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต และชาวบ้านก็ได้ตั้งศาลเจ้าขึ้นมาบริเวณหน้าถ้ำ เพื่อเป็นที่กราบไหว้สักการะของผู้คนที่ผ่านไปมา จึงเรียกกันติดปากว่า "ถ้ำปู่หลุบ"

ลักษณะปากถ้ำอยู่ไม่สูงจากพื้นดินมากนัก ภายในเป็นหินปูนมีหินงอก - หินย้อย เกร็ดแวววาว สวยงามแยกเป็นห้องๆ รวม 5 ห้อง จุดคนได้ประมาณ 500 คน มีบ่อน้ำผุดใสเย็นมีน้ำขังอยู่ในบ่อตลอดปี เข้าใจว่าเป็นบ่อน้ำมนต์ของฤาษีปู่หลุบ ทางเข้าถึงสะดวกสบาย

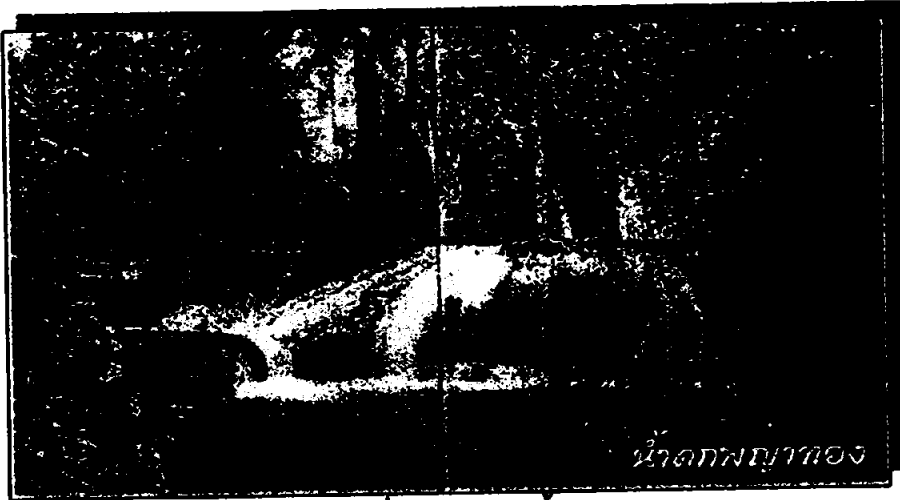

รูปที่ 3 ภาพถ่ายถ้ำลายแทง

ถ้ำลายแทง บริเวณปากถ้ำเป็นเนินเขาสูงจากพื้นดินประมาณ 8 เมตร ที่ปากถ้ำเป็นลานกว้าง ประมาณ 10 เมตร รอบบริเวณมีต้นไม้ขึ้นปกคลุมครึ้ม บนผนังหินปากถ้ำสำรวจพบภาพเขียนสีโบราณ อย่างชัดเจนภาพเขียนด้วยสีแดง เขียนลงบนผนังถ้ำกว้างประมาณ 2 ตารางเมตร มีภาพเขียนลักษณะต่าง ๆ เช่นภาพคน สัตว์ และอื่น ๆ รวมแล้วประมาณ 200 ภาพ จนปัจจุบันก็กำลังรื้อฟื้นหลักฐานการค้นพบอยู่ซึ่งยังไม่ทราบอายุของภาพ

ถ้ำพญานาคราช เป็นถ้ำหินปูนมีหินงอก - หินย้อย ตั้งอยู่ห่างจากถ้ำลายแทง ประมาณ 100 เมตร บริเวณปากถ้ำเป็น ช่องทางเข้าถ้ำกว้างประมาณ 3 เมตร สูง 1.50 เมตร ข้างในถ้ำจะเป็น โถงกว้าง มีหินงอก - หินย้อย สวยงามมาก และสามารถเดินทะลุออกไปอีกด้านหนึ่งของถ้ำได้ แต่ต้องมีผู้นำทางถึงจะไปได้เนื่องจากถ้ำมีความสลับซับซ้อนถ้ำหากไม่เคยเข้าไปอาจหลงทางได้และภายในถ้ำจะมีคนมากเวลาเข้าไปเที่ยวในถ้ำต้องเตรียมไฟฉายเข้าไปด้วย

รูปที่ 5 ภาพถ่ายน้ำตกพลาญทอง

น้ำตกพลาญทอง เป็นน้ำตกหินปูนขนาดเล็กสูงประมาณ 10 เมตร อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยาน ฯ ไปทางทิศตะวันตกประมาณ 1 กิโลเมตร (ด้านทิศใต้ของ โรงเรียนบ้านชำผักหนาม) น้ำตก เกิดต้นน้ำ ซึ่งเป็นน้ำซับ (น้ำชา) หลายสายไหลไปรวมกันลงลำห้วยแล้วไหลรวมลงน้ำตก สวยงามมาก หากเป็นฤดูน้ำหลากหรือฤดูฝน น้ำตกพลาญทองยังมีชั้นเล็กชั้นน้อย ที่ไหลลัดหลั่นกันไปตามลำธารสายนี้ ซึ่งปกคลุมไปด้วยพันธุ์ไม้หลากหลายชนิดเหมาะอย่างยิ่งในการพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว

๗๐
๖
156.5
E26
๐๔๘๓๐

รูปที่ 6 ภาพถ่ายผานางนอน

จุดชมวิวมานางนอน เป็นสถานที่ทางธรรมชาติอีกแห่งหนึ่งที่ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม ร่วมกับ อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน มีโครงการที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและเป็นสถานที่จำหน่ายสินค้า OTOP ของอำเภอชุมแพ ให้กับนักท่องเที่ยวที่แวะชมเนื่องจากความเหมาะสมของพื้นที่ที่อยู่ติดกับถนนมลิวรรณ สายขอนแก่น - เลย (กม. 123 - 124)และความสวยงามทางธรรมชาติ

ของภูเขาหินปูน เมื่อสังเกตดูดีๆ จะเหมือนรูปผู้หญิงนอนหงายหน้า จึงเป็นที่มาของชื่อ “ผานางนอน” ซึ่งเป็นภูเขาสูงเดียวกันกับ “ผานกเค้า”

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิด้วยเทคนิคการมีส่วนร่วมของชุมชนและข้อมูลทุติยภูมิจากองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม โดยการนำเสนอผลการศึกษาจะแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) แบบแผนการผลิต การบริโภค และการกระจายรายได้ของวิสาหกิจชุมชน 2) ระดับปฏิบัติการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) แนวทางในการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชน โดยแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

4.1 แบบแผนการผลิต การบริโภค และการกระจายรายได้ของวิสาหกิจชุมชน

จากการศึกษาข้อมูลการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีเป้าหมายเดียวกันนั้น พบว่าตำบลนาหนองทุ่มมีการรวมกลุ่มเพื่อประกอบกิจกรรมร่วมกันรวม 19 กลุ่มตามที่แสดงรายละเอียด ในบทที่ 2 ตารางที่ 2-1 นั้น แต่จากการสำรวจพบว่ากลุ่มอาชีพที่ดำเนินการในปัจจุบันมีเพียง 5 กลุ่มอาชีพ ได้สุ่มตัวอย่างสมาชิกกลุ่มอาชีพและรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม และประมวลผลข้อมูล ผลการศึกษาแบบแผนการผลิต การบริโภคและการกระจายรายได้จากการผลิตของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่าง

จากข้อมูลในตารางที่ 4.1 พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 80 และเพศชาย ร้อยละ 20 อายุ สมาชิกทั้งหมดมีอายุแตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 68 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 20-30 ปี ร้อยละ 16 กลุ่มอายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 12 และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไปมีจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 5 สถานภาพสมรส ร้อยละ 90 เป็นผู้ที่มีสมรสแล้ว

จากตารางที่ 4.2 กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา(ป.1 - ป.6) เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 53.3 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 - ม.6) คิดเป็นร้อยละ 21.7 และ มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3) คิดเป็นร้อยละ 20 และมีจำนวนบางส่วนที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรอนุปริญญาและปริญญาตรี ซึ่งมีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 1.7

จากตารางที่ 4.3 ร้อยละ 80 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวระหว่าง 4-6 คน รองลงมา มีจำนวนสมาชิกระหว่าง 1-3 คน ร้อยละ 18.3 และที่มีสมาชิกระหว่าง 7-10 คน ร้อยละ 1.7

ในด้านการอุปการะเลี้ยงดู พบว่า สมาชิกต้องอุปการะ จำนวน 1-3 คน ร้อยละ 90 จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่สามารถเป็นแรงงานในการทำงานให้แก่ครอบครัวได้ คือ มีแรงงานในครอบครัว จำนวน 4 - 6 คน ร้อยละ 6.7 มีจำนวนแรงงานระหว่าง 1 - 3 คน ร้อยละ 3.3

ตารางที่ 4.1

เพศ อายุ และ สถานภาพสมรสของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	12	20
หญิง	48	80
รวม	60	100
อายุ		
20 - 30	10	16
31 - 40	41	68
51 - 60	7	12
61 ปีขึ้นไป	2	5
รวม	60	100
สถานภาพสมรส		
โสด	4	6.7
สมรส	54	90
หย่า/หม้าย	2	3.3
รวม	60	100

ตารางที่ 4.2

ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียน	0	0
ประถมศึกษา(ป.1 - ป.6)	32	53.3
มัธยมศึกษาตอนต้น(ม.1 - ม.3)	12	20
มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 - ม.6)	13	21.7
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.)	1	1.7
อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	1	1.7
ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	1	1.7
สูงกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	0	0
รวม	60	100

ตารางที่ 4.3 จำนวนสมาชิกในครอบครัว การอุปการะ และจำนวนแรงงานของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
1 - 3 คน	11	18.3
4 - 6 คน	48	80
7 - 10 คน	1	1.7
11 คนขึ้นไป	0	0
รวม	60	100
จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ต้องอุปการะเลี้ยงดู		
ไม่มี	0	0
1 - 3 คน	54	90
4 - 6 คน	4	6.7
7 - 10 คน	2	3.3
11 คนขึ้นไป	0	0
รวม	60	100
จำนวนสมาชิกที่สามารถช่วยเป็นแรงงานในการทำงาน		
ไม่มี	0	0
1 - 3 คน	38	63.3
4 - 6 คน	19	31.7
7 - 10 คน	3	5
11 คนขึ้นไป	0	0
รวม	60	100

4.1.2 อาชีพหลักและรายได้ ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

จากตารางที่ 4.4 พบว่า อาชีพหลักของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน คือ การทำกสิกรรม (ทำนา ทำสวน ทำไร่) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70 รองลงมาได้แก่ ค้าขาย และทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน ร้อยละ 10 ประกอบอาชีพอื่นๆ อีกร้อยละ 8.3 มีส่วนน้อยที่รับราชการคิดเป็นร้อยละ 1.7

รายได้จากการประกอบอาชีพหลักของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีรายได้ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท ร้อยละ 41.7 รองลงมา มีรายได้ระหว่าง 1,000-5,000 บาท ร้อยละ 38.3 รายได้ระดับ 10,001 - 15,000 บาท คิดเป็น ร้อยละ 15 มีรายได้ 15,001 - 20,000 บาท ร้อยละ 3.3 และมีรายได้ 20,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 1.7 ดังข้อมูลที่แสดงในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.4
อาชีพหลักของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพหลักในปัจจุบัน (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)		
ทำนา ทำสวน ทำไร่ (กสิกรรม)	42	70
เลี้ยงสัตว์	0	0
ประมง	0	0
อุตสาหกรรมในครัวเรือน	6	10
ค้าขาย	6	10
รับราชการ	1	1.7
อื่นๆ	5	8.3
รวม	60	100

ตารางที่ 4.5
รายได้จากอาชีพหลักของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
รายได้จากอาชีพหลัก		
ต่ำกว่า 1,000 บาท	0	0
1,000 – 5,000 บาท	23	38.3
5,001 – 10,000 บาท	25	41.7
10,001 – 15,000 บาท	9	15
15,001 – 20,000 บาท	2	3.3
20,000 บาทขึ้นไป	1	1.7
รวม	60	100

4.1.3 อาชีพเสริมและรายได้

จากตารางที่ 4.6 สมาชิกของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประกอบอาชีพเสริมประเภท ทำนา ทำสวน ทำไร่ มากกว่าอาชีพอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 40.7 รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปในจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 25.4 เมื่อเทียบกับอาชีพอื่น นอกเหนือจากนี้กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพเสริมอื่น ได้แก่ รับจ้างทั่วไป นอกจังหวัด อุตสาหกรรมในครัวเรือน เลี้ยงสัตว์ บุตรหลานช่วยเหลือ และงานอื่นๆ ตามลำดับ ส่วนรายได้จากอาชีพเสริม จากตารางที่ 4.6 พบว่า สมาชิกมีรายได้จากการประกอบอาชีพเสริม 5,001 – 10,000 บาท มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 79.9

ตารางที่ 4.6
อาชีพเสริมและรายได้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพเสริมของท่านคือ (เลือกตอบได้หลายข้อ)		
ข้อ)	24	40.7
ทำนา ทำสวน ทำไร่ (กสิกรรม)	3	5.1
เลี้ยงสัตว์	3	5.1
อุตสาหกรรมในครัวเรือน	1	1.7
ค้าขาย	5	8.5
รับจ้างทั่วไปนอกจังหวัด	15	25.4
รับจ้างทั่วไปในจังหวัด	3	5.1
บุตรหลานช่วยเหลือ	5	8.5
อื่นๆ (ระบุ)		
รวม	59	100
รายได้จากอาชีพเสริม		
ไม่มีรายได้	0	0
ต่ำกว่า 1,000 บาท	1	3.3
1,000 – 5,000 บาท	24	79.9
5,001 – 10,000 บาท	3	9.9
10,000บาทขึ้นไป	2	6.7
รวม	30	100

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า1คำตอบ

4.1.4 ฐานะทางการเงิน ความเพียงพอของรายได้และค่าใช้จ่าย

จากตารางที่ 4.7 จากแบบสอบถามพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 80 ฐานะดีคิดเป็นร้อยละ 3.3 และฐานะยากจน คิดเป็นร้อยละ 16.7 ความเพียงพอของรายได้ในแต่ละเดือนพบว่า ส่วนใหญ่บางเดือนพอ บางเดือนไม่พอเดือน คิดเป็นร้อยละ 75 พอใช้ทุกเดือน คิดเป็นร้อยละ 20 และพบว่า ไม่พอใช้เกือบทุกเดือนเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 5

4.1.5 แบบแผนการบริโภคและค่าใช้จ่ายประจำวัน

จากตารางที่ 4.8 แบบแผนการบริโภคและการใช้จ่ายประจำวันเกี่ยวกับการซื้ออาหารเพื่อบริโภค ในครอบครัว พบว่า สมาชิกของวิสาหกิจชุมชน จ่ายเงินซื้อเป็นส่วนใหญ่เนื่องจากผลิตเองได้น้อยเฉพาะ ร้อยละ 50 สมาชิกจ่ายเงินซื้ออาหารที่ผลิตเองไม่ได้ ร้อยละ 43.3 รองลงมา ร้อยละ 6.7 ต้องซื้อทุกอย่าง เพราะผลิตเองไม่ได้ และไม่มีสมาชิกที่ไม่ต้องซื้ออาหารเพื่อการบริโภค (กลุ่มที่ไม่ต้องซื้อ=0)

ตารางที่ 4.7

ฐานะทางการเงินความเพียงพอของรายได้และค่าใช้จ่ายของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ครอบครัวของท่านมีฐานะการเงิน		
ดีมาก	0	0
ดี	2	3.3
ปานกลาง	48	80
ยากจน	10	16.7
รายได้เพียงพอสำหรับใช้ตลอดเดือนหรือไม่		
พอใช้ทุกเดือน	12	20
บางเดือนพอ บางเดือนไม่พอใช้	45	75
ไม่พอใช้เกือบทุกเดือนเป็นส่วนใหญ่	3	5
ไม่พอใช้ทุกเดือน	0	0
รวม	60	100

ตารางที่ 4.8

ค่าใช้จ่ายประจำวันในการซื้ออาหารเพื่อบริโภคในครอบครัว

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายประจำวันในการซื้ออาหารเพื่อบริโภคในครอบครัว		
ไม่ต้องซื้อ (ผลิตเองได้)	0	0
ซื้อเป็นส่วนน้อย (ส่วนใหญ่ผลิตได้เอง)	26	43.3
ซื้อเป็นส่วนใหญ่ (ผลิตได้น้อย)	30	50
ซื้อทุกอย่าง	4	6.7
อื่นๆ (ระบุ)	0	0
รวม	60	100

4.1.6 หนี้สินและแหล่งเงินกู้

จากตารางที่ 4.9 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการกู้ยืมเงิน คิดเป็นร้อยละ 80 ไม่ต้องการกู้ยืมเงิน ร้อยละ 16.7 กลุ่มตัวอย่างมีหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 91.7 และกลุ่มตัวอย่างมีหนี้สิน 10,001 - 50,000 บาท มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 68.3 โดยเหตุผลที่ต้องการกู้ยืมเงินเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ มากกว่าเหตุผลอื่น คิดเป็นร้อยละ 31.8 รองลงมาคือเพื่อใช้จ่าย

ภายในครอบครัว ร้อยละ 30.3 เพื่อการศึกษาบุตร ร้อยละ 21.2 และต้องการกู้เงินเพื่อชำระหนี้สิน น้อยที่สุด ร้อยละ 15.2 ของเหตุผลในการกู้เงินอื่น ๆ

จากตารางที่ 4.10 แหล่งกู้ยืมเงินของสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จะกู้ยืมเงินจาก กองทุนหมู่บ้าน มากกว่าแหล่งอื่น คิดเป็นร้อยละ 35.9 รองลงมา จะกู้ยืมเงินจาก ญาติพี่น้อง ร้อยละ 25 กู้ยืมเงินจากสหกรณ์หรือ กลุ่มออพอร์ทูนิตี้หมู่บ้าน ร้อยละ 20.3 แหล่งกู้ยืมเงินนอกระบบ ร้อยละ 10.9 และแหล่งเงินกู้ที่สมาชิกจะกู้ยืมน้อยที่สุดคือ ธนาคารพาณิชย์ คิดเป็นร้อยละ 4.7

ตารางที่ 4.9
หนี้สิน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ความต้องการกู้ยืมเงิน		
ต้องการ	48	80
ไม่ต้องการ	10	16.7
ไม่ตอบ	2	3.3
รวม	60	100
หนี้สิน ในปัจจุบัน		
มี	55	91.7
ไม่มี	5	8.3
รวม	60	100
จำนวนหนี้สินในปัจจุบัน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	9	15
10,001 - 50,000 บาท	41	68.3
50,000 - 100,000 บาท	5	8.3
100,000 บาทขึ้นไป	2	3.3
ไม่ตอบ	3	5
รวม	60	100
เหตุผลหลักในการกู้ยืมเงิน		
ใช้จ่ายภายในครอบครัว	20	30.3
ชำระหนี้	10	15.2
เพื่อการศึกษาบุตร	14	21.2
เป็นทุนในการประกอบอาชีพ	21	31.8
อื่นๆ (ระบุ)	1	1.5
รวม	66	100

ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ตารางที่ 4.10
แหล่งเงินทุน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ญาติพี่น้อง	16	25
แหล่งกู้เงินนอกระบบ	7	10.9
ธนาคารพาณิชย์	3	4.7
สหกรณ์ หรือกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน	13	20.3
กองทุนหมู่บ้าน	23	35.9
อื่นๆ (ระบุ)	2	3.1
รวม	64	100

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

4.2 ระดับปฏิบัติการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชน

การศึกษาข้อมูลจากแบบสอบถามสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เกี่ยวกับการปฏิบัติการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและวัดระดับกิจกรรม 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย คำถามมีจำนวน 17 ข้อ แบ่งกิจกรรมออกเป็น 7 กลุ่ม คือ การแสวงหาทรัพยากรการผลิตอย่างเพียงพอ การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การจัดพื้นที่ดินให้มีแหล่งน้ำเพียงพอตลอดทั้งปี การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินและระบบนิเวศวิทยาโดยวิถีทางธรรมชาติ การลดต้นทุนการผลิต การแสวงหาความรู้ในการประกอบอาชีพ และการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ ผลการศึกษามีดังนี้

1.การปฏิบัติการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

1.1การแสวงหาทรัพยากรการผลิตอย่างเพียงพอ

จากข้อมูลในตาราง 4.11 เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการปฏิบัติการ ในการแสวงหาทรัพยากรการผลิตอย่างเพียงพอในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.48$) ได้รับการสนับสนุนเงินทุนในการผลิตในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.60$) ได้รับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์/พันธุ์พืชในการผลิตในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.25$) และได้รับการสนับสนุนพันธุ์สัตว์ในการเลี้ยงสัตว์ในระดับน้อย ($\bar{X} = 0.98$)

ตารางที่ 4.11

การแสวงหาทรัพยากรการผลิตอย่างเพียงพอ

การปฏิบัติการ	ปฏิบัติ			ไม่ปฏิบัติ	รวม	\bar{X}	SD	การแปลค่า
	มาก	ปานกลาง	น้อย					
ได้รับการสนับสนุนเงินทุนในการผลิต	0	40 (66.7)	16 (26.7)	4 (6.7)	60 (100)	1.60	0.616	น้อย
ได้รับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์/พันธุ์พืชในการผลิต	0	25 (42.4)	24 (40.7)	10 (16.9)	59 (100)	1.25	0.733	น้อย
ได้รับการสนับสนุนพันธุ์สัตว์ในการเลี้ยงสัตว์	0	18 (31.6)	20 (35.1)	19 (33.3)	57 (100)	0.98	0.813	น้อย
ระดับการปฏิบัติการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงการแสวงหาทรัพยากรการผลิตอย่างเพียงพอ รวม						1.27	0.99	

1.2 การทำการเกษตรแบบผสมผสาน

จากตารางที่ 4.12 เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า สมาชิกมีการปฏิบัติกิจกรรมการทำการเกษตรแบบผสมผสานในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.68$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ปรากฏว่ามีการปลูกข้าว พืชไร่ ผลไม้และเลี้ยงสัตว์ในสวน/ไร่นาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.80$) ปลูกพืชมากกว่าหนึ่งอย่างเพื่อให้ผลผลิตทยอยออกตลอดทั้งปีในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.63$) เลี้ยงสัตว์น้ำและสัตว์บกให้เหมาะสมกับแรงงานและพื้นที่ที่มีในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.61$)

ตารางที่ 4.12

การทำการเกษตรแบบผสมผสาน

การปฏิบัติกิจกรรม	ปฏิบัติ			ไม่ปฏิบัติ	รวม	\bar{x}	SD	การแปลค่า
	มาก	ปานกลาง	น้อย					
ปลูกข้าว พืชไร่ ผลไม้และเลี้ยงสัตว์ในสวน/ไร่นา	13 (22)	27 (45.8)	13 (22)	6 (10.2)	59 (100)	1.80	0.906	ปานกลาง
ปลูกพืชมากกว่าหนึ่งอย่างเพื่อให้ผลผลิตทยอยออกตลอดทั้งปี	9 (15.3)	25 (42.4)	19 (32.2)	6 (10.2)	59 (100)	1.63	0.869	น้อย
เลี้ยงสัตว์น้ำและสัตว์บกให้เหมาะสมกับแรงงานและพื้นที่ที่มี	4 (6.8)	34 (57.6)	15 (25.4)	6 (10.2)	59 (100)	1.61	0.766	น้อย
ระดับการปฏิบัติกิจกรรม การทำการเกษตรแบบผสมผสาน รวม						1.68	0.72	

1.3 การจัดพื้นที่ให้มีแหล่งน้ำเพียงพอตลอดทั้งปี

จากตารางที่ 4.13 เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า สมาชิกมีการปฏิบัติกิจกรรมในการจัดพื้นที่ให้มีแหล่งน้ำเพียงพอตลอดทั้งปี มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.68$) โดยการปฏิบัติในการจัดเตรียมพื้นที่ที่สามารถจัดหาแหล่งน้ำจากภายนอกมาเติมให้เพียงพอในการผลิตในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.56$) และมีการปฏิบัติในการจัดพื้นที่ให้มีแหล่งน้ำเพียงพอในการผลิตอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.71$)

ตารางที่ 4.13

การจัดพื้นที่ให้มีแหล่งน้ำเพียงพอตลอดทั้งปี

การปฏิบัติกิจกรรม	ปฏิบัติ			ไม่ปฏิบัติ	รวม	\bar{x}	SD	การแปลค่า
	มาก	ปานกลาง	น้อย					
จัดพื้นที่ให้มีแหล่งน้ำเพียงพอในการผลิต	6 (10.2)	30 (50.8)	14 (23.7)	9 (15.3)	59 (100)	1.56	0.876	น้อย
จัดเตรียมพื้นที่ที่สามารถจัดหาแหล่งน้ำจากภายนอกมาเติมให้เพียงพอในการผลิต	5 (8.5)	37 (62.7)	12 (20.3)	5 (8.5)	59 (100)	1.71	0.744	ปานกลาง
ระดับการปฏิบัติกิจกรรมการจัดพื้นที่ให้มีแหล่งน้ำเพียงพอตลอดทั้งปี						1.63	0.78	

1.4 การรักษาระบบนิเวศและความสมบูรณ์ของดิน

จากตารางที่ 4.14 เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่า สมาชิกมีการปฏิบัติกิจกรรมในการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินและระบบนิเวศโดยการงดใช้สารเคมีในระดับปานกลางกลาง $\bar{X} = 1.68$

ตารางที่ 4.14
การรักษาระบบนิเวศและความสมบูรณ์ของดิน

การปฏิบัติกิจกรรม	ปฏิบัติ			ไม่ปฏิบัติ	รวม	\bar{x}	SD	การแปลค่า
	มาก	ปานกลาง	น้อย					
รักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินและระบบนิเวศโดยการงดใช้สารเคมี	8 (13.3)	27 (45.8)	21 (35.6)	3 (5.1)	59 (100)	1.68	0.78	ปานกลาง

1.5 การลดต้นทุนการผลิต

จากตารางที่ 4.15 เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า สมาชิกมีการปฏิบัติกิจกรรมในการลดต้นทุนการผลิตในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง $\bar{X} = 1.71$ โดยการลดต้นทุน โดยการไม่ใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีควบคุมวัชพืชและแมลงศัตรูพืชอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.73$) การลดต้นทุนการผลิตในการเลี้ยงสัตว์โดยใช้ผลผลิตในสวน/ไร่/นาเป็นอาหารสัตว์ แทนการซื้ออาหารสำเร็จรูปอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.83$) การลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตรโดยใช้แรงงานคนและสัตว์แทนเครื่องจักรอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.62$) การลดต้นทุนทางการผลิตโดยใช้แรงงานคนในครอบครัวอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 1.76$)

ตารางที่ 4.15
การลดต้นทุนการผลิต

การปฏิบัติกิจกรรม	ปฏิบัติ			ไม่ปฏิบัติ	รวม	\bar{x}	SD	การแปลค่า
	มาก	ปานกลาง	น้อย					
ลดต้นทุนโดยการไม่ใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีควบคุมวัชพืชและแมลงศัตรูพืช	5 (8.3)	37 (61.7)	15 (25)	3 (5.0)	60 (100)	1.73	0.686	ปานกลาง
ลดต้นทุนการผลิตในการเลี้ยงสัตว์โดยใช้ผลผลิตในสวน/ไร่/นาเป็นอาหารสัตว์ แทนการซื้ออาหารสำเร็จรูป	11 (18.6)	33 (55.9)	9 (15.3)	6 (10.2)	59 (100)	1.83	0.854	ปานกลาง
ลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตรโดยใช้แรงงานคนและสัตว์แทนเครื่องจักร	7 (12.1)	28 (48.3)	17 (29.3)	6 (10.3)	58 (100)	1.62	0.834	ปานกลาง
ลดต้นทุนทางการผลิตโดยใช้แรงงานคนในครอบครัว	10 (16.9)	30 (50.8)	14 (23.7)	5 (8.5)	59 (100)	1.76	0.837	ปานกลาง
ระดับการปฏิบัติกิจกรรมการลดต้นทุนการผลิต						1.71	0.84	

1.6 การแสวงหาความรู้ในการประกอบอาชีพ

จากตารางที่ 4.16 เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า สมาชิกมีการปฏิบัติกิจกรรมในการแสวงหาความรู้ในการประกอบอาชีพในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย $\bar{X} = 1.64$ โดย การรับคำปรึกษาแนะนำ การประกอบอาชีพทางการเกษตรจากนักวิชาการหรือหน่วยงานต่างๆอยู่ในระดับกลาง ($\bar{X} = 1.71$) ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในการประกอบอาชีพด้วยตัวเองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.13$)

ตารางที่ 4.16

การแสวงหาความรู้ในการประกอบอาชีพ

การปฏิบัติกิจกรรม	ปฏิบัติ			ไม่ปฏิบัติ	รวม	\bar{x}	SD	การแปลค่า
	มาก	ปานกลาง	น้อย					
ได้รับคำปรึกษาแนะนำ การประกอบอาชีพทางการเกษตรจากนักวิชาการหรือหน่วยงานต่างๆ	7 (11.9)	35 (59.3)	10 (16.9)	7 (11.9)	59 (100)	1.71	0.832	ปานกลาง
ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในการประกอบอาชีพด้วยตัวเอง	12 (20)	45 (75.0)	2 (3.3)	1 (1.7)	60 (100)	2.13	0.536	ปานกลาง
ระดับการปฏิบัติกิจกรรม การแสวงหาความรู้ในการประกอบอาชีพ						1.92	0.81	

1.7 การรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ

จากตารางที่ 4.17 เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า สมาชิกมีการปฏิบัติกิจกรรมในการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง $\bar{X} = 1.92$ มีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มออมทรัพย์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.72$) มีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อต่อรองการขายผลผลิตกับระบบตลาดอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.25$)

ตารางที่ 4.17

การรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ

การปฏิบัติกิจกรรม	ปฏิบัติ			ไม่ปฏิบัติ	รวม	\bar{x}	SD	การแปลค่า
	มาก	ปานกลาง	น้อย					
มีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มออมทรัพย์	13 (21.7)	27 (45)	10 (16.7)	10 (16.7)	60 (100)	1.72	0.993	ปานกลาง
มีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อต่อรองการขายผลผลิตกับระบบตลาด	4 (6.7)	26 (43.3)	11 (18.3)	19 (31.7)	60 (100)	1.25	0.985	น้อย
ระดับการปฏิบัติกิจกรรมการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ						1.48	0.68	

ตารางที่ 4.18
การจัดลำดับภาพรวมระดับการปฏิบัติกิจกรรม
ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบ

ลำดับ	องค์ประกอบ	\bar{x}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1	การแสวงหาความรู้ในการประกอบอาชีพ	1.92	0.81	ปานกลาง
2	การลดต้นทุนการผลิต	1.73	0.84	ปานกลาง
3	การทำเกษตรแบบผสมผสาน	1.68	0.72	ปานกลาง
4	การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินและระบบนิเวศวิทยาโดยวิธีทางธรรมชาติ	1.68	0.80	ปานกลาง
5	การจัดพื้นที่ให้มีแหล่งน้ำเพียงพอตลอดทั้งปี	1.63	0.78	น้อย
6	การรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ	1.48	0.68	น้อย
7	การแสวงหาทรัพยากรการผลิตอย่างพอเพียง	1.27	0.99	น้อย
\bar{x}		1.62	0.80	น้อย

จากตารางที่ 4.18 การจัดลำดับรวมของการปฏิบัติการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีการปฏิบัติการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ระดับน้อย โดยมีการแสวงหาความรู้ในการประกอบอาชีพ มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติการมากที่สุด รองลงมาเป็น การลดต้นทุนการผลิต การทำเกษตรแบบผสมผสาน การปฏิบัติในเรื่องการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินและระบบนิเวศวิทยาในระดับปานกลาง โดยมีการจัดพื้นที่ให้มีแหล่งน้ำเพียงพอตลอดทั้งปี การรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ และการแสวงหาทรัพยากรการผลิตอย่างพอเพียง น้อย

4.3 การพัฒนารูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชน

การพัฒนารูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยจะนำเสนอแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจากการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ผลจากการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค ส่วนที่ 2 ผลจากการวิเคราะห์ศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

4.3.1 ผลการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

จากการระดมความคิดเห็น แบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของชุมชน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1)จุดแข็ง(Strengths)

1.1) มีธรรมชาติที่สวยงามเป็นแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น, ตลาดชุมชน, ตลาดริมทาง, ถ้ำพญานาคราช, ไร่ข้าวไร่, บ้านดิน, น้ำตกพลาญทอง, ถ้ำเกล็ดแก้ว, ถ้ำสายทอง, ศูนย์วิจัยกัญญาวิทยาป่าไม้, ศูนย์ดับไฟป่า, สถานีวนวิจัยดงลาน, อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน, ศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตร, ป่าชุมชนบ้านหนองจาน, ป่าชุมชนชำผักหวาน

1.2) ชาวบ้านยังมีวิถีชีวิตดั้งเดิมแบบชนบทและมีความร่วมมือในระดับสูง

2) จุดอ่อน(Weaknesses)

2.1) แหล่งท่องเที่ยวในตำบลนาหนองทุ่มยังได้รับการพัฒนาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และขาดความพร้อมด้านอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกทาง

2.2) ถนน/เส้นทางที่เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวขาดการพัฒนา ถนนส่วนใหญ่ยังเป็นถนนดิน/ลูกรังทำให้การเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวไม่สะดวก

2.3) อบต.นาหนองทุ่ม ไม่มีการกำหนดเป้าหมาย แผนปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาผู้นำและขาดการส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพ

2.4) กลุ่มอาชีพที่มีการรวมกลุ่มในปัจจุบันขาดความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพ ไม่มีการจดบันทึกและรวบรวมข้อมูลด้านการเงินและบัญชีปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ขาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อต่อยอดจากการท่องเที่ยว เช่น ของที่ระลึกจากทรัพยากรหรือวัตถุดิบในชุมชนที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน

3) โอกาสในการพัฒนา(Opportunities)

3.1) มีหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวสนับสนุน อาทิ อบต.นาหนองทุ่ม ให้การสนับสนุนกิจกรรม พัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว เช่น ไฟฟ้าสว่างภายในและรอบบริเวณถ้ำพญานาคราช และสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ รวมทั้งสำนักงานเกษตรอำเภอชุมแพ และอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน

3.2) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้รับความนิยม/สนใจจากนักท่องเที่ยวสูง

4) อุปสรรค (Threats)

4.1) ขาดการตัดสินใจเด็ดขาดของอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน เนื่องจากพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวส่วนหนึ่งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ทำให้ชาวบ้านไม่สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์และพัฒนาได้เต็มที่เพราะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

4.2) มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวน้อย ทำให้มีรายได้เพิ่มไม่เพียงพอ

ตารางที่ 4.19 เมตริก TOWS จากการวิเคราะห์ SWOT
พื้นที่ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดขอนแก่น

	O	T
	- หน่วยงานการท่องเที่ยวสนับสนุน - ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้รับความนิยมนักท่องเที่ยว	- ภาวะเบียด - การตัดสินใจของอุทยาน - มีนักท่องเที่ยวน้อยมีรายได้เพิ่มไม่มากนัก
S	SO	ST
มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งความ มีพืช ผัก ผลไม้ พื้นบ้าน อุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านมีความร่วมมือ	- กำหนดแผนความร่วมมือกับหน่วยงาน สนับสนุน	- มีการแบ่งปันจัดสรรรายได้ จากการท่องเที่ยวที่เป็นธรรม - จัดเส้นทางการท่องเที่ยวให้ ดึงดูดน่าสนใจ
W	WO	WT
ขาดอุปกรณ์สนับสนุนการท่องเที่ยวเช่น ไฟแสง สว่าง ป้ายบอกทาง เป็นต้น เส้นทางคมนาคมไปสู่แหล่งท่องเที่ยวไม่สะดวก ขาดความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว ขาดผลิตภัณฑ์ต่อยอด เช่น อาหาร ขนมกุฎี, พัฒนาของที่ระลึกที่แสดงอัตลักษณ์ ของชุมชน	- พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้หลากหลายและ แสดงถึงอัตลักษณ์ เพื่อเป็นของที่ระลึก - จัดระบบการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและ ปราชญ์ชาวบ้าน - พัฒนาความรู้การจัดการท่องเที่ยวและHome Stay, การตลาด, การบัญชี, การจัดการกลุ่ม อาชีพ - อบจจัดสรรงบประมาณสนับสนุน	<i>ไม่มี</i>

จากการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค พบว่า

5) จุดอ่อนที่มีโอกาสในการพัฒนา มีดังนี้

5.1) พัฒนาผลิตภัณฑ์และการผลิตของวิสาหกิจชุมชนที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของตำบลนาหนองทุ่ม เพื่อเป็นของที่ระลึกจากการท่องเที่ยว และพัฒนารูปแบบอาหารพื้นบ้านของตำบลนาหนองทุ่มที่มีลักษณะเด่น เช่น ข้าวเหนียงโร้ ผักหวาน ลำไยและผลไม้อื่น ๆ เพื่อสร้างลักษณะเด่นให้กับแหล่งท่องเที่ยวในการพัฒนาการท่องเที่ยวสัมผัสวัฒนธรรม (Home stay)

5.2) จัดระบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้านให้กับเยาวชนในท้องถิ่น รวมทั้งการจัดอบรมภาคีเครือข่ายน้อยเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

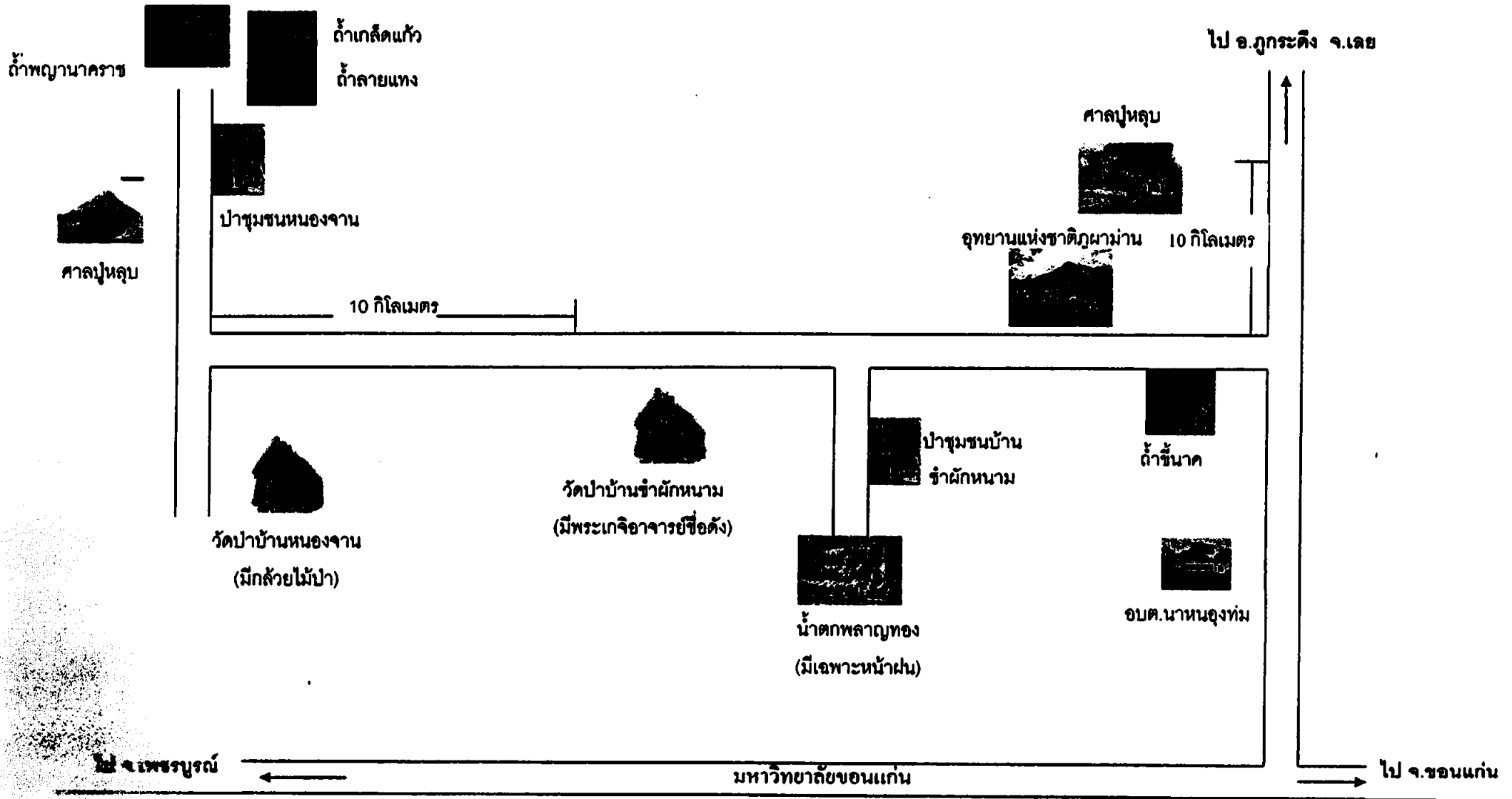
5.3) พัฒนาความรู้ในการจัดการกลุ่มอาชีพ การจัดโครงสร้างองค์กร การบันทึกบัญชี การจัดสรรรายได้และเงินปันผล เพื่อให้การรวมกลุ่มอาชีพมีความเข้มแข็ง และสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

6) จุดแข็งที่ควรส่งเสริมและพัฒนา ที่จะส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ต่อชุมชน มีดังนี้

6.1) ชาวบ้านมีความสามัคคี และความร่วมมือกันสูง เป็นจุดเด่นที่จะทำให้เมื่อมีการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแล้ว จะส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้น

6.2) การที่ตำบลนาหนองทุ่มมีแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งจัดควรจัดเส้นทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ แผนผัง 4-1 เส้นทางการท่องเที่ยวตำบลนาหนองทุ่ม

แผนผัง 4-1 เส้นทางการท่องเที่ยวในตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

4.3.2 ผลการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของคนในชุมชนตำบลนาหนองทุ่ม ซึ่งได้กลุ่มอาชีพที่ดำเนินการในปัจจุบันและได้จดทะเบียนกับทางราชการ จำนวน 5 กลุ่มได้แก่ กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านโนนชาด กลุ่มเย็บผ้าสตรีบ้านชำผักหนาม กลุ่มวิถัฒม กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ และกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งจากการลงพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลภาคสนามได้ผลการประเมินศักยภาพกลุ่มอาชีพด้วยกระบวนการกลุ่ม (Focus group) เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2553 ได้ทราบระดับความเข้มแข็งและผลลัพธ์ของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน สามารถวางแผนพัฒนาได้ตามความพร้อมของแต่ละวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

กลุ่ม สตรีสหกรณ์บ้านโนนชาด

กลุ่มก่อตั้งเมื่อปี 2547 มีสมาชิก 18 คน โดยการส่งเสริมองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม ในรูปแบบของกองทุนกู้ยืมเพื่อพัฒนากลุ่มอาชีพ และมีการระดมทุนภายในกลุ่มได้เงินประมาณ 9,000 บาท ต่อมาปี 2550 จึงมีหน่วยงานจากกรมส่งเสริมสหกรณ์เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานในรูปแบบของสหกรณ์ สมาชิกลงทุนกัน ทุนละ 10 บาท คนละ 10 ทุนขึ้นไป และงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่ม จำนวน 100,000 บาท ในรูปแบบเงินกู้ยืม โดยส่งคืนปีละ 10,000 บาท กิจกรรมของกลุ่มจะซื้อเศษผ้าจากโรงงานเพื่อนำมาตัดและเย็บต่อเป็นผ้าห่ม แหล่งตลาดขายสินค้าของกลุ่ม ได้แก่ ที่ทำการกลุ่ม งานกาชาด ร้านค้า งานเกษตรภาคอีสาน และองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองทุ่มช่วยหาตลาดใหม่ๆ อีกทางหนึ่ง แต่ทั้งนี้กลุ่มมีปัญหาทางการตลาด คือ ลูกค้ำมองว่าสินค้าของกลุ่มราคาแพง เป็นต้น

กลุ่มเย็บผ้าสตรีบ้านชำผักหนาม

กลุ่มเย็บผ้าสตรีบ้านชำผักหนาม (เย็บผ้าโหล (กางเกง)) ม.11 บ้านชำผักหนาม ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จัดตั้งกลุ่มเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2551 มีสมาชิก 10 คน เริ่มจากนางบังอร วรไวย ซึ่งกลับมาจากกรุงเทพและมีประสบการณ์ทำงานเย็บเสื้อผ้าด้วยจักรอุตสาหกรรม (เย็บผ้าโหล) จึงได้ชักชวนเพื่อนบ้านและสตรีในหมู่บ้านที่ว่างงานและมีความสนใจมารวมกลุ่มเย็บผ้า ซึ่งเริ่มแรกได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากพัฒนาชุมชนอำเภอชุมแพ (งบโครงการอยู่ดีมีสุข) จำนวน 53,700 บาท นำมาซื้อจักรเย็บผ้าอุตสาหกรรม 5 ตัว และออกไปหางานมาทำ การเย็บผ้าของกลุ่มเย็บผ้านั้นเป็นการเย็บเสื้อผ้า โดยผ้าที่เย็บนั้นรับมาจากโรงงานอุตสาหกรรมในตัวอำเภอชุมแพ โดยมีนางบังอร วรไวย เป็นผู้ไปติดต่อกับโรงงานและคอยเป็นที่เลี้ยงสอนวิธีการเย็บ การรวมกลุ่ม เริ่มจากการเย็บที่บ้านของตนเอง (สำหรับสมาชิกที่มีจักรเป็นของตัวเอง) กับการรวมกลุ่มกันแล้ว มาเปรียบเทียบการทำงานกันแล้วพบว่าทำงานช้าเร็วไม่เท่ากัน พบว่าการรวมกลุ่มกันนั้นสามารถทำได้ เร็วกว่าการทำงานเพียงคนเดียว อุปกรณ์ประกอบด้วย จักรเย็บอุตสาหกรรม, จักรโพง 4 เส้น, จักรโพงริมเล็ก, จักรแซก จากนั้นก็เย็บผ้าตามแบบและขั้นตอนตามตัวอย่างเสื้อผ้าที่รับมา ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม มี 3 อย่าง ได้แก่ เย็บผ้าโหล (กางเกง), พรหมเช็ดเท้า, เบาะนั่ง

กลุ่มวิถัฒม

การก่อตั้งกลุ่มเกิดจาก มีนายทุนเข้ามาตั้งบริษัทในพื้นที่อำเภอ ชุมแพ จังหวัด ขอนแก่น เพื่อผลิต วิถัฒมส่งออกประเทศญี่ปุ่น โดยมีบริษัทใหญ่อยู่ที่ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้นำของกลุ่มเกิดความสนใจจึงได้สมัครเข้ารับ การฝึกอบรม เทียวไป- กลับ บ้านวังยาวน้อย - ชุมแพ อยู่ระยะหนึ่ง จึงเกิดความคิดชักชวนคนในหมู่ บ้านเข้าร่วม ฝึกอบรมด้วยกันเพื่อช่วยทุนรายจ่ายค่ารถโดยสารโดยช่วยกันเฉลี่ยเงินเหมารถในหมู่บ้านให้รับ-ส่ง อยู่เป็นเวลา

2 เดือน ครอบคลุมที่ทางบริษัทกำหนด จากนั้นจึงได้นำงานกลับมาทำที่บ้าน แล้วคนว่างงาน ในหมู่บ้าน เห็นว่ามีรายได้จึงสนใจอยากทำบ้าง ผู้นำจึงได้สอบถามทางบริษัทถึงเรื่องรับคนเข้าทำงานเพิ่ม ทางบริษัทได้ให้ ลงชื่อไว้แล้วจัดอบรมฝึกทักษะในการปฏิบัติงานเป็นเวลา 2 เดือนเช่นกัน จากนั้นจึงได้ให้สมาชิกกระบุเลขที่บัญชี ไว้เพื่อทำการโอนเงินเข้าบัญชีเมื่อทำงานครบในแต่ละเดือน งานที่สมาชิกรับมาทำก่อนจะส่งบริษัทได้ต้องทำ การตรวจขั้นต้นโดยผู้นำกลุ่มก่อนจากนั้นจึงส่งต่อไปบริษัทเพื่อรับงานใหม่มาทำ ผู้นำจะเป็นผู้แจกจ่ายงาน ให้กับสมาชิกโดยขึ้นอยู่กับความชำนาญของแต่ละคนเพื่อให้ทันตามเวลาที่บริษัทกำหนด

กลุ่ม ปุยอินทรีย์ชีวภาพอค์เม็ค

จัดตั้งกลุ่มในวันที่ 4 มกราคม 2548 มีสมาชิกในครั้งแรกจำนวน 41 คน และได้รับสมัครสมาชิกกลุ่ม เพิ่มเติมในปีต่อมา มีสมาชิกกลุ่มเพิ่มอีก 2 คน รวมทั้งสิ้นมีสมาชิกจำนวน 43 คน จนถึงปัจจุบัน ผลิตภัณฑ์ กลุ่ม คือ ปุยชีวภาพอค์เม็ค บรรจุกระสอบ กระสอบละ 50 กิโลกรัม ราคาขายกระสอบละ 250 บาท (ต้นทุนกระสอบละ 210 บาท) ในการผลิตปุยกลุ่มได้แบ่งเวรกันเข้ามาทำงานวันละ 3 คน จ้างค่าแรงงานคนละ 130 บาท ต่อวัน หมุนเวียนกันจนครบตามจำนวนสมาชิก เริ่มทำงานตั้งแต่ 08.00 - 17.00 น. ผลิตปุยปีละ 2 เดือน คือในเดือน พฤษภาคม - มิถุนายน เป็นประจำทุกปี ผลิตปุย ได้ปีละ 200 กระสอบ กรณีมีลูกค้าสั่งเพิ่มจึงจะผลิตสินค้าเพิ่มตามออเดอร์ของลูกค้าโดยในการผลิตปุย จะไม่ผลิตปุยเก็บไว้คราวละมากๆ เนื่องจากปุยสามารถเก็บไว้ได้ไม่เกิน 1 ปี หากเก็บไว้นานกว่านั้น ปุยจะหมดคุณภาพ น้ำหนักลด และปุยจะไม่จับกันเป็นเม็ด

กลุ่ม ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนหนองจานเป็นผู้ดำเนินงานและขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ เป็นระยะเวลา 1 ปีมาแล้ว มีกิจกรรมบ้านพักโฮมสเตย์พร้อมทั้งมีกิจกรรมในการต้อนรับ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในพื้นที่ อบต. ให้การสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว คือ พัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว เช่น ไฟฟ้าสว่างภายในและรอบบริเวณถ้าพญานาคราช และสนับสนุนงบประมาณ ในการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ มีหลายหน่วยงานให้การสนับสนุนการดำเนินงาน คือ อบต.นาหนองทุ่ม, สำนักงานเกษตรอำเภอชุมแพ และ อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน สถานที่ท่องเที่ยว ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ, ตลาดชุมชน, ตลาดริมทาง, ถ้าพญานาค ราช, ไร่ข้าวไร่, บ้านดิน, น้ำตกพลาญทอง, ถ้ำเกล็ดแก้ว, ถ้ำสายแพง, ศูนย์วิจัยกีฏวิทยาป่าไม้, ศูนย์ดับไฟป่า, สถานีวนวิจัยคงสถาน, อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน, ศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตร, ป่าชุมชนบ้านหนองจาน, ป่า ชุมชนชำผักหนาม

4.3.3 การวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิและบทสัมภาษณ์ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านโนนชาด กลุ่มเย็บผ้าสตรีบ้านชำผักหนาม กลุ่มวิถกม กลุ่มปุยอินทรีย์ชีวภาพ และกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จะเห็นได้ว่าแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะมีแนวทางการวางแผน การดำเนินงานและ การบริหารจัดการกลุ่ม ที่คล้าย แต่แตกต่างกัน ในบางเรื่อง ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ ข้อมูล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้เครื่องมือ ช่วยในการวิเคราะห์ พบว่า กลุ่มประสบปัญหาศักยภาพ ในการการบริหารจัดการต่ำ ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา (Analyze Cause) โดยใช้ แผนภูมิ ก้างปลา (CAUSE AND EFFECT DIAGRAM หรือ Fish-Bone Diagram) ได้ดังนี้

1) ด้านการจัดการ

วิสาหกิจชุมชนทั้ง 5 กลุ่ม มีปัญหาด้านการจัดการ กล่าวคือ การจัดโครงสร้างองค์กร ไม่ชัดเจน ขาดความรู้ด้านการจัดการ ขาดการวางแผนควบคุม ขาดแรงจูงใจในการทำงาน

2) ด้านการผลิต

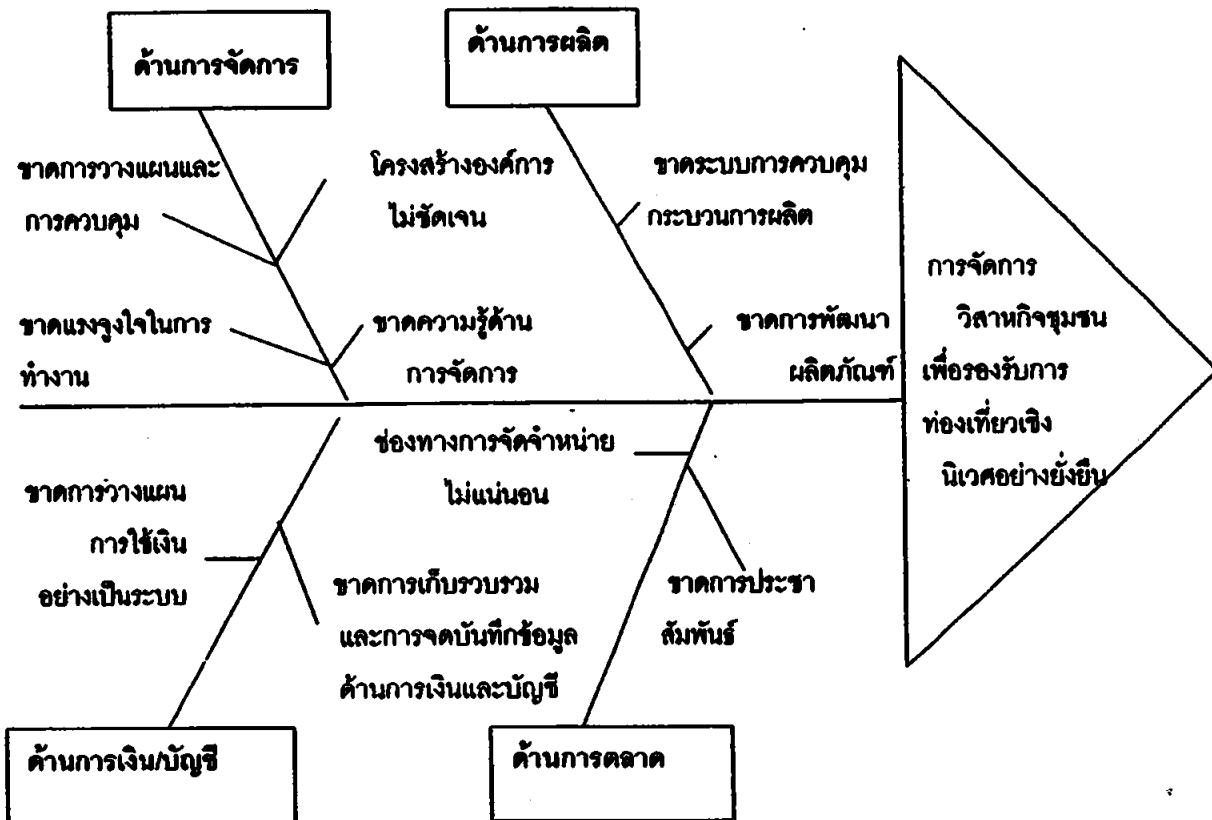
กลุ่มอาชีพของตำบลนาหนองทุ่ม ขาดความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดย 3 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านโนนชาด กลุ่มเย็บผ้าสตรีบ้านชำผักหนาม และกลุ่มวิถัฒม จากทั้งหมด 5 กลุ่มอาชีพ ข้างต้นจำเป็นต้องอาศัยวัตถุดิบในการผลิตจากภายนอกท้องถิ่น ไม่มีการควบคุมกระบวนการผลิต และไม่มีกรวางแผนการผลิต โดยจะผลิตสินค้าตามคำสั่งซื้อ ตลอดจนข้อจำกัดในการผลิตสินค้า โดยจะผลิตสินค้าหลังจากที่ว่างจากการทำงานหลักเท่านั้น

3) ด้านการเงินและบัญชี

กลุ่มอาชีพของตำบลนาหนองทุ่ม ยังไม่มีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ เป็นการจดบันทึกรายรับ รายจ่าย ทำให้กลุ่มอาชีพไม่รู้สถานะทางการเงินที่แท้จริง และประสบปัญหาด้านต้นทุนการผลิตสูง

4) ด้านการตลาด

กลุ่มอาชีพของตำบลนาหนองทุ่ม ไม่มีการประชาสัมพันธ์สินค้า และช่องทางการจัดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ไม่แน่นอนจำกัดแต่เพียงตามแหล่งที่ราชการสนับสนุน เช่น งานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ งานกาชาดของอำเภอ งานเกษตรภาคอีสาน และไม่มีกรประมาณยอดขายที่แท้จริงทำให้การกำหนดราคาอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งไม่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งปรากฏดังแผนภูมิที่ 1 การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา

แผนภูมิที่ 1 การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา

จากการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสตรีสหกรณ์ บ้านโนนชาด กลุ่มเย็บผ้าสตรีบ้านชำผักหนาม กลุ่มวิถัฒม กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ และกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีศักยภาพการบริหารจัดการค่อนข้างต่ำ อยู่ในช่วงต้องปรับปรุงถึงปานกลางโดยมีปัญหาด้านการจัดการ การผลิต การเงินและบัญชี และด้านการตลาด และการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวแบบพึ่งพาทุนภายนอก ซึ่งจากการระดมความคิดเห็นแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพ ดังกล่าว มีความคิดเห็นร่วมกันในแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้มีระเบียบกลุ่มอาชีพ และการจัดโครงสร้างกลุ่มอาชีพ เพื่อให้การบริหารจัดการกลุ่มอาชีพมีความยั่งยืนต่อไป
2. การพัฒนาความรู้ด้านการจัดการ การเงิน/บัญชี และการตลาด ให้กับสมาชิกกลุ่มอาชีพ
3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การบรรจุหีบห่อ และการหาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์กลุ่มอาชีพที่มีความหลากหลาย
4. การพัฒนาความรู้ด้านการผลิตอย่างเป็นระบบโดยน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ

ตารางที่ 4.20 แบบสรุปผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ

ประเด็น	กลุ่มสตรีสหกรณ์			กลุ่มเย็บผ้าสตรี			กลุ่มวิกรม			กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ			กลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์		
	ระดับการประเมินผล			ระดับการประเมินผล			ระดับการประเมินผล			ระดับการประเมินผล			ระดับการประเมินผล		
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง
ส่วนที่ 1 การประเมินกระบวนการ															
1. วิศทางวิสาหกิจชุมชน			✓		✓				✓			✓			✓
2. การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน			✓			✓			✓			✓			✓
3. การบริหารตลาด		✓				✓		✓				✓			✓
4. การจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร			✓			✓			✓			✓			✓
5. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน		✓				✓			✓			✓			✓
6. กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ		✓					✓		✓		✓				✓
ส่วนที่ 2 การประเมินผลลัพธ์															
7. ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน															
7.1 ด้านประสิทธิผลตามภารกิจวิสาหกิจชุมชน															
1) ลดรายจ่าย			✓			✓			✓	✓	✓				✓
2) เพิ่มรายได้		✓		✓		✓				✓					✓
3) มีคุณภาพชีวิตดี ทั้งตนเองได้		✓		✓		✓									✓
7.2 ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ		✓				✓			✓		✓				✓
7.3 ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน			✓			✓			✓		✓				✓
7.4 ด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชน		✓				✓		✓			✓				✓
ผลการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน	ปานกลาง			ต้องปรับปรุง			ปานกลาง			ปานกลาง			ต้องปรับปรุง		

4.3.4 แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากจุดอ่อนจุดแข็งโอกาสและอุปสรรค และศักยภาพของกลุ่มอาชีพ โดยการจัดประชุมเวทีประชาคมโดยมีเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อให้กิจกรรมดังกล่าวสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้ จึงจำเป็นต้องนำขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) และประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) จากจุดอ่อนที่ควรพัฒนาและจุดแข็งที่ควรส่งเสริมสนับสนุน ของการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยชุมชน ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้คิดและวางแผนร่วมกันหรือไม่ โดยทุกคนเห็นว่าจะต้องสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการรับรู้ ร่วมทำงาน และร่วมตัดสินใจในการพัฒนาตำบลของตน และพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการจัดกิจกรรมและเส้นทางในการนำเที่ยวซึ่งเป็นเอกลักษณ์และสื่อถึงวิถีชีวิตของคนในตำบลโดยการเริ่มต้นจากการวิเคราะห์สถานที่ท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน ดังนี้

1) แผนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจากดำเนินการรวบรวมข้อมูลแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน จึงขอนำเสนอแผนและโครงการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชน ตำบลนาหนองทุ่มเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังรายละเอียดแผนพัฒนาและโครงการ ดังนี้

วิสัยทัศน์องค์กรร่วมของชุมชน “เป็นชุมชนแห่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน”

แผนงาน : แผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

โครงการ : (1) ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์
(2) อบรมความรู้ด้านการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพ
(3) อบรมความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวและบริหารจัดการที่พักแบบสัมผัส

วัฒนธรรมชนบท(Home stay)

(4) พัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว
(5) พัฒนาการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว

หลักการและเหตุผล

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย เพื่อสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ซึ่งเศรษฐกิจพอเพียง เน้นที่ระบบการผลิตแบบพอเพียง ที่คนในชุมชนสามารถเลี้ยงตนเองได้ในระดับประหยัดก่อน แล้วจึงค่อย ๆ พัฒนาไปสู่ขั้นก้าวหน้าและเข้มแข็งขึ้น ทั้งนี้ ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เป็นอีกตำบลหนึ่งที่มี การส่งเสริมและน้อมนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต

แต่จากสภาพปัจจุบันที่คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนตำบลนาหนองทุ่ม ซึ่งได้ดำเนินการในปัจจุบันและได้จดทะเบียนกับทางราชการ จำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านโนนชาด กลุ่มเย็บผ้าสตรีบ้านจำผักหนาม กลุ่มวิถีมม กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ และกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วิเคราะห์จุดอ่อน - จุดแข็ง - โอกาส และอุปสรรค โดยการทำ Focus

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Group ผู้บริหาร / ผู้นำชุมชน และสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านโนนชาด ประสบปัญหาหลัก 3 ประการ คือ (1) ช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไม่แน่นอน (2) สมาชิกกลุ่มอาชีพขาดความรู้ในการพัฒนาผลผลิตภัณฑ์ และ(3) ต้นทุนการผลิตสูง นอกจากนี้กลุ่มปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด ยังประสบปัญหาการจำกัดการผลิตเฉพาะเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน เป็นประจำทุกปี และกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขาดความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยว

ประกอบกับผลการวิเคราะห์ บทสัมภาษณ์ประธานกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านโนนชาด พบว่า กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านโนนชาด กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ด และกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประสบปัญหาศักยภาพในการบริหารจัดการต่ำ ทั้งในด้านการจัดการ ด้านการผลิต ด้านการเงินและบัญชี และด้านการตลาด จากข้อมูลการวิจัยข้างต้นสามารถประเมินได้ว่าสามกลุ่มอาชีพดังกล่าวมีศักยภาพที่สามารถพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

ดังนั้น จึงได้จัดทำโครงการพัฒนากลุ่มอาชีพเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมุ่งให้ความสำคัญในการเพิ่มพูนความรู้แก่สมาชิกของกลุ่มอาชีพด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการผลิตและพัฒนาผลผลิตภัณฑ์ ด้านการเงินและบัญชี ด้านการตลาดและการจัดการท่องเที่ยวแบบสัมผัสชนบทการให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท(Home stay) แก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการผลิตสินค้า ด้านการเงินและบัญชี และด้านการตลาด ให้กับกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านโนนชาด กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ด และกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่นเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
2. เพื่อพัฒนาวิสาหกิจกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านโนนชาด กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ด และกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

เป้าหมาย

1. การพัฒนาความรู้ในด้านการจัดการ การเงิน/บัญชี การตลาดและการจัดการท่องเที่ยวแบบสัมผัสชนบทการให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท(โฮมสเตย์) Home stay แก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
2. การพัฒนาความรู้ในด้านพัฒนาผลผลิตภัณฑ์ การบรรจุหีบห่อ และการหาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพ
3. ส่งเสริมให้มีระเบียบกลุ่มอาชีพ และการจัดโครงสร้างกลุ่มอาชีพ เพื่อให้การบริหารจัดการกลุ่มอาชีพมีความยั่งยืนต่อไป
4. ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมสามารถนำความรู้ ทักษะที่เกิดจากการอบรมครั้งนี้ ไปใช้ในการพัฒนากลุ่มอาชีพสตรีสหกรณ์บ้านโนนชาด กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ด และกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

- 2) แผนกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
 1. จัดโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบโฮมสเตย์ โดยเน้นให้เกิดการเรียนรู้ การใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 2. จัดทำการส่งเสริมการขายโดยเน้นการท่องเที่ยวตามกลุ่ม อายุของนักท่องเที่ยว ได้แก่ วัยเด็ก(อายุต่ำกว่า15ขวบ) กลุ่มวัยรุ่น(16-30ปี) กลุ่มวัยผู้ใหญ่ (ตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป)
 3. จัดทำคู่มือแผนปฏิบัติการ ภายในกลุ่มอาชีพให้มีความชัดเจน
 4. จัดทำแผนการใช้จ่ายเงินของกลุ่มให้มีความชัดเจน เพื่อของบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ
 5. จัดแสดงนิทรรศการ ตามงานต่างๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพ และความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอชุมแพ
 6. ติดต่อหน่วยงานด้านสื่อ เพื่อจัดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ตามสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆได้แก่ป้ายไวนิลแผ่นพับและนิตยสารการท่องเที่ยว
 7. จัดทำคู่มือการท่องเที่ยวและเส้นทางการท่องเที่ยวของอำเภอชุมแพให้มีความทันสมัย
 8. ผลิตและจำหน่ายสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ตามแบบวิถีชีวิตของคนในชุมชน
 9. จัดแสดงสินค้าที่ระลึกให้ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ให้เข้าไปซื้อภายในร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก
 10. ราคาสินค้าที่ระลึก ไม่ควรมีราคาสูง

ตารางที่ 4.21 แผน/โครงการการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตำบล นาหนองทุ่ม อำเภอ ชุมแพ จังหวัด ขอนแก่น

ที่	โครงการ / กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย(ผลผลิตโครงการ)	ช่วงเวลา			ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับ	แหล่งงบประมาณที่คาดว่าจะได้มา	ลำดับความสำคัญ
				ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556			
1.	โครงการถ่ายทอดความรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์	-เพื่อเพิ่มความรู้และทักษะ -เพื่อเพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ -เพื่อพัฒนารูปแบบการผลิตให้มีความหลากหลายและสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน	-กลุ่มสามารถพัฒนารูปแบบการผลิตให้หลากหลายและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า -เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นของที่ระลึก	10,000 บาท	10,000 บาท	-	-สมาชิกมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 80 -ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายร้อยละ 80 -สามารถแข่งขันด้านการตลาดสูงขึ้นร้อยละ 50 -สมาชิกกลุ่มมีรายได้เพิ่ม ร้อยละ 60	อบต.นาหนองทุ่ม	1
2.	โครงการให้ความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยว การบริหารจัดการที่พักแรมแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท(Home stay)	- เพื่อเพิ่มความรู้ในการนำเที่ยว - เพื่อเพิ่มความรู้ในการการบริหารจัดการที่พักแรมแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท(Home stay)	กลุ่มสามารถจัดการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการที่พักแรมแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท	20,000 บาท	20,000 บาท	-	-สมาชิกมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 80 -สมาชิกกลุ่มมีรายได้เพิ่ม ร้อยละ 60	อบต.นาหนองทุ่ม	2
3.	โครงการให้ความรู้ด้านการบริหารกลุ่มอาชีพ	-เพื่อเพิ่มความรู้ในการจัดโครงสร้างองค์กร -เพื่อจัดทำระเบียบกลุ่มอาชีพ	กลุ่มมีระเบียบกลุ่มอาชีพ และการจัดโครงสร้างกลุ่มอาชีพ เพื่อให้การบริหารจัดการกลุ่มอาชีพมีความยั่งยืนต่อไป	20,000 บาท	20,000 บาท	-	- สามารถทำงานรวมกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน - สมาชิกมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 80	--อบต.นาหนองทุ่ม	3
4.	โครงการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวกับหน่วยงานภายนอก	-เพื่อสร้างความร่วมมือกับกรมอุทยานฯ -เพื่อสร้างความร่วมมือกับกระทรวงการท่องเที่ยว	แผนความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลนาหนองทุ่ม	10,000 บาท	10,000 บาท		-พัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความสอดคล้องกับกฎหมายและระเบียบ -พัฒนาเส้นทางการคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว	-อบต.นาหนองทุ่ม	4
5	โครงการประชาสัมพันธ์	-เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว	เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	10,000 บาท	10,000 บาท		-จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 30	-อบต.นาหนองทุ่ม	5

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิเพื่อพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้ผลการศึกษาโดยสรุป โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) แบบแผน การผลิต การบริโภค และการกระจายรายได้ 2) ระดับปฏิบัติ การตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง 3) แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชน ดังต่อไปนี้

5.1 แบบแผนการผลิต การบริโภค และรายได้จากการผลิตของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

จากการศึกษาข้อมูลการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีเป้าหมายเดียวกันนั้น พบว่าตำบลนาหนองหุ้มมีการรวมกลุ่มเพื่อประกอบกิจกรรมร่วมกันเกือบ 20 กลุ่ม แต่จากการสำรวจพบว่ากลุ่มอาชีพที่ดำเนินการในปัจจุบันมีเพียง 5 กลุ่มอาชีพ มีสมาชิก รวมทั้งสิ้น 150 คน ได้สุ่มตัวอย่างสมาชิกกลุ่มอาชีพและแจกแบบสอบถาม และประมวลผลข้อมูล ผลการศึกษาแบบแผนการผลิต การบริโภคและรายได้จากการผลิตของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยศึกษาข้อมูลจากแบบสอบถาม มีผลการศึกษาปรากฏดังนี้

จากการศึกษาข้อมูลการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีเป้าหมายเดียวกันนั้น พบว่าตำบลนาหนองหุ้มมีการรวมกลุ่มเพื่อประกอบกิจกรรมร่วมกันเกือบ 20 กลุ่มตามที่แสดงรายละเอียดในบทที่ 2 ตารางที่ 2-1 นั้น แต่จากการสำรวจพบว่ากลุ่มอาชีพที่ดำเนินการในปัจจุบันมีเพียง 5 กลุ่มอาชีพ ได้สุ่มตัวอย่างสมาชิกกลุ่มอาชีพและแจกแบบสอบถาม และประมวลผลข้อมูล ผลการศึกษาแบบแผนการผลิต การบริโภคและการกระจายรายได้จากการผลิตของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยศึกษาข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลของตัวอย่างอย่างเป็นข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกเกี่ยวกับ เพศ อายุ และสถานภาพสมรสระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การอุปการะ และจำนวนแรงงาน อาชีพหลักและรายได้ อาชีพเสริมและรายได้ ฐานะทางการเงิน ความเพียงพอของรายได้ ค่าใช้จ่ายประจำวันหนี้สินและแหล่งเงินกู้ ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 80 อายุ สมาชิกทั้งหมดมีอายุแตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 68 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไปมีจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 5 สถานภาพสมรส ร้อยละ 90 เป็นผู้ที่มีสมรสแล้ว ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับ ประถมศึกษา(ป.1 - ป.6) คิดเป็นร้อยละ 52 จำนวนสมาชิกในครอบครัว การอุปการะ และจำนวนแรงงาน ร้อยละ 80 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวระหว่าง 4-6 คน ในด้านการอุปการะเลี้ยงดู พบว่า สมาชิกต้องอุปการะ จำนวน 1-3 คน ร้อยละ 90 จำนวนสมาชิกในครอบครัวสามารถเป็นแรงงานในการทำงานให้แก่ครอบครัวได้ คือ มีแรงงานในครอบครัว จำนวน 1-3 คน ร้อยละ 63.3

อาชีพหลักของสมาชิก คือ การทำกสิกรรม (ทำนา ทำสวน ทำไร่) มากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 70 รองลงมาได้แก่ ค้าขาย ร้อยละ 10 ทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน ร้อยละ 10 รายได้

จากการประกอบอาชีพหลักของสมาชิก มีรายได้ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท ร้อยละ 41.7
รองลงมามีรายได้ระหว่าง 1,000-5,000 บาท ร้อยละ 38.3

สมาชิกประกอบอาชีพเสริมประเภท ทำนา ทำสวน ทำไร่ มากกว่าอาชีพอื่น ๆ คิดเป็น
ร้อยละ 40.7 รองลงมากลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปในจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 25.4 ส่วน
รายได้จากอาชีพเสริม พบว่า สมาชิกมีรายได้จากการประกอบอาชีพเสริม 5,001 - 10,000 บาท
มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 79.9 ฐานะทางการเงิน ความเพียงพอของรายได้และค่าใช้จ่าย พบว่า
ประชากรส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 80 ฐานะดีคิดเป็นร้อยละ 3.3 และ
ฐานะยากจน คิดเป็นร้อยละ 16.7 ความเพียงพอของรายได้ในแต่ละเดือนพบว่า ส่วนใหญ่บาง
เดือนพอ บางเดือนไม่พอเดือน คิดเป็นร้อยละ 75 พอใช้ทุกเดือน คิดเป็นร้อยละ 20
และพบว่า ไม่พอใช้เกือบทุกเดือนเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 5

แบบแผนการบริโภคและการใช้จ่ายประจำวันเกี่ยวกับการซื้ออาหารเพื่อบริโภคในครอบครัว
พบว่า สมาชิก จ่ายเงินซื้อเป็นส่วนใหญ่เนื่องจากผลิตเองได้น้อยเฉพาะ ร้อยละ 50 สมาชิกจ่ายเงินซื้อ
อาหารที่ผลิตเองไม่ได้ ร้อยละ 43.3 รองลงมา ร้อยละ 6.7 ต้องซื้อทุกอย่าง เพราะผลิตเองไม่ได้ และ
ไม่มีสมาชิกที่ไม่ต้องซื้ออาหารเพื่อการบริโภค (กลุ่มที่ไม่ต้องซื้อ=0)

หนี้สินและแหล่งเงินกู้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการกู้ยืมเงิน คิดเป็นร้อยละ 80
มีหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 91.7 และกลุ่มตัวอย่างมีหนี้สิน 10,001 - 50,000 บาท มากที่สุดคิดเป็น
ร้อยละ 68.3 โดยเหตุผลที่ต้องการกู้ยืมเงิน เพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ มากกว่า
เหตุผลอื่น คิดเป็นร้อยละ 31.8 รองลงมา กู้ เพื่อใช้จ่ายภายในครอบครัว ร้อยละ 30.3 เพื่อ
การศึกษานูต ร้อยละ 21.2 และต้องการกู้เงิน เพื่อชำระหนี้สินน้อยที่สุด ร้อยละ 15.2 ของเหตุผลใน
การกู้เงินอื่น ๆ

แหล่งกู้ยืมเงินของสมาชิกส่วนใหญ่จะกู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้าน มากกว่าแหล่งอื่น
คิดเป็นร้อยละ 35.9 รองลงมา จะกู้ยืมเงินจาก ญาติพี่น้อง ร้อยละ 25 กู้ยืมเงินจากสหกรณ์
หรือ กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน ร้อยละ 20.3 แหล่งกู้ยืมเงินนอกระบบ ร้อยละ 10.9 และแหล่งเงินกู้
ที่สมาชิกจะกู้ยืมน้อยที่สุดคือ ธนาคารพาณิชย์ คิดเป็นร้อยละ 4.7

5.2 ระดับของการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน

การศึกษาข้อมูลจากแบบสอบถามสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เกี่ยวกับการปฏิบัติตามแนวทาง
เศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวม ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า สมาชิก
วิสาหกิจชุมชน ตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีการปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจ
พอเพียงอยู่ระดับน้อย โดยมีการแสวงหาความรู้ในการประกอบอาชีพ มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติตาม
มากที่สุด รองลงมาเป็นการลดต้นทุนการผลิต การทำเกษตรแบบผสมผสาน การปฏิบัติในเรื่อง
การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินและระบบนิเวศวิทยาในระดับปานกลาง โดยมีการจัดพื้นที่ให้มี
แหล่งน้ำเพียงพอตลอดทั้งปี การรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ และการแสวงหาทรัพยากรการผลิต
อย่างพอเพียง น้อย

5.3 การพัฒนารูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชน

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชน โดยวิเคราะห์ประมวลผล และการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยข้อมูลจากการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน การวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง ได้ผลโดยสรุป ดังนี้

5.3.1 สรุปผลการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของชุมชน สูการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ข้อมูลจากการระดมความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วม ทุกภาคส่วนได้กำหนดแนวทาง ในการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนร่วมกัน ผลการวิเคราะห์ SWOT ตำบลนาหนองทุ่ม สูการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า

1) จุดแข็ง (Strengths)

1.1) มีธรรมชาติที่สวยงามเป็นแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ พืชพันธุ์ท้องถิ่น, ตลาดชุมชน, ตลาดริมทาง, ถ้ำพญานาคราช, ไร่ข้าวไร่, บ้านดิน, น้ำตกพลาญทอง, ถ้ำเกล็ดแก้ว, ถ้ำลายแทง, ศูนย์วิจัยกัญชยาป่าไม้, ศูนย์ดับไฟป่า, สถานีวนวิจัยดงลาน, อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน, ศูนย์เรียนรู้ ด้านการเกษตร, ป่าชุมชนบ้านหนองจาน, ป่าชุมชนชำผักหวาน

1.2) ชาวบ้านยังมีวิถีชีวิตดั้งเดิมแบบชนบทและมีความร่วมมือในระดับสูง

2) จุดอ่อน (Weaknesses)

2.1) แหล่งท่องเที่ยวในตำบลนาหนองทุ่มยังได้รับบริการพัฒนาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และขาดความพร้อมด้านอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกทาง

2.2) ถนน/เส้นทางที่เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวขาดการพัฒนา ถนนส่วนใหญ่ยังเป็นถนนดิน/ลูกรังทำให้การเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวไม่สะดวก

2.3) อบต.นาหนองทุ่ม ไม่มีการกำหนดเป้าหมาย แผนปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาผู้นำและขาด การส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพ

2.4) กลุ่มอาชีพที่มีการรวมกลุ่มในปัจจุบันขาดความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวและการ บริหารจัดการกลุ่มอาชีพ ไม่มีการจดบันทึกและรวบรวมข้อมูลด้านการเงินและบัญชีปฏิบัติอย่างเป็น ระบบ ขาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อต่อยอดจากการท่องเที่ยว เช่น ของที่ระลึกจากทรัพยากรหรือวัตถุดิบ ในชุมชนที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน

3) โอกาสในการพัฒนา (Opportunities)

3.1) มีหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวสนับสนุน อาทิ อบต.นาหนองทุ่ม ให้การสนับสนุน กิจกรรม พัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว เช่น ไฟฟ้าสว่างภายในและรอบบริเวณถ้ำพญานาคราช และ สนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ รวมทั้งสำนักงานเกษตรอำเภอชุมแพ และอุทยาน แห่งชาติภูผาม่าน

3.2) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้รับความนิยม/สนใจจากนักท่องเที่ยวสูง

4) อุปสรรค (Threats)

4.1) ขาดการตัดสินใจเด็ดขาดของอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน เนื่องจากพื้นที่แหล่ง ท่องเที่ยวส่วนหนึ่งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ทำให้ชาวบ้านไม่สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ และพัฒนาได้เต็มที่เพราะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

4.2) มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวน้อย ทำให้มีรายได้เพิ่มไม่เพียงพอ

5) จุดอ่อนที่มีโอกาสในการพัฒนา มีดังนี้

5.1) พัฒนาผลิตภัณฑ์และการผลิตของวิสาหกิจชุมชนที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของตำบลนาหนองทุ่ม เพื่อเป็นของที่ระลึกจากการท่องเที่ยว และพัฒนารูปแบบอาหารพื้นบ้านของตำบลนาหนองทุ่มที่มีลักษณะเด่น เช่น ข้าวเหนียวโร้ ผักหวาน ลำไยและผลไม้อื่น ๆ เพื่อสร้างลักษณะเด่นให้กับแหล่งท่องเที่ยวในการพัฒนาการท่องเที่ยวสัมผัสวัฒนธรรม (Home stay)

5.2) จัดระบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้านให้กับเยาวชนในท้องถิ่น รวมทั้งการจัดอบรมภาคเอกชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5.3) พัฒนาความรู้ในการจัดการกลุ่มอาชีพ การจัดโครงสร้างองค์กร การบันทึกบัญชี การจัดสรรรายได้และเงินปันผล เพื่อให้การรวมกลุ่มอาชีพมีความเข้มแข็ง และสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

6) จุดแข็งที่ควรส่งเสริมและพัฒนา ที่จะส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ต่อชุมชน มีดังนี้

6.1) ชาวบ้านมีความสามัคคี และความร่วมมือกันสูง เป็นจุดเด่นที่จะทำให้อะไรก็ตามที่มีการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแล้ว จะส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้น

6.2) การที่ตำบลนาหนองทุ่มมีแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งจัดควรจัดเส้นทางท่องเที่ยวที่น่าสนใจ แผนผัง 4-1 เส้นทางท่องเที่ยวตำบลนาหนองทุ่ม

5.4.2 ผลการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของคนในชุมชนตำบลนาหนองทุ่ม ซึ่งได้ กลุ่มอาชีพที่ดำเนินการในปัจจุบันและได้จดทะเบียนกับทางราชการ จำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านโนนชาด กลุ่มเย็บผ้าสตรีบ้านชำผักหนาม กลุ่มวิถกม กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพและกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งจากการลงพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ได้ผลการประเมินศักยภาพกลุ่มอาชีพด้วยการจัดประชุมกลุ่ม (Focus group) ได้ทราบระดับความเข้มแข็งและผลลัพธ์ของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน สามารถวางแผนพัฒนาได้ตามความพร้อมของแต่ละวิสาหกิจชุมชน พบว่า วิสาหกิจชุมชนทั้ง 5 กลุ่มจะเห็นได้ว่าแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะมีแนวทางการวางแผน การดำเนินงาน และการบริหารจัดการกลุ่มที่คล้ายแต่แตกต่างกันในบางเรื่อง ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้เครื่องมือ Cause and Effect Diagrams ช่วยในการวิเคราะห์ พบว่า กลุ่มอาชีพที่ดำเนินการในปัจจุบันมีศักยภาพค่อนข้างต่ำ อยู่ในช่วงต้องปรับปรุงถึงปานกลางโดย มีปัญหาด้านการจัดการ การผลิต การเงินและบัญชี รวมทั้งด้านการตลาด และการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวแบบพึ่งพาทุนภายนอก

5.4.3 แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสม

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากจุดอ่อนจุดแข็งโอกาสและอุปสรรค และศักยภาพของกลุ่มอาชีพ โดยการจัดประชุมเวทีประชาคมโดยมีเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อให้กิจกรรมดังกล่าวสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้ จากจุดอ่อนที่ควรพัฒนาและจุดแข็งที่ควรส่งเสริมสนับสนุน ของการดำเนิน

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน จึงต้องมีพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้แผนพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

1) แผนพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจากดำเนินการรวบรวมข้อมูลแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน จึงขอนำเสนอแผนและโครงการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชน ตำบลนาหนองทุ่มเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังรายละเอียดแผนพัฒนาและโครงการ ดังนี้

วิสัยทัศน์องค์กรรวมของชุมชน “เป็นชุมชนแห่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน”

แผนงาน : แผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

โครงการ : (1) ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์

(2) อบรมความรู้ด้านการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพ

(3) อบรมความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวและบริหารจัดการที่พักแรมแบบ

สัมผัสวัฒนธรรมชนบท(Home stay)

(4) พัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว

(5) พัฒนาการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว

5.5 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรมีการส่งเสริมให้องค์กรท้องถิ่น โดยเฉพาะ อบต. และสถาบันการศึกษาทุกระดับเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยจัดการศึกษาให้เชื่อมโยงกับสภาพปัญหา และความต้องการของกลุ่มอาชีพ

2. ควรนำข้อค้นพบที่เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนากลุ่มอาชีพที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นบทเรียนในการพัฒนาคุณภาพของเครือข่ายกลุ่มอาชีพอย่างต่อเนื่อง

5.6 ข้อเสนอแนะในครั้งต่อไป

1. ควรมีการส่งเสริมให้กลุ่มอาชีพที่พัฒนา สร้างเครือข่าย เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้วิสาหกิจชุมชน

2. ควรมีการศึกษาเจาะลึกในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพที่มีความเข้มแข็ง เพื่อพัฒนาให้เป็นอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไป

บรรณานุกรม

- สำนักพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร. กลุ่มงานพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (Online) Available [www.http//www. doae.go.th](http://www.doae.go.th).ค้นเมื่อ [2551 , มิถุนายน 18]
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2550). ข้อมูลกลุ่มอาชีพ จังหวัดลำปาง. (Online) Available [www.http//www.thaitambon.com](http://www.thaitambon.com).ค้นเมื่อ [2551 , มิถุนายน 18]
- สำนักงานจังหวัดขอนแก่น. (2550). ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดขอนแก่น. (Online) Available: [www.http//www.geocities.ac.th](http://www.geocities.ac.th). ค้นเมื่อ [2551 , มิถุนายน 18]
- ทรงชัย ดิยานนท์, การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง,วิทยานิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ : 2542
- มนูญ สอนเกิด, เศรษฐกิจพอเพียง กับ วิสาหกิจชุมชน ความต่างที่ทับซ้อนและ ต่อเนื่องเพื่อความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก (Online) Available [www.http//www. cdd.go.th](http://www.cdd.go.th).ค้นเมื่อ [2552 , กันยายน 16]
- ธนาวุฒิ ชนะคช.(2535). ปัจจัยที่สนับสนุนต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพทอผ้าด้วยกี่ กระจุก ในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาสังคมวิทยาการ พัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บัญญัติ อ่อนคำ.(2536). กระบวนการปรับปรุงและพัฒนากลุ่ม/องค์กรประชาชน. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รายการอ้างอิง
- บุญทวรรณ วิงวอน. และคณะ. (2548). การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มผู้ผลิตภายใต้ โครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ร่วมกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2543). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. สำนักงานสนับสนุนการ วิจัย (สกว).
- อภิชัย พันธเสน. (2545). การจัดการธุรกิจชุมชน. เอกสารชุดของสำนักงานมาตรฐานการศึกษา สถาบันราชภัฏกระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย
- ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ.(2543). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อาภรณ์รัตน์ สารทัศนันทน์และคณะ. (2548). รายงานการวิจัยการศึกษาแนวทางการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งทุนท้องถิ่นในจังหวัดเลย. เลย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- อรุณรัตน์ ยะอนันต์.(2547). พัฒนาการของกลุ่มอาชีพในชนบท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาชนอกระบบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุดมศักดิ์ วงศ์พันธ์.(2541). ศักยภาพของชุมชนในการพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจ วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.(2544). โครงการศึกษาวิจัยรูปแบบและวิธีการพัฒนา

-
- ขีดความสามารถขององค์กรชุมชน.กรุงเทพมหานคร: เอกสารทางวิชาการ สดร.
09/2544.
- อภิชัย พันธเสน.(2545)การวิเคราะห์อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมตามแนวพระราชดำริ
เศรษฐกิจพอเพียง, กรุงเทพฯ
- อรวรรณ สุทธิพิทักษ์.(2546) กลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการจัดการธุรกิจชุมชน : ศึกษากรณีธุรกิจ
กะลาของตำบล ชัยบุรี อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง,พัทลุง
- Mayer, A. C. (1966). The Significance of Quasi-Groups in the Study of Complex
Societies. In The Social Anthropology of Complex Societies. ASA Monograph.
No.4, Michael Banton (ed), New York : Praeger.
- Stufflebeam, D. L. and Shinkfield, A. J. (1985). Systematic Evaluation. Boston: Kluwer
Highoff Publishing.

ภาคผนวกที่ ก
แบบสอบถามและคุณภาพแบบสอบถาม
ระดับปฏิบัติการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงวิสาหกิจชุมชน
ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ
จังหวัดขอนแก่น

แบบสอบถาม

การศึกษาเรื่อง

องค์ทางเศรษฐศาสตร์เพื่อวิเคราะห์ผลจากการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในระดับชุมชน กรณีศึกษา : กลุ่ม
ตำบล นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น

ที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

จง ทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ตรงกับคำตอบของท่าน

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุ

() 20-30 ปี

() 31-40 ปี

() 51-60 ปี

() 61 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพการสมรส

() โสด

() สมรส

() หย่า/หม้าย

4. ระดับการศึกษา

() ไม่ได้เรียน

() ประถมศึกษา(ป.1-ป.6)

() มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3)

() มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6)

() ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

() อนุปริญญา หรือเทียบเท่า

() ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า

() สูงกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

5. จำนวนสมาชิกในครอบครัว

() 1-3 คน

() 4-6 คน

() 7-10 คน

() 11 คนขึ้นไป

6. จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ต้องอุปการะเลี้ยงดู เช่น (เด็ก คนชรา คนพิการ และผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ)

() 1-3 คน

() 4-6 คน

() 7-10 คน

() 11 คนขึ้นไป

7. จำนวนสมาชิกที่สามารถช่วยเป็นแรงงานในการทำงานในครอบครัวของท่าน

() 1-3 คน

() 4-6 คน

() 7-10 คน

() 11 คนขึ้นไป

8. อาชีพในปัจจุบัน (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

() ทำนา ทำสวน ทำไร่ (กสิกรรม)

() เลี้ยงสัตว์

() ประมง

() อุตสาหกรรมในครัวเรือน

() ค้าขาย

() รับราชการ

() อื่นๆ (ระบุ).....

9. ครอบครัวของท่านมีรายได้จากอาชีพหลักคิดเป็นตัวเงินเดือนละประมาณบาท

10. อาชีพเสริมของท่าน คือ (เลือกตอบได้หลายข้อ)

() ทำนา ทำสวน ทำไร่ (กสิกรรม)

() เลี้ยงสัตว์

() ประมง

() อุตสาหกรรมในครัวเรือน

() ค้าขาย

() รับจ้างทั่วไปนอกจังหวัด

() รับจ้างทั่วไปในจังหวัด

() บุตรหลานช่วยเหลือ

- () อื่นๆ (ระบุ).....
11. ครอบครัวของท่านมีรายได้จากอาชีพเสริมคิดเป็นตัวเงิน เดือนละประมาณบาท
12. ครอบครัวของท่านมีฐานะการเงิน
- () ดีมาก () ดี
- () ปานกลาง () ยากจน
13. รายได้ของครอบครัวท่านเพียงพอสำหรับใช้ตลอดเดือนหรือไม่
- () พอใช้ทุกเดือน () บางเดือนพอ บางเดือนไม่พอใช้
- () ไม่พอใช้เกือบทุกเดือนเป็นส่วนใหญ่ () ไม่พอใช้ทุกเดือน
14. ครอบครัวของท่านมีค่าใช้จ่ายประจำวันในการซื้ออาหารเพื่อบริโภคในครอบครัวอย่างไร
- () ไม่ต้องซื้อ (ผลิตเองได้)
- () ซื้อเป็นส่วนน้อย (ส่วนใหญ่ผลิตได้เอง ซื้อเฉพาะส่วนที่ผลิตไม่ได้)
- () ซื้อเป็นส่วนใหญ่ (ผลิตได้น้อย ต้องซื้อเป็นส่วนใหญ่)
- () ซื้อทุกอย่าง
- () อื่นๆ (ระบุ).....
15. ครอบครัวของท่านมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการดำรงชีพเดือนละเท่าใด
- ค่าน้ำ บาท
 - ค่าไฟ บาท
 - ค่าโทรศัพท์ บาท
 - ค่าอาหาร บาท
 - ค่าเครื่องดื่ม บาท
 - ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด บาท
 - อื่นๆ (ระบุ) บาท
16. ครอบครัวของท่านมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเดือนละเท่าใด
- ค่าเช่าที่ดิน/ร้าน บาท
 - ค่าปุ๋ย บาท
 - ค่ายาฆ่าแมลง/ศัตรูพืช บาท
 - ค่าจ้างแรงงาน บาท
 - ค่าเช่าอุปกรณ์ บาท
 - อื่นๆ (ระบุ) บาท
17. ท่านมีความต้องการที่จะกู้ยืมเงินหรือไม่
- () ต้องการ () ไม่ต้องการ
18. ปัจจุบันท่านมีหนี้สินหรือไม่
- () มี () ไม่มี
- จำนวนหนี้สินในปัจจุบัน.....

19. เหตุผลหลักในการกู้ยืมเงิน (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () ใช้จ่ายภายในครอบครัว () ชำระหนี้
- () เพื่อการศึกษาบุตร () เป็นทุนในการประกอบอาชีพ
- () อื่นๆ

20. ในรอบ 1 ปี ท่านได้กู้ยืมเงินจำนวนกี่ครั้ง

- () 1 ครั้ง () 2 ครั้ง
- () 3 ครั้ง () 4 ครั้ง
- () มากกว่า 4 ครั้ง (ระบุจำนวน).....

21. แหล่งกู้ยืมเงิน (กรณีที่มีหนี้สิน) เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

- () ญาติพี่น้อง () แหล่งกู้เงินนอกระบบ
- () ธนาคารพาณิชย์ () สหกรณ์ หรือ กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน
- () กองทุนหมู่บ้าน () อื่นๆ

ที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

แจ้ง กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านปฏิบัติ รวมทั้งระดับของการปฏิบัติมาก ปานกลาง น้อย เพียงช่องเดียว

กิจกรรม	ปฏิบัติ			ไม่ได้ปฏิบัติ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
ท่านได้รับการสนับสนุนเงินทุนในการผลิต				
ท่านได้ขอรับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์/พันธุ์พืชในการผลิต				
ท่านได้ขอรับการสนับสนุนพันธุ์สัตว์ในการเลี้ยงสัตว์				
ท่านได้ทำการเกษตรแบบผสมผสาน เช่น ปลูกข้าว พืชไร่ ผลไม้ และเลี้ยงในสวน ไร่นา ของท่าน				
ท่านปลูกพืชมากกว่าหนึ่งอย่าง เพื่อให้มีผลผลิต ทนย่อยออกตลอดทั้งปี				
ท่านเลี้ยงสัตว์น้ำและสัตว์บกให้เหมาะสมกับแรงงานในครอบครัวของท่านพื้นที่ที่มี				
ท่านได้จัดพื้นที่ดินให้มีแหล่งน้ำเพียงพอในการผลิต				
ท่านจัดเตรียมพื้นที่ดิน ให้สามารถจัดหาแหล่งน้ำจากภายนอกมาเติมให้เพียงพอในการผลิต				
ท่านทำการเกษตรโดยการรักษาความอุดมสมบูรณ์ ของดินและระบบนิเวศวิทยา โดยการงดใช้สารเคมี				
ท่านลดต้นทุนการเกษตรโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมี หรือ สารเคมีควบคุมวัชพืชและแมลงศัตรูพืช				
ท่านลดต้นทุนการผลิตในการเลี้ยงสัตว์ โดยใช้ ผลผลิตในสวน/ ไร่/ นา เป็นอาหารสัตว์ แทนการซื้อ อาหารสำเร็จรูป				
ท่านลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตร โดยใช้แรงงานคนและสัตว์แทนเครื่องจักร				
ท่านลดต้นทุนทางการเกษตร โดยใช้แรงงานคนในครอบครัวไม่ได้จ้างงานจากภายนอก				
ท่านได้รับคำปรึกษาแนะนำ การประกอบอาชีพ ทางการเกษตรจาก				

วิชาการหรือหน่วยงานต่างๆ				
ท่านศึกษาค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติมในการประกอบอาชีพด้วยตัวท่านเอง				
ท่านมีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มออมทรัพย์				
ท่านมีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อต่อรอง การขายผลผลิตกับ ตลาด				

ท่านสามารถดำรงชีวิตอย่างพอเพียงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้หรือไม่
ได้ เพราะ

.....

.....

.....

ไม่ได้ เพราะ

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

ภาคผนวก ก-1
คุณภาพของแบบสอบถาม

ตารางที่ 2-2

คุณภาพของแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

การปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	ความน่า เชื่อถือ	ความเชื่อมั่น ภายในข้อ	จำนวนที่ใช้ วิเคราะห์ (ข้อ)
ความเที่ยงรวมเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงทุกข้อ (17 ข้อ) = 0.833			40
22. ท่านได้รับการสนับสนุนเงินทุนในการผลิต	0.318	0.830	40
23. ท่านได้ขอรับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์/พันธุ์พืช ในการผลิต	0.452	0.824	
24. ท่านได้ขอรับการสนับสนุนพันธุ์สัตว์ ในการเลี้ยงสัตว์	0.448	0.824	
25. ท่านได้ทำการเกษตรแบบผสมผสาน เช่น ปลูกข้าว พืชไร่ ผลไม้ และเลี้ยงสัตว์ในสวน ไร่นาของท่าน	0.401	0.828	
26. ท่านปลูกพืชมากกว่าหนึ่งอย่างเพื่อให้มีผลผลิต ทยอยออกตลอดทั้งปี	0.420	0.825	
27. ท่านเลี้ยงสัตว์น้ำและสัตว์บกให้เหมาะสมกับ แรงงานในครอบครัวของท่านและพื้นที่ที่มี	0.670	0.808	
28. ท่านได้จัดพื้นที่ดินให้มีแหล่งน้ำเพียงพอ ในการผลิต	0.443	0.824	
29. ท่านจัดเตรียมพื้นที่ดินให้สามารถจัดหา แหล่งน้ำจากภายนอกมาเติมให้เพียงพอ ในการผลิต	0.565	0.819	
30. ท่านทำการเกษตรโดยการรักษา ความอุดมสมบูรณ์ของดินและระบบนิเวศวิทยา โดยการงดใช้สารเคมี	0.382	0.827	
31. ท่านลดต้นทุนการเกษตรโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมี หรือ สารเคมีควบคุมวัชพืชและแมลงศัตรูพืช	0.448	0.824	

ตารางตารางที่ 2-2 (ต่อ)

คุณภาพของแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

การปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	ค่าอำนาจ จำแนก	ค่าความเชื่อมั่น รวมข้อ	จำนวนที่ใช้ วิเคราะห์ (คน)
32. ท่านลดต้นทุนการผลิตในการเลี้ยงสัตว์ โดยใช้ผลผลิตในสวน/ไร่/นา เป็นอาหารสัตว์ แทนการซื้ออาหารสำเร็จรูป	0.389	0.827	40
33. ท่านลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตร โดยใช้แรงงานคนและสัตว์แทนเครื่องจักร	0.370	0.828	
34. ท่านลดต้นทุนทางการเกษตร โดยใช้ แรงงานคนในครอบครัวไม่ได้จ้างแรงงาน จากภายนอก	0.476	0.822	
35. ท่านได้รับคำปรึกษาแนะนำ การประกอบ อาชีพทางการเกษตรจากนักวิชาการหรือหน่วยงาน ต่าง ๆ	0.516	0.822	
36. ท่านศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ในการประกอบอาชีพด้วยตัวท่านเอง	0.423	0.825	
37. ท่านมีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มออมทรัพย์	0.382	0.827	
38. ท่านมีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อต่อรองการขายผลผลิตกับระบบตลาด	0.407	0.828	

ภาคผนวกที่ ข
แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน
ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ
จังหวัดขอนแก่น

วันที่ประเมิน..2 เม.ย 2553.....ผู้ประเมิน.....อัครชัย สระสูงเนิน.....

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
ส่วนที่ 1 การประเมินกระบวนการ				
1. ทิศทางวิสาหกิจชุมชน				
1.1 การบริหารองค์กร				
1.1.1 การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเป้าหมายและทิศทาง			✓	ไม่มีเป็นลายลักษณ์อักษร
2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดเป้าหมายและทิศทาง			✓	มีสมาชิกเพียงบางส่วน
1.1.2 การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรและการแบ่งหน้าที่	✓			แบ่งงานตามความถนัด
2) การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ		✓		ใช้ระเบียบร่วมกับสหกรณ์
3) จัดบันทึกการเงินบัญชี		✓		มีการบันทึกรายรับ - รายจ่าย
4) การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก		✓		ประชุมชี้แจงตามสมุดบัญชี
1.1.3 การบริหารจัดการทุนและผลประโยชน์				
1) การบริหารจัดการทุน	✓			นำมาลงทุนซื้อวัสดุ
2) การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก		✓		จัดสรรตามผลผลิต
1.1.4 การทบทวนผลการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				
1) การทบทวนผลการดำเนินการ		✓		ประชุมสรุปปีละครั้ง
2) การนำปัญหาในการดำเนินการไปแก้ไขปรับปรุง		✓		แก้ไขบางประเด็น
1.2 ความรับผิดชอบต่อชุมชน				
1) การดำเนินการอย่างมีจริยธรรม การกำหนดเป้าหมายด้านจริยธรรม			✓	ไม่มีการกำหนดที่ชัดเจน
2) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ในด้านใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม		✓		
3) การให้การสนับสนุนต่อชุมชน ในด้านการป่าเพื่อประโยชน์การบริจาคมเพื่อสาธารณะ			✓	ยังไม่มีดำเนินการ
4) การจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน			✓	ยังไม่มีดำเนินการ
2. การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
2.1 กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนการดำเนินงาน				

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2.1.1 กระบวนการจัดทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
1) การเก็บรวบรวมข้อมูล			✓	ผลิตสินค้าตาม order ยังไม่มีแผนชัดเจน
2) การวิเคราะห์ข้อมูล			✓	ผลิตสินค้าตาม order ยังไม่มีแผนชัดเจน
3) การทำแผนแบบมีส่วนร่วม			✓	ผลิตสินค้าตาม order ยังไม่มีแผนชัดเจน
2.1.2 เป้าหมายของแผน				
1) การกำหนดเป้าหมายของแผน เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ			✓	ผลิตสินค้าตาม order
2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการและการถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ				
1) การจัดทำแผนปฏิบัติงาน			✓	ผลิตสินค้าตาม order
2) การถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง			✓	ผลิตสินค้าตาม order
3) การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้			✓	ผลิตสินค้าตาม order
4) การควบคุมแผนและการปรับแผน			✓	ผลิตสินค้าตาม order
5) การคาดการณ์ความสำเร็จของแผน			✓	ผลิตสินค้าตาม order
3 การบริหารตลาด				
1) การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย		✓		ขายตามงานแสดงสินค้าต่างๆ
2) การติดตามข้อมูล ความต้องการของลูกค้าและตลาด		✓		สอบถามลูกค้าที่มาซื้อ
4 การจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร				
4.1 การจัดการความรู้				
1) การรวบรวม ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น			✓	เป็นเพียงการนำเศษผ้ามาเย็บต่อกัน ไม่มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้
2) การแสวงหาความรู้ใหม่			✓	เป็นเพียงการนำเศษผ้ามาเย็บต่อกัน ไม่มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้
3) การขยายออกภูมิปัญญาท้องถิ่น			✓	เป็นเพียงการนำเศษผ้ามาเย็บต่อกัน ไม่มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้
4.2 ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล				

1) ระบบการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน			✓	
2) การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่ายและบุคคลภายนอก		✓		มีการสื่อสารบ้างตามข่าวสารที่มี
5. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก		✓		มีการกำหนด แต่ไม่ได้บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2) การพัฒนาผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน		✓		มีการศึกษาคูงานบ้าง
3) การสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจและแรงจูงใจ			✓	ใครผลิตมากได้มาก ผลิตน้อยได้น้อย
4) การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก		✓		ดูตามผลงานแต่ละวัน
6. กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ				
1) การบริหารให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน	✓			เชื่อมโยงกับสหกรณ์
2) ผลิตภัณฑ์ และระบบที่ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ (การจัดการสินค้าและบริการ)		✓		มีระบบชั้นตอนดี
3) การควบคุมระบบงาน ป้องกันความผิดพลาดในระบบงาน ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง			✓	ยังไม่มีระบบการควบคุม เน้นผลิตรายวัน
ส่วนที่ 2 การประเมินผลลัพธ์				
7. ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน				
7.1 ด้านประสิทธิผลตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน			✓	
1) ลดรายจ่าย		✓		ทั้งวัตถุดิบภายนอก
2) เพิ่มรายได้		✓		จำหน่ายสร้างรายได้
3) มีคุณภาพชีวิตดี พึ่งตนเองได้		✓		ทั้งวัตถุดิบภายนอก
7.2 ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ				
1) คุณภาพความปลอดภัย	✓			ไม่เป็นอันตราย
2) การสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการ		✓		ควรมีการพัฒนาสาย หรือบรรจุภัณฑ์
7.3 ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน			✓	
1) ลดต้นทุน				ทั้งวัตถุดิบภายนอก
2) มีคุณภาพของระบบงาน (ลดการสูญเสีย สูญเปล่า)		✓		ใช้เศษผ้าในการตัดเย็บ

7.4 ด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชน				
1) ความสำเร็จของแผน และกิจกรรม		✓		
2) ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากวิสาหกิจชุมชน		✓		
3) การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก		✓		
4) ความพึงพอใจของสมาชิก		✓		

คะแนน ผลการประเมินศักยภาพกลุ่มอาชีพ สตรีสหกรณ์

	ระดับดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	รวม
จำนวนข้อ	4	23	22	49
ค่าคะแนน	3	2	1	6
คะแนนรวม	12	46	22	66
ผลลัพธ์ศักยภาพ	$80 / 49 = 1.63 =$ ต้องปรับปรุง			

แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ผู้ประเมิน)

วิสาหกิจชุมชน.....กลุ่มเย็บผ้าสตรีบ้านชำผักหนาม.....วันที่ประเมิน.....2 เม.ย. 2553.....ผู้ประเมิน.....นางสาวตรี ศรีมงคล.....

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
ส่วนที่ 1 การประเมินกระบวนการ				
1. ทิศทางวิสาหกิจชุมชน				
1.1 การบริหารองค์กร				
1.1.1 การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเป้าหมายและทิศทาง			✓	มีการกำหนดเป้าหมายไว้ แต่ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร
2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดเป้าหมายและทิศทาง			✓	มีการประชุมกลุ่ม 3 เดือนต่อครั้งตามสถานการณ์และตามที่แต่ละหน่วยงานจะเรียกประชุม
1.1.2 การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรและการแบ่งหน้าที่			✓	มีโครงสร้างแต่ไม่ได้แบ่งหน้าที่หรือไม่ได้บันทึก
2) การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ			✓	ไม่มีระเบียบ ข้อบังคับ (ทำงานตามความสามารถ)
3) จัดบันทึกการเงินบัญชี			✓	ไม่มีการจัดบันทึกการเงิน / บัญชี
4) การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก			✓	มีการแจ้งให้สมาชิกทราบบางเป็นบางครั้ง
1.1.3 การบริหารจัดการทุนและผลประโยชน์				
1) การบริหารจัดการทุน			✓	ไม่มีแนวทางในการบริหารจัดการทุน(ไม่รู้จะของงบประมาณจากไหน)
2) การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก	✓			รายได้และผลประโยชน์ขึ้นอยู่กับความขยันและความสามารถของสมาชิก โดยประชาชนจะเหมาซื้อเสื้อผ้าจากสมาชิก
1.1.4 การชูปทานผลการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				

1) การทบทวนผลการดำเนินการ			✓	
2) การนำปัญหาในการดำเนินการไปแก้ไขปรับปรุง			✓	
1.2 ความรับผิดชอบต่อชุมชน				
1) การดำเนินการอย่างมีจริยธรรม การกำหนดเป้าหมายด้านจริยธรรม	✓			
2) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ในด้านใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม	✓			นำวัสดุต่างๆหรือจากการนำเข้ามาแปรรูปอย่างอื่น เช่นพรมเช็ดเท้า
3) การให้การสนับสนุนต่อชุมชน ในด้านการบำเพ็ญประโยชน์การบริจาคเพื่อสาธารณะ			✓	ไม่มี
4) การจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน			✓	ไม่มี
2. การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
2.1 กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนการดำเนินงาน				

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2.1.1 กระบวนการจัดทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
1) การเก็บรวบรวมข้อมูล			✓	
2) การวิเคราะห์ข้อมูล			✓	
3) การทำแผนแบบมีส่วนร่วม			✓	
2.1.2 เป้าหมายของแผน				
1) การกำหนดเป้าหมายของแผน เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ			✓	
2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการและการถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ				
1) การจัดทำแผนปฏิบัติงาน			✓	
2) การถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง			✓	
3) การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้			✓	
4) การควบคุมแผนและการปรับแผน			✓	
5) การคาดการณ์ความสำเร็จของแผน			✓	
3. การบริหารตลาด				

1) การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย	✓			การผลิต ทาง โรงงานจะเป็นผู้กำหนด
2) การติดตามข้อมูล ความต้องการของลูกค้าและตลาด	✓			การผลิต ทาง โรงงานจะเป็นผู้กำหนด
4. การจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร				
4.1 การจัดการความรู้				
1) การรวบรวม ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น			✓	
2) การแสวงหาความรู้ใหม่			✓	
3) การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น			✓	
4.2 ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล				
1) ระบบการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน			✓	
2) การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่ายฯ และบุคคลภายนอก			✓	
5. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก			✓	

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2) การพัฒนาผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน			✓	ไม่มีการดำเนินการร่วมกัน
3) การสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจและแรงจูงใจ			✓	ไม่มีการดำเนินการร่วมกัน
4) การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก			✓	ไม่มีการดำเนินการร่วมกัน
6. กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ				
1) การบริหารให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน			✓	
2) ผลิตภัณฑ์ และระบบที่ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ (การจัดการสินค้าและบริการ)			✓	
3) การควบคุมระบบงาน ป้องกันความผิดพลาดในระบบงาน ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง			✓	
ส่วนที่ 2 การประเมินผลลัพธ์				
7. ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน				
7.1 ด้านประสิทธิผลตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน				

1) ลดรายจ่าย			✓	
2) เพิ่มรายได้	✓			
3) มีคุณภาพชีวิตดี พึ่งตนเองได้	✓			
7.2 ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ				
1) คุณภาพความปลอดภัย			✓	
2) การสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการ			✓	
7.3 ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน				
1) ลดต้นทุน			✓	
2) มีคุณภาพของระบบงาน (ลดการสูญเสีย สูญเปล่า)			✓	
7.4 ด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชน				
1) ความสำเร็จของแผน และกิจกรรม			✓	
2) ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากวิสาหกิจชุมชน		✓		
3) การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก			✓	
4) ความพึงพอใจของสมาชิก	✓			

ผลการประเมินศักยภาพกลุ่มอาชีพ เย็บผ้า

	ระดับดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	รวม
จำนวนข้อ	8	2	38	49
ค่าคะแนน	3	2	1	6
คะแนนรวม	24	4	38	66
ผลลัพธ์ศักยภาพ	$66 / 49 = 1.35 =$ ต้องปรับปรุง			

แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ผู้ประเมิน)

วิสาหกิจชุมชน.....กลุ่มวิถัฒม.....วันที่ประเมิน....2 เมษายน 2553.....ผู้ประเมิน.....นางสาวอภิฏญญา ธิปเทศ.....

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
ส่วนที่ 1 การประเมินกระบวนการ				
1. ทิศทางวิสาหกิจชุมชน				
1.1 การบริหารองค์กร				
1.1.1 การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเป้าหมายและทิศทาง			✓	เป้าหมาย และทิศทางขึ้นอยู่กับบริษัท
2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดเป้าหมายและทิศทาง			✓	สมาชิกเพียงแต่มีส่วนร่วมในการประชุมเท่านั้น
1.1.2 การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรและการแบ่งหน้าที่		✓		มีการกำหนดโครงสร้าง และแบ่งหน้าที่ชัดเจน
2) การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ		✓		ขึ้นอยู่กับบริษัท
3) จัดบันทึกการเงินบัญชี			✓	เป็นเพียงการจกรายรับ-รายจ่าย -ของแต่ละคนเท่านั้น
4) การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก		✓		-
1.1.3 การบริหารจัดการทุนและผลประโยชน์				
1) การบริหารจัดการทุน				
2) การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก		✓		
1.1.4 การทบทวนผลการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				
1) การทบทวนผลการดำเนินการ	✓			ประชุมเดือนละ 1ครั้ง จากทางบริษัท
2) การนำปัญหาในการดำเนินการไปแก้ไขปรับปรุง		✓		
1.2 ความรับผิดชอบต่อชุมชน				
1) การดำเนินการอย่างมีจริยธรรม การกำหนดเป้าหมายด้านจริยธรรม	✓			
2) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ในด้านใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม			✓	ไม่ได้สนใจแยกกำจัดขยะทิ้งปะปนไปกับขยะทั่วไป
3) การให้การสนับสนุนต่อชุมชน ในด้านการบำเพ็ญประโยชน์การบริจาคเพื่อสาธารณะ		✓		

4) การจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน		✓		
2. การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
2.1 กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนการดำเนินงาน				

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2.1.1 กระบวนการจัดทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
1) การเก็บรวบรวมข้อมูล			✓	ขึ้นอยู่กับบริษัท
2) การวิเคราะห์ข้อมูล			✓	ขึ้นอยู่กับบริษัท
3) การทำแผนแบบมีส่วนร่วม			✓	ขึ้นอยู่กับบริษัท
2.1.2 เป้าหมายของแผน				
1) การกำหนดเป้าหมายของแผน เจริญปริมาณ และเชิงคุณภาพ			✓	ขึ้นอยู่กับบริษัท
2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการและการถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ				
1) การจัดทำแผนปฏิบัติงาน			✓	ขึ้นอยู่กับบริษัท
2) การถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง			✓	ขึ้นอยู่กับบริษัท
3) การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้			✓	ขึ้นอยู่กับบริษัท
4) การควบคุมแผนและการปรับแผน			✓	ขึ้นอยู่กับบริษัท
5) การคาดการณ์ความสำเร็จของแผน			✓	ขึ้นอยู่กับบริษัท
3. การบริหารตลาด				
1) การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย			✓	ขึ้นอยู่กับบริษัท
2) การติดตามข้อมูล ความต้องการของลูกค้าและตลาด			✓	ขึ้นอยู่กับบริษัท
4. การจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร				
4.1 การจัดการความรู้				
1) การรวบรวม ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น			✓	ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล มีได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นนำมาผสมผสาน
2) การแสวงหาความรู้ใหม่		✓		มีการอบรมฝึกทักษะกับทางบริษัทบ้างบางครั้งคราว
3) การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น			✓	ไม่ได้นำเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเกี่ยวข้อง
4.2 ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล				

1) ระบบการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน			✓	การจัดเก็บข้อมูลไม่ได้ทำเป็นกิจ ทำเป็นบางห้วงคราว
2) การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่ายและบุคคลภายนอก			✓	ไม่มีการประชาสัมพันธ์ใดๆจากคนในกลุ่ม
5. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก		✓		ต้องรอกันกว่าทางบริษัทจะประกาศรับ ซึ่งก็ไม่รู้เมื่อไหร่

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2) การพัฒนาผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน			✓	
3) การสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจและแรงจูงใจ			✓	ไม่มีรายได้พิเศษเพิ่มขึ้น ขึ้นอยู่กับความชำนาญของแต่ละคน
4) การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก		✓		ทำการประเมินผลงานโดยผู้นำกลุ่ม
6. กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ				
1) การบริหารให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน			✓	
2) ผลิตภัณฑ์ และระบบที่ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ (การจัดการสินค้าและบริการ)		✓		
3) การควบคุมระบบงาน ป้องกันความผิดพลาดในระบบงาน ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	✓			ขึ้นอยู่กับทางบริษัท
ส่วนที่ 2 การประเมินผลลัพธ์				
7. ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน				
7.1 ด้านประสิทธิผลตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน				
1) ลดรายจ่าย		✓		
2) เพิ่มรายได้	✓			พึ่งตนเองได้ รายได้ดี แต่คุณภาพสลายตาแย่งต้องใช้แว่นขยายในการทำงาน
3) มีคุณภาพชีวิตดี พึ่งตนเองได้	✓			
7.2 ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ				
1) คุณภาพความปลอดภัย		✓		
2) การสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการ		✓		
7.3 ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน				
1) ลดต้นทุน		✓		

2) มีคุณภาพของระบบงาน (ลดการสูญเสีย สูญเปล่า)		✓		
7.4 ด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชน				
1) ความสำเร็จของแผน และกิจกรรม		✓		
2) ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากวิสาหกิจชุมชน		✓		
3) การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก		✓		
4) ความพึงพอใจของสมาชิก	✓			

ผลการประเมินศักยภาพกลุ่มอาชีพ วิถหม

	ระดับดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	รวม
จำนวนข้อ	6	19	24	49
ค่าคะแนน	3	2	1	6
คะแนนรวม	18	38	24	80
ผลลัพธ์ศักยภาพ	$80 / 49 = 1.63 =$ ต้องปรับปรุง			

แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ผู้ประเมิน)

วิสาหกิจชุมชน.....ปุยอินทรีชีวภาพอัดเม็ด หมู่ 2.....วันที่ประเมิน.....ผู้ประเมิน.....นางลักขณา พิลาทิ.....

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
ส่วนที่ 1 การประเมินกระบวนการ				
1. ทิศทางวิสาหกิจชุมชน				
1.1 การบริหารองค์กร				
1.1.1 การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเป้าหมายและทิศทาง	✓			มีการบันทึกเป้าหมายและทิศทางการดำเนินงานกลุ่ม
2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดเป้าหมายและทิศทาง	✓			เนื่องจากมีการประชุมสมาชิกร่วมกันในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายกลุ่ม
1.1.2 การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรและการแบ่งหน้าที่	✓			แบ่งบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน และทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับ
2) การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ	✓			มีการจัดทำเป็นรูปเล่ม กฎระเบียบ และข้อบังคับกลุ่ม
3) จัดบันทึกการเงินบัญชี	✓			บันทึกบัญชีในสมุดบัญชีทุกครั้ง และเปิดเผยข้อมูลด้วย
4) การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก	✓			แจ้ง /ชี้แจงในวาระการประชุมของกลุ่ม ปีละ 2 ครั้ง
1.1.3 การบริหารจัดการทุนและผลประโยชน์				
1) การบริหารจัดการทุน	✓			โดยแบ่งเป็นค่าแรงงาน และเงินปันผล (คืนหุ้น 20 % กก.30%, ทุน 50%)
2) การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก	✓			มีการกำหนด และวิธีการปันผลที่ชัดเจน คือ ปีละครั้ง
1.1.4 การทบทวนผลการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน				
1) การทบทวนผลการดำเนินการ	✓			โดยการจัดประชุมระหว่างคณะกรรมการแล้วแจ้งให้สมาชิกทราบ
2) การนำปัญหาในการดำเนินการไปแก้ไขปรับปรุง	✓			หมั่นตรวจสอบคุณภาพสินค้าและปรับปรุงให้ดีขึ้นเสมอ
1.2 ความรับผิดชอบต่อชุมชน				
1) การดำเนินการอย่างมีจริยธรรม การกำหนดเป้าหมายด้านจริยธรรม	✓			วัตถุประสงค์และขั้นตอนการผลิตปลอดภัยจากสารพิษ
2) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ในด้านใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม	✓			ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม แต่กลับช่วยให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น

3) การให้การสนับสนุนต่อชุมชน ในด้านการบำเพ็ญประโยชน์การบริจาค เพื่อสาธารณะ			✓	เนื่องจากกลุ่มเห็นว่ามีกำไรน้อย ยังไม่สามารถสนับสนุนชุมชนได้
4) การจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน			✓	ยังไม่เคยดำเนินการ เพราะกำไรกลุ่มน้อย
2. การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
2.1 กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนการดำเนินงาน			✓	

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2.1.1 กระบวนการจัดทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน				
1) การเก็บรวบรวมข้อมูล		✓		
2) การวิเคราะห์ข้อมูล		✓		
3) การทำแผนแบบมีส่วนร่วม		✓		โดยการจัดการประชุมร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่ม
2.1.2 เป้าหมายของแผน				
1) การกำหนดเป้าหมายของแผน เริงปริมาณ และเชิงคุณภาพ		✓		
2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการและการถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ				
1) การจัดทำแผนปฏิบัติงาน		✓		ระบุใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ กับใคร อย่างไร อย่างละเอียด
2) การถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง		✓		โดยการชี้แจง และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
3) การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้		✓		
4) การควบคุมแผนและการปรับแผน		✓		มีการกำหนดผู้รับผิดชอบ และวิธีการควบคุมให้เป็นไปตามแบบแผน
5) การคาดการณ์ความสำเร็จของแผน		✓		โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ และแผนการทำงาน
3. การบริหารตลาด				
1) การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย		✓		ต้องขยายสินค้ากลุ่มให้เป็นที่รู้จักแก่คนต่างตำบล และอำเภอใกล้เคียง
2) การติดตามข้อมูล ความต้องการของลูกค้าและตลาด		✓		สอบถามลูกค้าที่นำสินค้ากลุ่มไปใช้อย่างสม่ำเสมอ
4. การจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร				
4.1 การจัดการความรู้				

1) การรวบรวม ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น		✓		มีการเก็บรวบรวม และติดตามข้อมูล เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์
2) การแสวงหาความรู้ใหม่		✓		
3) การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น		✓		อยู่ระหว่างการนำความรู้ เทคโนโลยีสมัยใหม่ผสมผสานกับภูมิปัญญา
4.2 ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล				
1) ระบบการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน		✓		มีการจัดบันทึกเป็นระยะ
2) การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่ายและบุคคลภายนอก		✓		มีการสื่อสาร และประชาสัมพันธ์แต่ไม่ต่อเนื่อง
5. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน				
1) การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก		✓		มีการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก โดยการระบุดูคุณสมบัติชัดเจน (ในกฎระเบียบกลุ่ม)

ประเด็น	ระดับการประเมินผล			หมายเหตุ/เหตุผล
	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	
2) การพัฒนาผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน		✓		มีการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ทั้งถึง และสอดคล้องกับการพัฒนา กลุ่ม
3) การสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจและแรงจูงใจ		✓		อย่างทั่วถึง และเป็นธรรม สร้างความพึงพอใจแก่สมาชิก
4) การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก		✓		มีการประเมิน และแจ้งผลการประเมิน เพื่อนำไปพัฒนาและ ปรับปรุง
6. กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ				
1) การบริหารให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน			✓	
2) ผลิตภัณฑ์ และระบบที่ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ (การจัดการสินค้าและบริการ)			✓	กำหนดขั้นตอน กระบวนการผลิตสินค้าที่ชัดเจน
3) การควบคุมระบบงาน ป้องกันความผิดพลาดในระบบงาน ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง			✓	
ส่วนที่ 2 การประเมินผลลัพท์				
7. ผลลัพท์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน				
7.1 ด้านประสิทธิผลตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน				
1) ลดรายจ่าย		✓		

2) เพิ่มรายได้		✓		
3) มีคุณภาพชีวิตดี พึ่งตนเองได้		✓		
7.2 ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ				
1) คุณภาพความปลอดภัย		✓		
2) การสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการ		✓		
7.3 ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน				
1) ลดต้นทุน		✓		
2) มีคุณภาพของระบบงาน (ลดการสูญเสีย สูญเปล่า)		✓		
7.4 ด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชน				
1) ความสำเร็จของแผน และกิจกรรม		✓		
2) ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากวิสาหกิจชุมชน		✓		
3) การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก		✓		
4) ความพึงพอใจของสมาชิก	✓			

ผลการประเมินศักยภาพกลุ่มอาชีพ นุ้ยอินทรีชีวภาพ

	ระดับดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	รวม
จำนวนข้อ	13	30	6	72
คะแนน	3	2	1	6
คะแนนรวม	39	60	6	106
ผลลัพธ์ศักยภาพ	$106 / 49 = 2.14 =$ ระดับปานกลาง			

ภาคผนวกที่ ค
รายชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม
ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ
จังหวัดขอนแก่น

ภาคผนวกที่ ค
รายชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม
ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
ตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอชุมแพ
จังหวัดขอนแก่น

**รายชื่อผู้เข้าร่วมในการดำเนินโครงการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชน ตำบลนาหนองทุ่ม
อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น**

ครั้งที่ 1 วันที่ 15 มีนาคม 2553 การชี้แจงชุดโครงการวิจัย ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้นำวิสาหกิจชุมชน
บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรตำบลนาหนองทุ่ม เพื่อการแนะนำโครงการและชี้แจง
วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. นางสมจิตต์ มะสันเที้ย นายก อบต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
2. นายแสงทอง สุวรรณภาพ พัฒนาการชุมชน อบต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
3. นายเสถียร บังजार ผู้ใหญ่บ้าน
4. นายจรัส ดาวสวย ผู้แทน สนง.เกษตรอำเภอชุมแพ จ.ขอนแก่น
5. นายถ้องเกียรติ จันทร์ทอง
6. นายชาติ ฤชาบุตร
7. นายสงกรานต์ พุทธิวงษ์

ครั้งที่ 2 วันที่ 2 เมษายน 2553 เพื่อศึกษาข้อมูลศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน โดยการจัดประชุมกลุ่มเฉพาะ (Focus
Group) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ผู้นำวิสาหกิจชุมชน และสมาชิก ทั้ง 5 กลุ่มอาชีพ ดังนี้

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้ข้อมูล

กลุ่ม เย็บผ้า

1. นางบังอร วรไวย ประธานกลุ่ม
2. นางบุญเรือง วรไวย สมาชิก
3. นางกัลยา แร่ลิ้ม สมาชิก
4. นางอำภพร สิงห์คราม สมาชิก
5. นางประนอม หมั่นสีดา สมาชิก

กลุ่ม วิกผม

1. นางสุพัฒน์ คล้ายน้อย ประธานกลุ่ม
2. นางสาววย แดงด้วง สมาชิก
3. นางระเบียบ กำศรี สมาชิก
4. นางอุไรวรรณ อัครลาภ สมาชิก

กลุ่ม สตรีสหกรณ์

1. นางคัคณางค์ ขุนทองน้อย ประธานกลุ่ม
2. นางอรุวรรณ พรมหลวงศรี สมาชิก
3. นางกัลยา มณีกุล สมาชิก

4. นางศุภฎี หลีหลาย	สมาชิก
กลุ่ม ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ	
1. นายชาติ ฤาชาบุตร	ประธานกลุ่ม
2. นายภูฤทธิ ชายพันธ์	สมาชิก
3. นายมานพ ทิมพีดี	สมาชิก
4. นายปรีชา สดชื่น	สมาชิก
กลุ่ม ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	
1. นายจตุณ เจริญ	ประธานกลุ่ม
2. นายคำแปล พรหมเย็น	สมาชิก

ครั้งที่ 3 วันที่ 7 พฤษภาคม 2553 จัดเวทีประชาคมเพื่อให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผู้บริหาร อบต. ผู้แทนจากอุทยาน
แห่งชาติภูผาม่าน ผู้แทนจากสำนักงานเกษตรตำบลนาหนองทุ่ม ในการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค ในการ
มนา และระดมสมองแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังนี้

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม/ผู้ให้ข้อมูล

1. นายจตุณ เจริญ	ประธานกลุ่ม
2. นายคำแปล พรหมเย็น	สมาชิก
3. นายบานเย็น รุ่งแจ้ง	สมาชิก
4. นายสวิง เพ็ชราย	สมาชิก
5. นายก่อเกียรติ จันทพงษ์	สมาชิก
6. นายประสงค์ วรรณไทย์	สมาชิก
7. นายเพ็ญ ฝ่ายพรหม	สมาชิก
8. นายเสถียร บังजार	สมาชิก
9. นายจรัส ดาวสวย	ผู้แทน สنج.เกษตรอำเภอชุมแพ จ.ขอนแก่น
10. นายจรินทร์ ทองพิทักษ์กุล	อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน
11. นายจิระศักดิ์ ทูลพุทธา	อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน
12. นายสงกรานต์ พุทธิพงษ์	45 ม.8 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
13. นางสมจิตต์ มะสันเทียะ	นายก อบต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
14. นายแสงทอง สุวรรณภาพ	พัฒนาชุมชน อบต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น

ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2553 จัดอบรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีและแนวทางการ
พัฒนาวิสาหกิจชุมชน ตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ผู้เข้าร่วมอบรมได้แก่เพื่อให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชน
บริหาร อบต. ผู้แทนจากอุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ผู้แทนจากสำนักงานเกษตรตำบลนาหนองทุ่ม
ผู้เข้าร่วมกิจกรรม/ให้ข้อมูล

1. นายจรูญ เจริญย์
2. นายบานเย็น รุ่งแจ้ง
3. นายสวิง เพ็ชรชาย
4. นายก้องเกียรติ จันทวงศ์
5. นายชาติ ฤชาบุตร
6. นายภูฤทธิ ชาญพันธ์
7. นางคัคณางค์ ขุนทองน้อย
8. นางอรวรรณ พรหมหลวงศรี
9. นางกัลยา มณีกุล
10. นางสุหัตถ์ คล้ายน้อย
11. นายจรัล ดาวสวย ผู้แทน สنج.เกษตรอำเภอชุมแพ จ.ขอนแก่น
12. นายสงกรานต์ พุทธวงษ์ 45 ม.8 ต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
13. นางสมจิตต์ มะลิ้นเทีย นายก อบต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
14. นายแสงทอง สุวรรณภาพ พัฒนาชุมชน อบต.นาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น
15. นางบุญเรือง วรไวย
16. นางกัลยา แซ่ลิ้ม
17. นางระเบียบ กำศรี

ภาคผนวก ง

ประวัตินักวิจัยและสัดส่วนวิจัย

ส่วน ค : ประวัติคณะผู้วิจัย
 หัวหน้าโครงการ สัดส่วนวิจัย 70%

1. ชื่อ (ภาษาไทย) นางจินตนา สมสวัสดิ์
 (ภาษาอังกฤษ) Mrs. Chintana Somswasdi

ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8 กลุ่มวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ
 ประวัติการศึกษา

ปีจบการศึกษา	ระดับปริญญาตรี โท เอกและประกาศนียบัตร)	อักษรย่อปริญญาและชื่อเต็ม	สาขาวิชา	วิชาเอก	ชื่อสถาบันการศึกษา	ประเทศ
2525	ตรี	ศ.บ.เศรษฐศาสตรบัณฑิต	เศรษฐศาสตร์	เศรษฐศาสตร์การเงิน	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	ไทย
2534	โท	ศ.ม.เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต	เศรษฐศาสตร์	เศรษฐศาสตร์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ไทย

สาขาที่มีความชำนาญพิเศษ
 เศรษฐศาสตร์

2. เอกสารและงานวิจัยที่เคยทำ

2.1 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

- 2.1.1 การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการผลิตบัณฑิตต่างๆ ของคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
 ปีงบประมาณ 2534 .สถานภาพเป็นนักวิจัยร่วม
- 2.1.2 การประเมินผลการจัดสัปดาห์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ ปี 2540 สถานภาพเป็นนักวิจัยร่วม
- 2.1.3 บทบาทของรัฐบาลในการให้ความช่วยเหลือธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. 2544. สถานภาพเป็นนักวิจัยร่วม
- 2.1.4 การประยุกต์ใช้เครื่องมือวัดความยากจน กรณีศึกษา นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นที่กำหนดให้ชำระค่าธรรมเนียมพิเศษ. 2545. สถานภาพเป็นหัวหน้าโครงการ
- 2.1.5 บทบาทของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมในการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทย.2546.สถานภาพเป็นนักวิจัยร่วม
- 2.1.6 การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.2549.สถานภาพเป็นหัวหน้าโครงการ
- 2.2 งานวิจัยที่กำลังทำ
- 2.2.1 การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
 สถานภาพเป็นหัวหน้าโครงการ
- 2.2.2 การพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง.สถานภาพเป็นหัวหน้าโครงการ
- 2.2.3 ต้นทุนรายกิจกรรม กรณีศึกษา คณะวิทยาการจัดการ. สถานภาพเป็นนักวิจัยร่วม

1. ผู้ร่วมวิจัย สัดส่วนวิจัย 15%

ชื่อ (ภาษาไทย) นายอนุรักษ์ ทองสุขโขงค์

(ภาษาอังกฤษ) Mr. Anuruk Thongsukhowong

ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 7 กลุ่มวิชา บัญชี คณะวิทยาการจัดการ
ประวัติการศึกษา

ปีจบการศึกษา	ระดับปริญญา (ตรี โท เอกและประกาศนียบัตร)	อักษรย่อปริญญา และชื่อเต็ม	สาขาวิชา	ชื่อสถาบันการศึกษา	ประเทศ
2535	ตรี	บธ.บ. (การบัญชี),	บัญชี	สถาบันเทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ไทย
2538	โท	บธ.ม. (การบัญชีการเงิน)	บัญชีการเงิน	ม.เกษตรศาสตร์	ไทย

สาขาที่มีความชำนาญพิเศษ

ระบบข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการ, ระบบบัญชีการเงิน, การบัญชีต้นทุนเพื่อการบริหารงาน และการบริหารโลจิสติกส์

ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

-2550. ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตผลงานวิจัยของคณาจารย์คณะวิทยาการจัดการ และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (อยู่ระหว่างดำเนินการ)

-2550 A pilot project to boost economic development for women's groups and farmers within the Phu Horm project area. Hess(Thailand)Co., Ltd.

-2550. การใช้ประโยชน์จากรายงานทางการเงิน ของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (อยู่ระหว่างดำเนินการ)

-2550. โครงการศึกษาความเหมาะสมสำหรับการจัดตั้งวิทยาลัยพณิชยบัณฑิต อำเภอเมืองจังหวัดหนองบัวลำภู.

-2549. โครงการความร่วมมือทางวิชาการด้านการพัฒนาการผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อการค้า ภายใต้โครงการพัฒนาเกษตรอินทรีย์สู่ระบบเกษตรอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ปี 2549. กรมการค้าระหว่างประเทศและสหกรณ์

-2549. โครงการศึกษาวิเคราะห์การตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทย. กรมวิชาการเกษตรระหว่างประเทศและสหกรณ์.

-2549. Feasibility study to boost economic development for women's groups within the Phu Horm project area. Hess (Thailand) Co., Ltd.

-2549. โครงการพึ่งตนเองของชุมชน : กรณีเบ็ญกุดชุม. ธนาคารแห่งประเทศไทย.

-2548. การคำนวณต้นทุนการให้บริการและรูปแบบของหน่วยบริการพิเศษเพื่อสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร. กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

-2548. โครงการเสริมสร้างผู้ประกอบการธุรกิจผักปลอดภัยจากสารพิษ ในพื้นที่บ้านบึงไคร่รุ่น จังหวัดขอนแก่น. สำนักงานกองทุนสนับสนุนเสริมสุขภาพ (สสส.).

-2547. คุณสมบัติ ความรู้ และความชำนาญของผู้ทำบัญชีที่ธุรกิจในเขตจังหวัดขอนแก่นพึงประสงค์. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

2.ผู้ร่วมวิจัย สัดส่วนวิจัย 15%

ชื่อ (ภาษาไทย) นางอารีย์ นัยพินิจ
(ภาษาอังกฤษ) Mrs. Arree Naiyapinit

ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8 กลุ่มวิชา การจัดการ คณะวิทยาการจัดการ
ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญา (ตรี โท เอกและประกาศนียบัตร)	อักษรย่อปริญญา และชื่อเต็ม	สาขาวิชา	ชื่อสถาบันการศึกษา	ประเทศ
2531	ตรี	บธ.บ. (การจัดการ),	การจัดการ	ม.พายัพ	ไทย
2534	โท	บธ.ม. (การจัดการ)	การจัดการ	ม.เกษตรศาสตร์	ไทย